ఓమ్.

పరబ్రహ్మణేనమః.

శ్రీమదాపస్తంబమహర్షయేనమః.

యాజుషస్మార్తమన్త్రపాఠము.

ప్రథమభాగము.

ఇది

ప్రాచీన తాళపత్త్రగ్రంథాదులనుండి సంగ్రహీతంబై

లోకోపకారార్థముగా

కృష్ణాజిల్లా బందరుపట్టణ నివాసులును సుప్రసిద్ధులునైన

చల్లా నాగలింగశాస్త్రులవారి పుత్త్రుండగు

లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రిచే

స్వరయుక్తముగఁ జేర్పఁబడి

బ్రహ్మశ్రీ వేమూరి చిరంజీవావధానులవారిచేతఁ

బరిష్కరింపఁబడి

మ. రా. రా. శ్రీ. కొమ్మూరి పుల్లయ్యగారి

స్వకీయ

శ్రీకన్యకాపరమేశ్వరీ ముద్రాక్షరశాల బాపట్ల,

శ్రీకృష్ణాస్వదేశీముద్రాక్షరశాల బందరు యందును

ముద్రింపఁబడి ప్రకటింపఁబడియె.

రెండవ ముద్రణము, ౧౦౦౦.

దీని వెల	రు 1—8—0	మొత్తం రు 1—12—0
పోస్టుఖర్చు	,, 0—4—0	

1913.

పీఠిక.

శ్లో॥ కర్తాకారయితాచైవ ప్రేరకశ్చానుమోదకః ।
సుకృతేదుష్కృతేచైవ చత్వారస్సమభాగినః ॥

అయ్యా!

ఈవఱకును ఆంధ్రభాషలో ననేకగ్రంథములు రచియింపఁబడెనుగాని వానియందేగ్రంథమునందు సకలస్మార్త విషయములు స్వరయుక్తముగాఁ జేర్పఁబడి యుండలేదు. అట్టికొఱఁతను వారింపఁబూని చిరకాలము పరిశ్రమచేసి "యాజుష స్మార్తమన్త్రపాఠము" అను పేర నొకగ్రంథమును 1911 వ సంవత్సరమునఁ బ్రకటించినాఁడ. ఆగ్రంథమునుగాంచిన పండితులును, విద్యార్థులును, ఉపాధ్యాయులును, పురోహితులును, సమ్మోదితులగుటయేగాక స్మార్తాభిమానులు దానినిస్వీకరించి నాశ్రమను సార్థకంబు సేసిరి. కావుననే యీమన్త్రపాఠము రెండవమాఱు ముద్రించుటకలిగెను. ఈప్రథమభాగము రెండవమాఱు ముద్రించుచుండఁగా బహుజనులీగ్రంథమును బంపుమనివ్రాసిరి ముద్రణమందుండుటచే నప్పట్లో పంపవీలులేకపోయెను. మఱియు విద్యార్థులయొక్కయు, వైదుకాభిమానులయొక్కయు నభిమతప్రకారముమంత్రపాఠముయొక్క రెండవభాగమునుగూడ ప్రత్యేకగ్రంథముగా ముద్రింపించుచున్నారము.

ఏతద్గ్రంథస్థవిషయములను ఈపీఠికలో వ్రాయఁబడదు. సారగ్రాహకులు తద్విషయములను గ్రహించి సానందులగుదురుగాక. "గుణినామపి నిజరూపప్రతిపత్తిః పరతఏవ సంభవతి. స్వమహిమదర్శనమక్ష్ణోర్ముకురతలే జాయతేయస్మాత్" అనఁగా నేత్రములయొక్క రామణీయకము దర్పణమువలనఁ దెలియునట్లు గుణవంతులకు స్వస్వరూపజ్ఞానము పరులవలననేకదా కల్గుట. కనుక సర్వజ్ఞులందఱునీగ్రంథమునవలోకించి సార్థీకరింపఁ బ్రార్థింపఁబడుచున్నారు. మఱియును మంత్రములు స్వరభేదముచే భిన్నార్థబోధకములగుచున్నవి. కావున స్వరయుక్తముగ నుచ్చరించుట మిగులావశ్యకము. అదియెట్లనిన 'తే' అనుపదము ఉదాత్తముగ నుచ్చరించిన "వారు" అనునర్థమిచ్చును. ఆపదమే అనుదాత్తముగ నుచ్చరించిన "నీకొఱకు" అనియర్థమిచ్చును. "మా" అనుపదము ఉదాత్తముగ నుచ్చరించిన నిషేధార్థకము. ఆపదమే అనుదాత్తముగ నుచ్చరించిన 'నన్ను' అనియర్థమిచ్చును. కావున శ్లో॥ మన్త్రోహీనస్స్వ

రతో వర్ణతో వామిథ్యా ప్రయుక్తో నతమర్థమాహ । సవాగ్వజ్రో యజమానం హినస్తి యథేంద్రశత్రుస్స్వరతో ఽపరాధాత్ ॥ అనక్షరంహ్యానాయుష్యమ్ విస్వరంవ్యాధి పీడితమ్ । అక్షతాశస్త్రరూపేణ వజ్రంపతతిమస్తకే॥ హస్తహీనంతుయోఽధీతే స్వరవర్ణవివర్జితమ్ । ఋగ్యజుస్సా మభిర్దగ్ధో వియోనిమధిగచ్ఛతి ॥ హస్తేనవేదంయోఽధీతే స్వరవర్ణార్థసంయుతమ్ । ఋగ్యజుస్సామభిఃపూతో బ్రహ్మలోకే మహీయతే॥

ఆర్యులారా, యాజుషస్మార్తమన్త్రపాఠమును బ్రకటింపుఁడని బహుజనులు పలుమాఱు జాబులువ్రాసినందున ఇందు దీర్ఘస్వరితములుగూడఁ జేర్పఁబడి వేదపరిజ్ఞాతలచేఁ బరిశోధింపఁబడి ప్రకటింపఁబడెను. ఉదాత్తము, అనుదాత్తము, స్వరితము, అని స్వరములు మూఁడువిధములు. ఉదాత్తము:—ఏమియుగుర్తువేయనిది ఉదాత్తమని యెఱుంగవలయును. అనుదాత్తము:—ఇచ్చట నక్షరములకుక్రింద నడ్డముగ గుర్తువేసినదాని కనుదాత్తమని పేరు. స్వరితము—అక్షరములకుపైభాగమున నిలువుగవేసిన గీటుకు స్వరితమని పేరు. ఈఉదాత్తాఽనుదాత్త స్వరితము లెటుల పలుకవలసినది యిందులోవ్రాయ వీలులేదు. ప్రథమములో గురుముఖమునుండియే గ్రహింపఁదగును. అట్లుగ్రహించినపిమ్మట సులభముగా నీగ్రంథము జదువందగును. బాలబోధకొఱకు

ఒక ఉదాహరణము:—“వాయవః”

అనుదాత్తము తక్కువగఁబలుకుట, ఉదాత్తము హెచ్చుగఁబలుకుట, స్వరితము రెంటియొక్క మిశ్రమస్వరము. ఇదిగాక అక్షరముపైభాగమందు రెండుగీట్లున్నచో దీర్ఘస్వరితము. ఇందువిషయమై పాణినివ్యాకరణమందుఁ జెప్పఁబడిన లక్షణము లేమనఁగ ఉచ్చైరుదాత్తః (౧—౨—౨౯) నీచైరనుదాత్తః (౧—౨—౩౦) సమాహారస్స్వరితః (౧—౨—౩౧) ఈలక్షణములకు కాశికావృత్తియందుఁ జెప్పినవిధము”

తాల్వాదిషు సభాగేషు స్థానేషు ఊర్ధ్వభాగేనిష్పన్నోఽచ్ ఉదాత్తసంజ్ఞస్స్యాత్

అనఁగా దవడలుమొదలుగాఁగలవానియొక్క మీదిభాగములో నుచ్చరింపఁబడినది యుదాత్తము, నీచైరుపలభ్యమానో యోఽచ్ సోఽనుదాత్తసంజ్ఞకోభవతి” అనఁగ తగ్గుగనుచ్చరింపఁబడినది యనుదాత్తము.

ఉదాత్తానుదాత్త స్వరసమాహారో యోఽచ్ సోఽస్వరిత సంజ్ఞకోభవతి,, అనఁగ ఉదాత్తాఽనుదాత్తములు కలియుట స్వరితము, పాణినియొక్క ౭౨ సూత్రముఁ స్యాదిత ఉదాత్తమర్ధహ్రస్వం “అనఁగ మొదటిసగము ఉదాత్తము, రెండవసగము అనుదాత్తము, ఈస్వరలక్షణవిషయమై ఋగ్వేదప్రాతిశాఖ్యయందుఁ జెప్పఁబడినది యేమనఁగ—

పీఠిక.

శ్లో॥ కర్తాకారయితా చైవ ప్రేరకశ్చానుమోదకః ।
సుకృతే దుష్కృతే చైవ చత్వారస్సమభాగినః ॥

అయ్యా!

ఈవఱకును ఆంధ్రభాషలో ననేకగ్రంథములు రచియింపఁబడెనుగాని వానియందేగ్రంథమునందు సకలస్మార్త విషయములు స్వరయుక్తముగాఁ జేర్పఁబడి యుండలేదు. అట్టికొఱఁతను వారింపఁబూని చిరకాలము పరిశ్రమచేసి "యాజుషస్మార్తమన్త్రపాఠము" అనుపేర నొకగ్రంథమును 1911 వ సంవత్సరమునఁ బ్రకటించినాఁడ. ఆగ్రంథమునుగాంచిన పండితులును, విద్యార్థులును, ఉపాధ్యాయులును, పురోహితులును, సమ్మోదితులగుటయే గాక స్మార్తాభిమానులు దానిని స్వీకరించి నాశ్రమను సార్థకంబు సేసిరి. కావుననే యీమన్త్రపాఠము రెండవమాఱు ముద్రించుటకలిగెను. ఈప్రథమభాగము రెండవమాఱు ముద్రించుచుండఁగా బహుజనులీగ్రంథమును బంపుమని వ్రాసిరి ముద్రణమందుండుటచే నప్పట్లో పంపవీలు లేకపోయెను. మఱియు విద్యార్థులయొక్కయు, వైదికాభిమానులయొక్కయు నభిమతప్రకారము మంత్రపాఠముయొక్క రెండవభాగమునుగూడ ప్రత్యేకగ్రంథముగా ముద్రింపించుచున్నారము.

ఏతద్గ్రంథస్థవిషయములను ఈపీఠికలో వ్రాయఁబడదు. సారగ్రాహులు తద్విషయములను గ్రహించి సానందులగుదురుగాక. "గుణినామపి నిజరూపప్రతిపత్తిః పరత ఏవ సంభవతి. స్వమహిమదర్శనమక్ష్ణోర్ముకురతలే జాయతే యస్మాత్" అనఁగా నేత్రములయొక్క రామణీయకము దర్పణమువలనఁ దెలియునట్లు గుణవంతులకు స్వస్వరూపజ్ఞానము పరులవలననే కదా కల్గుట. కనుక సర్వజ్ఞులందఱు నీగ్రంథమునవలోకించి సార్థకరింపఁ బ్రార్థింపఁబడుచున్నారు. మఱియును మంత్రములు స్వరభేదముచే భిన్నార్థబోధకములగుచున్నవి. కావున స్వరయుక్తముగ నుచ్చరించుట మిగుల నావశ్యకము. అదియెట్లనిన 'తే' అనుపదము ఉదాత్తముగ నుచ్చరించిన "వారు" అనునర్థమిచ్చును. ఆపదమే అనుదాత్తముగ నుచ్చరించిన "నీకొఱకు" అనియర్థమిచ్చును. "మా" అనుపదము ఉదాత్తముగ నుచ్చరించిన నిషేధార్థకము. ఆపదమే అనుదాత్తముగ నుచ్చరించిన 'నన్ను' అనియర్థమిచ్చును. కావున శ్లో॥ మన్త్రోహీనస్స్వ

రతో వర్ణతో వామిథ్యా ప్రయుక్తో నతమర్థమాహ । సవాగ్వజ్రో యజమానం హినస్తి యథేంద్రశత్రుస్స్వరతో ఽపరాధాత్ ॥ అనక్షరంహ్యనాయుష్యమ్ విస్వరంవ్యాధిపీడితమ్ । అక్షతాశస్త్రరూపేణ వజ్రంపతతిమస్తకే॥ హస్తహీనంతుయోఽధీతే స్వరవర్ణవివర్జితమ్ । ఋగ్యజుస్సామభిర్దగ్ధోవియోనిమధిగచ్ఛతి ॥ హస్తేనవేదంయోధీతే స్వరవర్ణార్థసంయుతమ్ । ఋగ్యజుస్సామభిఃపూతో బ్రహ్మలోకే మహీయతే॥

ఆర్యులారా, యాజుషస్మార్తమన్త్రపాఠమును ప్రకటింపుఁడని బహుజనులు పలుమాఱు జాబులువ్రాసినందున ఇందు దీర్ఘస్వరితములుగూడఁ జేర్పఁబడి వేదపరిజ్ఞాతలచేఁ బరిశోధింపఁబడి ప్రకటింపఁబడెను. ఉదాత్తము, అనుదాత్తము, స్వరితము, అని స్వరములు మూఁడువిధములు. ఉదాత్తము:—ఏమియుగుర్తువేయనిది ఉదాత్తమని యెఱుంగవలయును. అనుదాత్తము:—ఇచ్చట నక్షరములక్రింద నడ్డముగ గుర్తువేసినదాని కనుదాత్తమని పేరు. స్వరితము—అక్షరములకుపైభాగమున నిలువుగవేసిన గీటుకు స్వరితమని పేరు. ఈఉదాత్తాఽనుదాత్త స్వరితము లెటుల పలుకవలసినది యిందులోవ్రాయ వీలులేదు. ప్రథమములో గురుముఖమునుండియే గ్రహింపఁదగును. అట్లుగ్రహించినపిమ్మట సులభముగా నీగ్రంథము జదువందగును. బాలబోధకొఱకు

ఒక ఉదాహరణము:—"వాయవః"

అనుదాత్తము తక్కువగఁబలుకుట, ఉదాత్తము హెచ్చుగఁబలుకుట, స్వరితము రెంటియొక్క మిశ్రమస్వరము. ఇదిగాక అక్షరముపైభాగమందు రెండుగీట్లున్నచో దీర్ఘస్వరితము. ఇందువిషయమై పాణినివ్యాకరణమందుఁ జెప్పఁబడిన లక్షణములేమనఁగ ఉచ్చైరుదాత్తః (౧—౨—౨౯) నీచైరనుదాత్తః (౧—౨—౩౦) సమాహారస్స్వరితః (౧—౨—౩౧) ఈలక్షణములకు కాశికావృత్తియందుఁ జెప్పినవిధము"

తాల్వాదిషు సభాగేషు స్థానేషు ఊర్ధ్వభాగేనిష్పన్నో ఉదాత్తసంజ్ఞస్స్యాత్"

అనఁగా దవడలుమొదలుగాఁగలవానియొక్క మీదిభాగములో నుచ్చరింపఁబడినది యుదాత్తము, నీచైరుపలభ్యమానో యోచ్ సోనుదాత్తసంజ్ఞకోభవతి" అనఁగ తగ్గుగనుచ్చరింపఁబడినది యనుదాత్తము.

ఉదాత్తానుదాత్త స్వరసమాహారో యోచ్ సోస్వరిత సంజ్ఞకోభవతి,, అనఁగ ఉదాత్తాఽనుదాత్తములు కలియుట స్వరితము, పాణినియొక్క ౩౨ సూత్రము. తస్యాదిత ఉదాత్తమర్ధహ్రస్వం "అనఁగ మొదటిసగము ఉదాత్తము, రెండవసగము అనుదాత్తము, ఈస్వరలక్షణవిషయమై ఋగ్వేదప్రాతిశాఖ్యయందుఁ జెప్పఁబడినదియేమనఁగ—

ఉదాత్తశ్చానుదాత్తశ్చ స్వరితశ్చ త్రయస్స్వరాః । ఆయామవిస్రంభాక్షేపైస్త ఉచ్యంతేఽక్షరాశ్రయాః ॥ అనఁగ ఉదాత్త, అనుదాత్త, స్వరితము ఇవి త్రివిధస్వరములు ఆయామముగను విస్రంభముగ నుచ్చరింపవలయును.

యథా, "ఆయామ"=వాయునిమిత్తం ఊర్ధ్వగమనం గాత్రాణామ్, "విస్రంభ, అధోగమనం గాత్రాణాం వాయునిమిత్తమ్ ॥ "ఆక్షేపః,, తిర్యగ్గమనం గాత్రాణాం వాయునిమిత్తమ్, అని భాష్యమందుఁ జెప్పఁబడినది. స్వరితమునకుఁ దిరిగి ప్రత్యేకలక్షణము చెప్పఁబడినది. శ్లో॥ ఏకాక్షరసమావేశే । పూర్వయోః స్వరితస్స్వరః ॥ తస్యోదాత్తతరోదాత్తా । దర్ధమాత్రార్ధమేవవా ॥ 3—౨ ॥ అథర్వవేదశౌనకీయ ప్రాతిశాఖ్యయందు చెప్పఁబడిన స్వరలక్షణమేమనఁగ—

"సమానయమే అక్షరముచ్చైరుదాత్తం । నీచైరనుదాత్తం । అక్షిప్తం స్వరితం,, అక్షిప్తమనఁగ హెచ్చుస్వరమునుంచి తగ్గుస్వరముగ నుచ్చరించుట. ప్రచయమనఁగ అనుదాత్తమమార్చి యుదాత్తముగ నుచ్చరించుస్వరము. స్వరితాదనుదాత్తానాం పరేషాంప్రచయః స్వరః । ఉదాత్తశ్రుతితాంయాం త్యేకం ద్వేవాబహూనివా (ఋగ్వేద ప్రాతిశాఖ్య 3—౧౧) ఈస్వరములయందుండు పదభేదములనిచ్చట గ్రంథవిస్తరభీతిచే వ్రాయనైతి, పెద్దలవలన గ్రహింపఁదగును.

మఱియొకవిషయము వేదము "విద్,, అను ధాతువునుండి పుట్టినది. వేదమును శ్రుతిః, ఆమ్నాయః, అనియుం జెప్పుటకలదు "వేదయతీతి వేదః,, తెలియఁజేయునదిగాన వేదమని చెప్పఁబడెను. వేదశబ్దనిష్పత్తి యెట్లనఁగా "విదన్తియతోధర్మాధర్మావితి వేదః,, అనఁగా దీనిసహాయమువలన ధర్మాధర్మములు తెలియఁబడును. "శ్రూయత ఇతి శ్రుతిః,, అనఁగాపరమేశ్వరునుండియే వినఁబడినందునశ్రుతియనఁబడెను. మఱియు శ్రోత్రేంద్రియముచే శబ్దరూపముగాఁదెలియఁబడుటనుబట్టి " శ్రుతిః ,, యనియుం జెప్పఁబడెను,ఆమ్నాయఃఅనఁగా వల్లించుటయని యర్థము. ఇంతియగాక వేదమును ఆదియందుభగవంతుఁడు బ్రహ్మదేవునకుపదేశించెను. బ్రహ్మదేవుఁడు ఋషుల కుపదేశించెను. ఋషులు తమశిష్యులకుపదేశించిరి. ఇట్లుండుకాలమున సోమకాసురుఁడు వేదములను దొంగిలించుకొనిపోఁగా మఱలనుభగవంతుఁడు మత్స్యావతారుఁడై యావేదములను ఆయసురుని యొద్దనుండి పరిగ్రహించి తెచ్చి బ్రహ్మదేవున కొసఁగెను. ఈకారణమునుబట్టియే వేదములులిఖితములుగాక ఉపదేశ్యములుగానున్నవి. ఇందుచేత దీనికి "శ్రుతిః,,యని పేరుకలిగెను. "ఆమ్నాయతేపరంపరయేత్యామ్నాయః,,"అనఁగా పరంపరగ (గురుశిష్యపరంపరగా అభ్యసించుటంబట్టి ఆమ్నాయమనఁబడెను. వేదములయందణఁగియుండు విషయములత్యంతము శ్లాఘనీయములై యున్నవి. ప్రపంచవిష

యీజ్ఞానమును ఆముష్మికవిషయ జ్ఞానమును బోధించునట్టివియు నైయున్నవి. వేదము శ్రీపరమేశ్వరుని శ్వాసరూపమనియును ప్రమాణములుగలవు. వేదము కర్మకాండమనియు ఉపాసనాకాండమనియు జ్ఞానకాండమనియు మూఁడుభాగములుగ నున్నది.

కర్మకాండము — ఇహపరసుఖములకుఁదగిన కర్మానుష్ఠానములను జేయుపద్ధతులును; అశ్వమేధము, వాజపేయము మొదలగు యజ్ఞములు చేయువిధములును; అవి చేయుటవలనఁగలుగుఫలములును బోధించును. ఉపాసనాకాండము— పరమేశ్వరుని యందు లక్ష్యము నిల్పువిధమును, అట్టి భక్తులకుఁగల్గుఫలమును బోధించును. జ్ఞానకాండము:— తత్త్వబోధవలన బ్రహ్మజ్ఞానమును బొందుమార్గమును, అందువలనఁ గలుగుప్రయోజనమును బోధించును. మఱియు వేదము బ్రాహ్మణములనియు, మంత్రములనియు, ఆరణ్యకములనియు, మూఁడు విధములుగనుండును. బ్రాహ్మణములనఁగా:— బ్రహ్మజ్ఞానుల నుష్ఠింపవలసినవిధులు. మన్త్రములనఁగా:— భగవంతుఁడు మొదలగువారినిగూర్చి యొనర్చుస్తోత్రములు ఋషులువిన్నవి మన్త్రములనియును ఋషులు తెలిసికొనినవి బ్రాహ్మణములనియును గొందఱు చెప్పెదరు.

ఆరణ్యకములనఁగా— ఋషులు అరణ్యములయందు భగవంతుని స్తుతించినభాగములు ఈఆరణ్యకభాగమైన మంత్రములును మఱికొన్నిస్మార్త విషయములును ఈమంత్రపాఠముయొక్క ప్రథమభాగపుస్తకమందుఁగొంతయును ద్వితీయభాగపుస్తకమందుఁ గొంతయును వ్రాసి ముద్రింపించితిని ఈరెండుగ్రంథములు తెప్పించుకొనినచో మఱియొక పుస్తకము కోరనవసరము లేదు, సకల స్మార్త సాంప్రదాయములును సమస్తవిషయములును సులభముగ గ్రహింపఁదగును.

ఈ పుస్తకము నెంతశ్రమపడిముద్రింపించినను ప్రమాదవశమునఁగొన్ని స్ఖాలిత్యములు నిలిచి పోవును. కనుక వేదపరిజ్ఞాతలందఱు నీగ్రంథము నవలోకించి యిందుండు స్ఖాలిత్యములనుగ్రహించి నాకుఁదెలిపిరేని మూఁడవకూర్పునందుఁ జేర్పింపుచున్నాఁడను కాఁబట్టి బుధోత్తములను ప్రార్థించెదను. ఈరెండవముద్రణమునకు బహువిఘ్నములు సంభవించినందునఁ గలిగిన యాలస్యమును ఈపుస్తకము నిమిత్తము వ్రాసిన సుజనులు క్షమింతురుగాక,

ఉదాత్తశ్చానుదాత్తశ్చ స్వరితశ్చ త్రియస్స్వరాః । ఆయామవిస్రంభాక్షేపైస్త ఉచ్యంతేఽక్షరాశ్రయాః ॥ అనఁగ ఉదాత్త, అనుదాత్త స్వరితము ఇవి త్రివిధస్వరములు ఆయామముగను విస్రంభముగ నుచ్చరింపవలయును.

యథా, "ఆయామ" = వాయునిమిత్తం ఊర్ధ్వగమనం గాత్రాణామ్, విస్రంభ, అధోగమనం గాత్రాణాం వాయునిమిత్తమ్ ॥ "ఆక్షేపః,, తిర్యగ్గమనం గాత్రాణాం వాయునిమిత్తమ్, అనిభాష్యమందుఁ జెప్పఁబడినది. స్వరితమునకుఁ దిరిగి ప్రత్యేకలక్షణము సెప్పఁబడినది. శ్లో॥ ఏకాక్షరసమావేశే । పూర్వయోః స్వరితస్స్వరః ॥ తస్యోదాత్తతరోదాత్తా । దర్ధమాత్రార్ధమేవవా ॥ 3-౨ ॥ అధర్వవేదశౌనకీయ ప్రాతిశాఖ్యయందు చెప్పఁబడిన స్వరలక్షణమేమనఁగ—

"సమానయమే అక్షరముచ్చైరుదాత్తం । నీచైరనుదాత్తం । అక్షిప్తం స్వరితం,, అక్షిప్తమనఁగ హెచ్చుస్వరమునుంచి తగ్గుస్వరముగ నుచ్చరించుట. ప్రచయమనఁగ అనుదాత్తమునూర్చి యుదాత్తముగ నుచ్చరించుస్వరము. స్వరితాదనుదాత్తానాం పరే షాంప్రచయః స్వరః । ఉదాత్తశ్రుతితాంయాంత్యేకంద్వేవాబహూనివా (ఋగ్వేద ప్రాతిశాఖ్య 3—౧౧) ఈస్వరములయందుండు పదభేదములనిచ్చట గ్రంథవిస్తరభీతిచే వ్రాయనైతి. పెద్దలవలన గ్రహింపఁదగును.

మఱియొకవిషయము వేదము "విద్,, అను ధాతువునుండి పుట్టినది. వేదమును శ్రుతిః, ఆమ్నాయః, అనియుంజెప్పటకలదు "వేదయితీతివేదః,, తెలియఁజేయునదిగాన వేదమని చెప్పఁబడెను. వేదశబ్దనిష్పత్తి యెట్లనఁగా "విదన్తియతోధర్మాధర్మావితివేదః,, అనఁగా దీనిసహాయమువలన ధర్మాధర్మములు తెలియఁబడును. "శూ్రయత ఇతి శ్రుతిః,, అనఁగాపరమేశ్వరునుండియేవినఁబడినందునశ్రుతియనఁబడెను. మఱియు శ్రోత్రేంద్రియముచే శబ్దరూపముగాఁదెలియఁబడుటనుబట్టి " శ్రుతిః ,, యనియుంజెప్పఁబడెను,ఆమ్నాయఃఅనఁగా వర్ణించుటయని యర్థము. ఇంతియగాక వేదమును ఆదియందుభగవంతుఁడు బ్రహ్మదేవునకుపదేశించెను. బ్రహ్మదేవుఁడు ఋషుల కుపదేశించెను. ఋషులు తమశిష్యులకుపదేశించిరి. ఇట్లుండుకాలమున సోమకాసురుఁడు వేదములను దొంగిలించుకొనిపోఁగా మఱలనుభగవంతుఁడు మత్స్యావతారుఁడై యావేదములను ఆయసురుని యొద్దనుండి పరిగ్రహించి తెచ్చి బ్రహ్మదేవున కొసఁగెను. ఈకారణమునుబట్టియే వేదములులిఖితములుగాక ఉపదేశ్యములుగానున్నవి. ఇందుచేత దీనికి "శ్రుతిః,,యని పేరుకలిగెను. "ఆమ్నాయతేపరంపరయేత్యామ్నాయః,,"అనఁగా పరంపరగ (గురుశిష్యపరంపరగా అభ్యసించుటంబట్టి ఆమ్నాయమనబడెను. వేదములయందణఁగియుండు విషయములత్యంతము శ్లాఘనీయములై యున్నవి. ప్రపంచవిష

యజ్ఞానములను ఆముష్మికవిధ యజ్ఞానమును బోధించునట్టివియు నైయున్నవి. వేదము శ్రీపరమేశ్వరుని శ్వాసరూపమనియును బ్రమాణములుగలవు. వేదముకర్మకాండమనియుఁ ఉపాసనాకాండమనియు జ్ఞానకాండమనియు మూఁడుభాగములుగ నున్నది.

కర్మకాండము—ఇహపరసుఖములకుఁదగిన కర్మానుష్ఠానములను జేయుపద్ధతులును; అశ్వమేధము, వాజపేయము మొదలగు యజ్ఞములు చేయువిధములును; అవి చేయుటవలనఁగలుగుఫలములును బోధించును. ఉపాసనాకాండము— పరమేశ్వరుని యందు లక్ష్యము నిల్పువిధమును, అట్టి భక్తులకుఁగల్గుఫలమును బోధించును. జ్ఞానకాండము:—తత్త్వబోధవలన బ్రహ్మజ్ఞానమును బొందుమార్గమును, అందువలనఁ గలుగుప్రయోజనమును బోధించును. మఱియు వేదము బ్రాహ్మణములనియు, మంత్రములనియు, ఆరణ్యకములనియు, మూఁడు విధములుగ నుండును. బ్రాహ్మణము లనఁగా:— బ్రహ్మజ్ఞానుల నుష్ఠించవలసినవిధులు. మన్త్రములనఁగా:—భగవంతుఁడు మొదలగువారినిగూర్చి యొనర్పుస్తోత్రములు ఋషులువిన్నవి మన్త్రములనియును ఋషులు తెలిసికొనినవి బ్రాహ్మణములనియునుగొందఱు చెప్పెదరు.

ఆరణ్యకములనఁగా—ఋషులు ఆరణ్యములయందు భగవంతుని స్తుతించినభాగములు ఈఆరణ్యకభాగమైన మంత్రములను మఱికొన్ని స్మార్త విషయములను ఈమంత్రపాఠముయొక్క ప్రథమభాగపుస్తకమందుఁగొంతయును ద్వితీయభాగపుస్తకమందుఁగొంతయును వ్రాసి ముద్రింపించితిని ఈరెండుగ్రంథములు తెప్పించుకొనినచో మఱియొక పుస్తకము కోరనవసరములేదు, సకల స్మార్త సాంప్రదాయములును సమస్తవిషయములను సులభముగ గ్రహింపఁదగును.

ఈ పుస్తకము సెంక్రమపడి ముద్రించినను ప్రమాదవశమునఁగొన్ని స్ఖాలిత్యములు నిలిచి పోవును. కనుక వేదపరిజ్ఞాతలందఱు నీగ్రంథము నవలోకించి యిందుండు స్ఖాలిత్యములను గ్రహించి నాకుఁదెలిపిరేని మూఁడవకూర్పునందుఁ జేర్పింపుదుస్నాఁడను కాఁబట్టి బుధోత్తములను బ్రార్థించెదను. ఈరెండవముద్రణమునకు బహువిఘ్నములు సంభవించినందునఁ గలిగిన యాలస్యమును ఈపుస్తకము నిమిత్తము వ్రాసిన సుజనులు క్షమింతురుగాక,

శ్రీరస్తు.

ఓమ్ పరబ్రహ్మణేనమః.

యాజుష స్మార్త మన్త్రపాఠః.

ఆదౌ నమకపాఠః॥ శ్రీగురుభ్యో నమః హరిః ఓమ్॥

నమ స్తే రుద్ర మన్యవ ఉతోత ఇషవే నమః। నమ స్తే అస్తు ధన్వనే బాహుభ్యా ముత తే నమః! యాత ఇషు శ్శివ తమా శివం బభూవ తే ధనుః। శివా శరవ్యాయా తవ తయా నో రుద్ర మృడయ। యా తే రుద్ర శివా తనూ రఘోరా పాపకాశినీ। తయా న స్తనువా శ న్తమయా గిరిశన్తాభిచాకశీహి। యా మిషు గ్గిరిశ న్త హస్తే॥ ౧॥ బిభర్ష్య స్తవే। శివాంగిరిత్ర తాం కురు మాహిగ్ంసీః పురుషం జగత్। శివేన వచసా త్వా గిరిశాచ్ఛా వదామసి। యథా న స్సర్వ మిజ్జగ దయక్ష్మగ్ం సుమనా అసత్। అధ్యవోచ దధివక్తా ప్రథమో దైవ్యో భిషక్। అహీగ్ శ్చ సర్వా ఞ్జంభయ న్థ్సర్వాశ్చ యాతుధాన్యః। అసౌ య స్తామ్రో అరుణ ఉత బభ్రు స్సుమఙ్గలః। యేచేమాగ్ం రుద్రా అభితో దిక్షు॥ ౨॥ శ్రితా స్సహస్రశో వైషాగ్ం హేడ ఈమహే। అసౌ యో వసర్పతి నీలగ్రీవో విలోహితః। ఉ తైనం గోపా అదృశ న్నదృశ న్నుదహార్యః। ఉతైనం విశ్వా భూతాని స దృష్టో మృడయాతి నః।

నమో అస్తు నీలగ్రీవాయ సహస్రాక్షాయ మీఢుషే । అథో యే అస్య
సత్వానోఽహం తేభ్యోఽకరన్నమః । ప్రముఞ్చ ధన్వన స్త్వముభయో
రార్త్నియోర్జ్యామ్ । యాశ్చ తే హస్త ఇషవః ॥౩॥ పరా తా భగవో వప ।
అవతత్య ధనుస్త్వగ్ం సహస్రాక్ష శతేషుధే । నిశీర్య శల్యానాం ము
ఖా శివో నస్సుమనా భవ విజ్యం ధనుః । కపర్దినో విశల్యో బాణ
వాగ్ం ఉత । అనేశన్నస్యేషవ ఆభురస్య నిషఙ్గథిః । యా తే హేతి
ర్మీఢుష్టమ హస్తే బభూవ తే ధనుః । తయాఽస్మాన్ విశ్వత స్త్వమయక్ష్మ
యా పరిబ్భుజ । నమస్తే అస్త్వాయుధాయాఽనాతతాయ ధృష్ణవే । ఉ
భాభ్యాముత తే నమో బాహుభ్యాం తవ ధన్వనే । పరి తే ధన్వనో
హేతి రస్మాన్వృణక్తు విశ్వతః । అథో య ఇషుధిస్తవారే అస్మన్ని ధే
హి తమ్ ॥౪॥ హస్తే ద్విక్షేపవ ఉభాభ్యాం ద్వావిగ్ంశతిశ్చ ॥ (నమస్తే
అస్తు భగవన్ విశ్వేశ్వరాయ మహాదేవాయ త్ర్యంబకాయ త్రిపురాంత
కాయ త్రికాగ్నికాలాయ కాలాగ్నిరుద్రాయ నీలకంఠాయ మృత్యుంజ
యాయ సర్వేశ్వరాయ సదాశివాయ శ్రీమహాదేవాయనమః)

నమో హిరణ్యబాహవే సేనాన్యే దిశాంచ పతయే నమో నమో
వృక్షేభ్యో హరికేశేభ్యః పశూనాంపతయే నమో నమస్సస్పింజరాయ
త్విషీమతే పథీనాంపతయే నమో నమో బభ్లుశాయ వివ్యాధినేఽన్నానాం
పతయే నమో నమో హరికేశాయోపవీతినే పుష్టానాం పతయే నమో
నమో భవస్య హేత్యై జగతాం పతయే నమో నమో రుద్రాయాఽఽ
తతావినే క్షేత్రాణాం పతయే నమో నమస్సూతాయాఽహన్త్యాయ వనా
నాంపతయే నమో నమః ॥ ౧॥

రోహితాయస్థపతయే వృక్షాణాం పతయే నమోనమోమన్త్రిణే వాణిజాయ కక్షాణాం పతయే నమోనమో భువన్తయే వారివస్కృతా యౌషధీనాం పతయే నమో నమ ఉచ్చైర్ఘోషాయాఽఽక్రన్దయతే పత్తీనాం పతయే నమో నమః కృత్స్నవీతాయ ధావతే సత్వనాం పతయే నమః॥౨॥ నమస్సహమానాయ నివ్యాధిన ఆవ్యాధినీనాంపతయే నమో నమః కకుభాయ నిషఙ్గిణే స్తేనానాం పతయే నమోనమోనిషఙ్గిణ ఇషుధిమతే తస్కరాణాంపతయే నమోనమో వఞ్చతే పరివఞ్చతే స్తాయూనాం పతయే నమో నమో నిచేరవే పరిచరాయారణ్యానాం పతయే నమో నమ స్సృకావిభ్యో జిఘాగ్ంసద్భ్యో ముష్ణతాం పతయే నమో నమోఽసిమద్భ్యో నక్తంచరద్భ్యః ప్రకృన్తానాంపతయే నమోనమ ఉష్ణీషిణే గిరిచరాయ కులుఞ్చానాంపతయే నమో నమః ॥౧॥ ఇషుమద్భ్యో ధన్వావిభ్యశ్చవో నమో నమ ఆతన్వానేభ్యః ప్రతిదధానేభ్యశ్చవో నమోనమ ఆయచ్ఛద్భ్యో విసృజద్భ్యశ్చవో నమోనమోఽస్యద్భ్యో విధ్యద్భ్యశ్చవో నమోనమ ఆసీనేభ్య శ్శయానేభ్యశ్చవో నమో నమ స్స్వపద్భ్యో జాగ్రద్భ్యశ్చవో నమో నమ స్తిష్ఠద్భ్యో ధావద్భ్య శ్చవో నమో నమ స్సభాభ్య స్సభాపతిభ్యశ్చవో నమో నమో అశ్వేభ్యోఽశ్వపతిభ్యశ్చ వో నమః॥౨॥౩॥

నమ ఆవ్యాధినీభ్యో వివిధ్యన్తీభ్యశ్చ వో నమో నమ ఉగణాభ్యస్తృగ్ంహతీభ్యశ్చవో నమో నమో గృత్సేభ్యో గృత్సపతిభ్య శ్చవో నమో నమో వ్రాతేభ్యో వ్రాతపతిభ్యశ్చ వో నమో నమో గణేభ్యో

గణపతిభ్యశ్చ వో నమో నమో విరూపేభ్యో విశ్వరూపేభ్యశ్చ వో నమో నమో మహద్భ్యః క్షుల్లకేభ్యశ్చ వో నమో నమో రథిభ్యో ఽరథేభ్యశ్చ వో నమో నమో రథేభ్యః ॥ ౧ ॥ రథపతిభ్య శ్చ వో నమో నమ స్సేనాభ్య స్సేనానిభ్య శ్చ వో నమో నమః క్షత్తృభ్య స్సంగ్రహీతృభ్యశ్చ వో నమో నమ స్తక్షభ్యో రథకారేభ్యశ్చ వో నమో నమః కులాలేభ్యః కర్మారేభ్యశ్చ వో నమో నమః పుంజిష్టేభ్యో నిషాదేభ్య శ్చ వో నమో నమ ఇషుకృద్భ్యో ధన్వకృద్భ్యశ్చ వో నమో నమో మృగయుభ్య శ్శ్వనిభ్యశ్చ వో నమో నమ శ్శ్వభ్య శ్శ్వపతిభ్య శ్చ వో నమః ॥ ౨ ॥

నమో భవాయ చ రుద్రాయ చ నమ శ్శర్వాయ చ పశుపతయే చ నమో నీలగ్రీవాయ చ శితికంఠాయచ నమః కపర్దినే చ వ్యుప్తకేశాయ చ నమ స్సహస్రాక్షాయ చ శతధన్వనే చ నమోగిరిశాయ చశిపివిష్టాయ చ నమో మీఢుష్టమాయ చేషుమతే చ నమో హ్రస్వాయ చ వామనాయ చ నమో బృహతే చ వర్షీయసే చనమోవృద్ధాయ చ సంవృధ్వనే చ ॥౧॥ నమో అగ్రియాయ చ ప్రథమాయచనమ ఆశవే చాజిరాయచ నమ శ్శీఘ్రియాయ చ శీభ్యాయ చ నమఊర్మ్యాయచావస్వన్యాయ చ నమస్స్రోతస్యాయచ ద్వీప్యాయచ ॥౨॥ నమోజ్యేష్ఠాయ చ కనిష్ఠాయచనమః పూర్వజాయ చాప రజాయ చ నమో మధ్యమాయ చాపగల్భాయ చ నమో జఘన్యాయ చ బుధ్నియాయ చ నమ స్సోభ్యాయచప్రతి

ప్రర్ధ్యాయ చ నమో యామ్యాయ చ క్షేమ్యాయ చ నమ ఉర్వర్యాయ చ ఖల్యాయ చ నమ శ్శ్లోక్యాయ చావసాన్యాయ చ నమో వన్యాయ చ కక్ష్యాయ చ నమ శ్శ్రవాయ చ ప్రతిశ్రవాయ చ। నమ ఆశుషేణాయ చాశురథాయ చ నమ శ్శూరాయ చావభిన్దతే చ నమో వర్మిణే చ వరూథినే చ నమో బిల్మినే చ కవచినే చ నమ శ్శ్రుతాయ చ శ్రుతసేనాయ చ। నమో దున్దుభ్యాయ చాహనన్యాయ చ నమో ధృష్ణవే చ ప్రమృశాయ చ నమో దూతాయ చ ప్రహితాయ చ నమో నిషఙ్గిణే చేషుధిమతే చ నమ స్తీక్ష్ణేషవే చాయుధినే చ నమ స్స్వాయుధాయ చ సుధన్వనే చ నమ స్స్రుత్యాయ చ పథ్యాయ చ నమః కాట్యాయ చ నీప్యాయ చ నమ స్సూద్యాయ చ సరస్యాయ చ నమో నాద్యాయ చ వైశన్తాయ చ। నమః కూప్యాయ చావట్యాయ చ నమో వర్ష్యాయ చావర్ష్యాయ చ నమో మేఘ్యాయ చ విద్యుత్యాయ చ నమ ఈధ్రియాయ చాతప్యాయ చ నమో వాత్యాయ చ రేష్మియాయ చ నమో వాస్తవ్యాయ చ వాస్తుపాయ చ॥

నమ స్సోమాయ చ రుద్రాయ చ నమ స్తామ్రాయ చారుణాయ చ నమ శ్శఙ్గాయ చ పశుపతయే చ నమ ఉగ్రాయ చ భీమాయ చ నమో అగ్రేవధాయ చ దూరేవధాయ చ నమో హన్త్రే చ హనీయసే చ నమో వృక్షేభ్యో హరికేశేభ్యో నమ స్తారాయ నమ శ్శమ్భవే చ మయోభవే చ నమ శ్శఙ్కరాయ చ మయస్కరాయ చ నమ శ్శివాయ చ శివతరాయ చ। నమ స్తీర్థ్యాయ చ కూల్యాయ చ

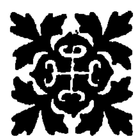
నమః పార్యాయ చావార్యాయ చ నమః ప్రతరణాయ చోత్తరణాయ చ నమ ఆతార్యాయ చాలాద్యాయ చ నమః శష్ప్యాయ చ ఫేన్యాయ చ నమః సికత్యాయ చ ప్రవాహ్యాయ చ॥ నమ ఇరిణ్యాయ చ ప్రపథ్యాయ చ నమః కిగ్ంశిలాయ చ క్షయణాయ చ నమః కపర్దినే చ పులస్తయే చ నమో గోష్ఠ్యాయ చ గృహ్యాయ చ నమస్తల్ప్యాయ చ గేహ్యాయ చ నమః కాట్యాయ చ గహ్వరేష్ఠాయ చ నమో హ్రదయ్యాయ చ నివేష్ప్యాయ చ నమః పాగ్ంసవ్యాయ చ రజస్యాయ చ నమః శుష్క్యాయ చ హరిత్యాయ చ నమో లోప్యాయ చోలప్యాయ చ॥ నమ ఊర్వ్యాయ చ సూర్మ్యాయ చ నమః పర్ణ్యాయ చ పర్ణశద్యాయ చ నమోఽపగురమాణాయ చాఽభిఘ్నతే చ నమ ఆఖ్ఖిదతే చ ప్రఖ్ఖిదతే చ నమో వః కిరికేభ్యో దేవానాగ్ం హృదయేభ్యో నమో విక్షీణకేభ్యో నమో విచిన్వత్కేభ్యో నమ ఆనిర్హతేభ్యో నమ ఆమీవత్కేభ్యః॥ ద్రాపే అన్ధసస్పతే దరిద్ర న్నీలలోహిత। ఏషాం పురుషాణామేషాం పశూనాం మా భేర్మాఽరో మో ఏషాం కిం చనామమత్। యా తే రుద్ర శివా తనూ శ్శివా విశ్వాహ భేషజీ। శివా రుద్రస్య భేషజీ తయా నో మృడ జీవసే। ఇమాగ్ం రుద్రాయ తవసే కపర్దినే క్షయద్వీరాయ ప్రభరామహే మతిమ్। యథా న శ్శమసద్ద్విపదే చతుష్పదే విశ్వం పుష్టం గ్రామే అస్మిన్నానాతురమ్। మృడా నో రుద్రోత నో మయస్కృధి క్షయద్వీరాయ నమసా విధేమ తే। యచ్ఛం చ యోశ్చ మనురాయజే పితా

తదశ్యామ తవ రుద్ర ప్రణీతౌ॥

మా నో మహాన్తముత మా నో అర్భకం మా న ఉక్షన్తముత మా న ఉక్షితమ్ । మా నో వధీః పితరం మోత మాతరం ప్రియా మా న స్తనువః రుద్ర రీరిషః । మా న స్తోకే తనయే మా న ఆయుషి మా నో గోషు మా నో అశ్వేషు రీరిషః । వీరాన్మా నో రుద్ర భామితో వధీ ర్హవిష్మన్తో నమసా విధేమ తే । ఆరాత్తే గోఘ్న ఉత పూరుషఘ్నే క్షయద్వీరాయ సుమ్నమస్మే తే అస్తు । రక్షా చ నో అధి చ దేవ బ్రూహ్యథా చ న శ్శర్మ యచ్ఛ ద్విబర్హాః । స్తుహి శ్రుతం గర్తసదం యువానం మృగన్న భీమ ముపహత్నుముగ్రమ్ । మృడా జరిత్రే రుద్ర స్తవానో అన్యం తే అస్మన్నివపన్తు సేనాః । పరిణో రుద్రస్య హేతి ర్వృణక్తు పరి త్వేష స్య దుర్మతిరఘాయోః । అవ స్థిరా మఘవద్భ్య స్తనుష్వ మీఢ్వ స్తోకాయ తనయాయ మృడయ । మీఢుష్టమ శివతమ శివో న స్సుమనా భవ । పరమే వృక్ష ఆయుధం నిధాయ కృత్తిం వసాన ఆచర పినాకం బిభ్రదాగహి । వికిరిద విలోహిత నమస్తే అస్తు భగవః । యాస్తే సహస్రం హేతయోఽన్యమస్మన్నివపన్తు తాః । సహస్రాణి సహస్రధా బాహువో స్తవ హేతయః । తాసామీశానో భగవః పరాచీనా ముఖా కృధి ॥ సహస్రాణి సహస్రశో యే రుద్రా అధి భూమ్యామ్ । తేషాగ్ం సహస్రయోజనేఽవధన్వాని తన్మసి । అస్మిన్మహత్యర్ణవేఽన్తరిక్షే భవా అధి । నీలగ్రీవా శ్శితికణ్ఠా శ్శర్వా అధః క్షమాచరాః । నీలగ్రీవా శ్శితికణ్ఠా దివగ్ం రుద్రా ఉపశ్రితాః । యే వృక్షేషు

సృపిఞ్జరా నీలగ్రీవా విలోహితాః । యే భూతానా మధిపతయో విశి
ఖాసః కపర్దినః । యే అన్నేషు వివిధ్యన్తి పాత్రేషు పిబతో
జనాన్ । యే పథాం పథి రక్షయ ఐలబృదా యవ్యుధః । యే
తీర్థాని ప్రచరన్తి సృకావన్తో నిషఙ్గిణః । య ఏతావన్తశ్చ భూయా
గ్ంసశ్చ దిశో రుద్రా వితస్థిరే । తేషాగ్ం సహస్రయోజనేఽవధన్వాని
తన్మసి । నమో రుద్రేభ్యో యే పృథివ్యాం యేఽన్తరిక్షే యే దివి యే
షా మన్నం వాతో వర్ష మిషవ స్తేభ్యో దశ ప్రాచీ ర్దశ దక్షిణా దశ
ప్రతీచీ ర్దశోదీచీ ర్దశోర్ధ్వా స్తేభ్యో నమ స్తే నో మృడయన్తు తే యం ద్వి
ష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వో జమ్భే దధామి । త్ర్యమ్బకం యజామహే
సుగన్ధిం పుష్టివర్ధనమ్ । ఉర్వారుక మివ బన్ధనా న్మృత్యో ర్ముక్షీ
య మామృతాత్ ॥ యో రుద్రో అగ్నౌ యో అప్సు య ఓషధీషు
యో రుద్రో విశ్వా భువనా వివేశ తస్మై రుద్రాయ నమో అస్తు ॥
ఓమ్ శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః ॥

ఇతి నమకం సంపూర్ణమ్.

అథ చమకప్రారమ్భః.

---o---

శ్రీగురుభ్యో నమః హరిః ఓమ్॥౧॥ అగ్నావిష్ణూ సజోషసేమా
వర్ధన్తు వాం గిరః । ద్యుమ్నైర్వాజేభి రాగతమ్ । వాజశ్చ మే ప్రసవ
శ్చ మే ప్రయతి శ్చ మే ప్రసితి శ్చ మే ధీతి శ్చ మే క్రతుశ్చ మే స్వర
శ్చ మే శ్లోక శ్చ మే శ్రావ శ్చ మే శ్రుతి శ్చ మే జ్యోతిశ్చ మే సువ
శ్చ మే ప్రాణ శ్చమేఽపానః । చ మే వ్యానశ్చమే ఽసుశ్చమే చిత్తం
చమ ఆధీతంచమే వాక్చమే మనశ్చమే చక్షుశ్చమే శ్రోత్రంచమే దక్ష
శ్చమే బలంచమ ఓజశ్చమే సహశ్చమ ఆయుశ్చమే జరాచమ ఆత్మా
చమే తనూశ్చ మే శర్మ చ మే వర్మ చమేఽంగానిచమే ఽస్థానిచమే పరూ
గ్ంషిచమే శరీరాణిచమే ॥౨॥ జ్యైష్ఠ్యంచమ ఆధిపత్యంచమే మన్యు
శ్చమే భామశ్చమేఽమశ్చమేఽంభశ్చ మే జేమాచమే మహిమాచమే
వరిమాచమే ప్రథిమాచమే వర్ష్మాచమే ద్రాఘుయాచమే వృద్ధంచమే
వృద్ధిశ్చమే సత్యంచమే శ్రద్ధాచమే జగచ్చమేధనంచమే వశశ్చమే
త్విషిశ్చమే క్రీడాచమేమోదశ్చమే జాతంచమే జనిష్యమాణంచమే
సూక్తంచమే సుకృతంచమేవిత్తంచమే వేద్యంచ మే భూతంచమే భవి
ష్యచ్చమే సుగంచ మే సుపథంచమ ఋద్ధంచమ ఋద్ధి శ్చమే క్లృప్తంచమే
క్లృప్తిశ్చమే మతిశ్చమే సుమతిశ్చమే ॥3॥

శంచమే మయశ్చమేప్రియంచమేఽనుకామశ్చమే కామశ్చమే
సౌమనసశ్చమే భద్రంచమే శ్రేయశ్చమే వస్యశ్చమే యశశ్చమే భగ
శ్చమే ద్రవిణంచమే యన్తాచమే ధర్తాచమే క్షేమశ్చమే ధృతిశ్చమే
విశ్వంచమే మహశ్చమేసంవిచ్చమే జ్ఞాత్రంచమేసూశ్చమే ప్రసూశ్చమే

సీరంచ మే లయశ్చమ ఋతంచ మేఽమృతంచ మేఽయక్ష్మంచ మేఽనా
మయచ్చ మే జీవాతుశ్చ మే దీర్ఘాయుత్వంచ మేఽనమిత్రంచ మేఽభయం
చ మే సుగంచ మే శయనంచ మే సూషాచ మే సుదినంచ మే॥౩॥ ఊర్క్చ మే
సూనృతాచ మే పయశ్చ మే రసశ్చ మే ఘృతంచ మే మధుచ మే సగ్ధిశ్చ మే
సపీతిశ్చ మే కృషిశ్చ మే వృష్టిశ్చ మే జైత్రంచమ ఔద్భిద్యంచ మే రయి
శ్చ మే రాయశ్చ మే పుష్టంచ మే పుష్టిశ్చ మే విభుచ మే ప్రభుచ మే బహు
చ మే భూయశ్చ మే పూర్ణంచ మే పూర్ణతరంచ మేఽక్షితిశ్చ మే కూయ
వాశ్చ మేఽన్నంచ మేఽక్షుచ్చ మే వ్రీహయశ్చ మే యవాశ్చ మే మాషా
శ్చ మే తిలాశ్చ మే ముద్గాశ్చ మే ఖల్వాశ్చ మే గోధూమాశ్చ మే మసు
రాశ్చ మే ప్రియంగవశ్చ మేఽణవశ్చ మే శ్యామాకాశ్చ మే నీవారాఽ
శ్చ మే॥౪॥ అశ్మా చ మే మృత్తికాచ మే గిరయశ్చ మే పర్వతాశ్చ మే సిక
తాశ్చ మే వనస్పతయశ్చ మే హిరణ్యంచ మేఽయశ్చ మే సీసంచ మే త్రపు
శ్చ మే శ్యామంచ మే లోహంచ మేఽగ్నిశ్చమ ఆపశ్చ మే వీరుధశ్చమ ఓష
ధయశ్చ మే కృష్టపచ్యంచ మేఽకృష్టపచ్యంచ మే గ్రామ్యాశ్చ మే పశవ
ఆరణ్యాశ్చ యజ్ఞేన కల్పన్తాం విత్తంచ మే విత్తిశ్చ మే భూతంచ మే భూతి
శ్చ మే వసుచ మే వసతిశ్చ మే కర్మ చ మే శక్తిశ్చ మేఽర్థశ్చమ ఏమశ్చమ
ఇతిశ్చ మే గతిశ్చ మే॥౫॥ అగ్నిశ్చమ ఇన్ద్రశ్చ మే సోమశ్చమ ఇన్ద్రశ్చ మే
సవితాచమ ఇన్ద్రశ్చ మే సరస్వతీచమ ఇన్ద్రశ్చ మే పూషాచమ ఇన్ద్రశ్చ మే
బృహస్పతిశ్చమ ఇన్ద్రశ్చ మే మిత్రశ్చమ ఇన్ద్రశ్చ మే వరుణశ్చమ ఇన్ద్ర
శ్చ మే త్వష్టాచమ ఇన్ద్రశ్చ మే ధాతాచమ ఇన్ద్రశ్చ మే విష్ణుశ్చమ ఇన్ద్ర

శ్చమేఽశ్వినౌచమ ఇన్ద్రశ్చమె మరుతశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమె విశ్వేచమే దేవాఇన్ద్రశ్చమే పృథివీచమ ఇన్ద్రశ్చమేఽన్తరిక్షంచమ ఇన్ద్రశ్చమే ద్యౌశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమె దిశశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమే మూర్ధాచమ ఇన్ద్రశ్చమే ప్రజాపతిశ్చమ ఇన్ద్రశ్చమే ॥ ౭ ॥ అగ్ంశుశ్చ మెరశ్మిశ్చ మేఽదాభ్యశ్చమేఽధిపతిశ్చ మ ఉపాగ్ంశుశ్చమెఽన్తర్యామశ్చమ ఐంద్రవాయవశ్చమె మైత్రావరుణశ్చమ ఆశ్వినశ్చమెప్రతిప్రస్థానశ్చమెశుక్రశ్చమె మన్థీచమ ఆగ్రయణశ్చమె వైశ్వదేవశ్చమె ధ్రువశ్చమె వైశ్వానరశ్చమ ఋతుగ్రహాశ్చమెఽతిగ్రాహ్యాశ్చమ ఐన్ద్రాగ్నశ్చమె వైశ్వదేవశ్చమె మరుత్వతీయాశ్చమె మాహేన్ద్రశ్చమ ఆదిత్యశ్చమె సావిత్రశ్చమే సారస్వతశ్చమె పౌష్ణశ్చమె పాత్నీవతశ్చమె హారియోజనశ్చమె ॥ ౮ ॥ ఇధ్మశ్చమె బర్హిశ్చమె వేదిశ్చమె ధిష్ణియాశ్చమే స్రుచశ్చమె చమసాశ్చమే గ్రావాణశ్చమె స్వరవశ్చమ ఉపరవాశ్చమె ధిషవణేచమె ద్రోణకలశశ్చమె వాయవ్యానిచమే పూతభృచ్చమ ఆధవనీయశ్చమ ఆగ్నీధ్రంచమే హవిర్ధానంచమే గృహాశ్చమే సదశ్చమే పురోడాశాశ్చమే పచతాశ్చమేఽవభృథశ్చమే స్వగాకారశ్చమే ॥ ౯ ॥ అగ్నిశ్చమే ఘర్మశ్చమేఽర్కశ్చమె సూర్యశ్చమే ప్రాణశ్చమేఽశ్వమేధశ్చమే పృథివీచమేఽదితిశ్చమే దితిశ్చమే ద్యౌశ్చమే శక్వరీరంగులయో దిశశ్చమే యజ్ఞేన కల్పన్తామృక్చమె సామచమె స్తోమశ్చమె యజుశ్చమేదీక్షాచమే తపశ్చమఋతుశ్చమేవ్రతంచమేఽహోరాత్రయోర్వృష్ట్యా బృహద్రథంతరేచమే యజ్ఞేన కల్పేతామ్ ॥౧౦॥ గర్భాశ్చమే వత్సాశ్చమే త్ర్యవిశ్చమే త్ర్య

వీచమే దిత్యవాడ్చమే దిత్యౌహీచమే పంచావిశ్చమే పంచావీచమేత్రి వత్సశ్చమే త్రివత్సాచమే తుర్యవాడ్చమే తుర్యౌహీచమే పష్ఠవాచ్చమే పష్ఠౌహీచమఉక్షాచమే వశాచమ ఋషభశ్చమే వేహచ్చమేఽనడ్వాంచ్చమేధేనుశ్చమ ఆయుర్యజ్ఞేనకల్పతాంప్రాణో యజ్ఞేన కల్పతామపానో యజ్ఞేన కల్పతాం వ్యానో యజ్ఞేన కల్పతాం చక్షు ర్యజ్ఞేన కల్పతాగ్ం శ్రోత్రం యజ్ఞేన కల్పతాం మనో యజ్ఞేన కల్పతాం వాగ్యజ్ఞేన కల్పతామాత్మా యజ్ఞేన కల్పతాం యజ్ఞో యజ్ఞేన కల్పతామ్॥౧౧॥ ఏకాచమే తిస్రశ్చమే పంచచమే సప్తచమే నవచమ ఏకాదశచమే త్రయోదశచమే పంచదశచమేసప్తదశచమేనవదశచమ ఏకవిగ్ంశతిశ్చమే త్రయోవిగ్ంశతిశ్చమే పంచవిగ్ంశతిశ్చమే సప్తవిగ్ంశతిశ్చమే నవవిగ్ంశతిశ్చమఏకత్రిగ్ంశచ్చమే త్రయస్త్రిగ్ంశచ్చమే చతస్రశ్చమేఽష్టౌచమే ద్వాదశచమే షోడశచమే విగ్ంశతిశ్చమే చతుర్విగ్ంశతిశ్చమే ఽష్టావిగ్ంశతిశ్చమే ద్వాత్రిగ్ంశచ్చమే షట్త్రిగ్ంశచ్చమే చత్వారిగ్ంశచ్చమే చతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చమే ఽష్టాచత్వారిగ్ంశచ్చమే వాజశ్చ ప్రసవశ్చాఽపిజశ్చక్రతుశ్చ సువశ్చమూర్ధాచ వ్యశ్నియ శ్చాంత్యాయన శ్చాంత్యశ్చ భౌవనశ్చ భువనశ్చాధిపతిశ్చ। ఇడా దేవహూర్మను ర్యజ్ఞనీ ర్బృహస్పతి రుక్థామదాని శగ్ంసిషద్విశ్వేదేవా స్సూక్తవాచః పృథివిమాత ర్మామాహిగ్ంసీర్మధు మనిష్యే మధు జనిష్యే మధువక్ష్యామి మధు వదిష్యామి మధుమతీం దేవేభ్యో వాచముద్యాసగ్ం శుశ్రూషేణ్యాంమనుష్యేభ్య స్తం మాదేవా అవంతు శోభాయై పితరోనుమదంతు॥

ఇతి చమకం సంపూర్ణమ్.

ఓమ్ శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః॥

పురుషసూక్తమ్.

ఓమ్ తచ్ఛంయో రావృణీమహే । గాతుం యజ్ఞాయ । గాతుం
యజ్ఞపతయే । దైవీ స్వస్తి రస్తు నః । స్వస్తిర్మానుషేభ్యః । ఊర్ధ్వం
జిగాతు భేషజం । శం నో అస్తు ద్విపదే । శం చతుష్పదే । ఓంశాంతి
శ్శాంతి శ్శాంతిః॥ సహస్రశీర్షా పురుషః । సహస్రాక్షః సహస్రపాత్ ।
స భూమింవిశ్వతో వృత్వా । అత్యతిష్ఠ ద్దశాంగులమ్ । పురుష ఏ వేదగ్ం
సర్వమ్ । యద్భూతం యచ్చభవ్యం । ఉతామృతత్వ స్యేశానః । య
దన్నే నాతిరోహతి । ఏతావానస్య మహిమా । అతో జ్యాయాగ్శ్చ
పూరుషః ॥౧॥ పాదోఽస్య విశ్వా భూతాని । త్రిపాదస్యామృతం దివి ।
త్రిపా దూర్ధ్వ ఉదై త్పురుషః । పాదోఽస్యేహాభవా త్పునః । తతో
విష్వ జ్వ్యక్రామత్ । సాశనానశనే అభి । తస్మా ద్విరా డజాయత ।
విరాజో అధిపూరుషః । స జాతో అత్యరిచ్యత । పశ్చా ద్భూమి మథో
పురః॥౨॥ యత్పురుషేణ హవిషా । దేవా యజ్ఞ మతన్వత । వసంతో
అ స్యాఽసీ దాజ్యమ్ । గ్రీష్మఇధ్మశ్శరద్ధవిః । సప్తాస్యాస న్పరిధయః ।
త్రిస్సప్త సమిధః కృతాః । దేవా యద్యజ్ఞం తన్వానాః । అబధ్నన్పురుషం
పశుమ్ । తం యజ్ఞం బర్హిషి ప్రౌక్షన్ । పురుషంజాత మగ్రతః ॥3॥
తేన దేవా అయజంత । సాధ్యా ఋషయ శ్చ యే । తస్మా ద్యజ్ఞాత్సర్వ
హుతః । సంభృతం పృషదాజ్యమ్ । పశూగ్ స్తాగ్శ్చ క్రే వాయవ్యాన్ ।

ఆరణ్యాన్గ్రామ్యాశ్చ యే। తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః। ఋచః సామాని జజ్ఞిరే। ఛందాగ్ంసి జజ్ఞిరేతస్మాత్। యజు స్తస్మా దజాయత ॥౪॥ తస్మా దశ్వా అజాయంత। యే కే చోభయాదతః। గావో హ జజ్ఞిరే తస్మాత్। తస్మా జ్జాతా అజావయః। య త్పురుషం వ్యదధుః। కతిధా వ్యకల్పయన్। ముఖం కి మస్య కౌ బాహూ। కా వూరూ పాదా వుచ్యేతే। బ్రాహ్మణోఽస్య ముఖ మాసీత్। బాహూ రాజన్యః కృతః॥౫॥ ఊరూ త దస్య య ద్వైశ్యః। పద్భ్యాగ్ం శూద్రో అజాయత। చంద్రమా మనసో జాతః। చక్షో స్సూర్యో అజాయత। ముఖా దింద్ర శ్చాగ్నిశ్చ। ప్రాణా ద్వాయు రజాయత। నాభ్యా ఆసీ దంతరిక్షమ్। శీర్ష్ణో ద్యౌ స్సమవర్తత। పద్భ్యాం భూమి ర్దిశశ్శ్రోత్రాత్। తథా లోకాగ్ం అకల్పయన్ ॥౬॥ వేదాహ మేతం పురుషం మహాంతమ్। ఆదిత్యవర్ణం తమసస్తు పారే। సర్వాణి రూపాణి విచిత్య ధీరః। నామాని కృత్వాఽభివదన్ య దాస్తే। ధాతా పురస్తా ద్య ముదాజహార। శక్రః ప్రవిద్వా న్ప్రదిశ శ్చతస్రః। త మేవం విద్వా నమృత ఇహ భవతి। నాన్యః పన్థా అయనాయ విద్యతే। యజ్ఞేన యజ్ఞ మయజంత దేవాః। తాని ధర్మాణి ప్రథమా న్యాసన్। తేహ నాకం మహిమానః సచంతే। యత్ర పూర్వే సాధ్యాస్సంతి దేవాః ॥౭॥ అద్భ్యస్సంభూతః పృథివ్యై రసా చ్చ। విశ్వకర్మణ స్సమవర్తతాధి। తస్య త్వష్టా విదధ ద్రూప మేతి। తత్పురుషస్య విశ్వ మాజాన మగ్రే। వేదాహ మేతం పురుషం మహాంతమ్। ఆదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్। త మేవం విద్వా నమృత

ఇహ భవతి । నాన్యః పంథా విద్యతేఽయనాయ । ప్రజాపతి శ్చరతి
గర్భే అంతః । అజాయమానో బహుధా విజాయతే ॥౮॥ తస్య ధీరాః
పరిజానంతి యోనిమ్ । మరీచీనాం పద మిచ్ఛంతి వేధసః । యో దేవే
భ్య ఆతపతి । యో దేవానాం పురోహితః । పూర్వో యో దేవేభ్యో
జాతః । నమో రుచాయ బ్రాహ్మయే । రుచం బ్రాహ్మం జనయంతః ।
దేవా అగ్రే తదబ్రువన్ । యస్త్వైవం బ్రాహ్మణో విద్యాత్ । తస్య
దేవా అసన్వశే హ్రీశ్చ తే లక్ష్మీ శ్చ పత్న్యౌ । అహోరాత్రే
పార్శ్వే । నక్షత్రాణి రూపమ్ । అశ్వినౌ వ్యాత్తమ్ । ఇష్టం మనిషాణ ।
అముం మనిషాణ । సర్వం మనిషాణ ॥౯॥ ఓం తచ్ఛంయో రావృణీ
మహే...శం చతుష్పదే॥ ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥

పురుషసూక్తం సంపూర్ణమ్.

శ్రీ సూక్తమ్.

—:(o):—

హిరణ్యవర్ణాం హరిణీం సువర్ణరజతస్రజామ్ । చన్ద్రాం హిరణ్మ
యీం లక్ష్మీం జాతవేదో మమావహ ॥౧॥ తామ్మ ఆవహ జాతవేదో
లక్ష్మీ మనపగామినీమ్। యస్యాం హిరణ్యం విన్దేయం గామశ్వం పురు
షానహమ్ ॥౨॥ అశ్వపూర్వాం రథమధ్యాం హస్తినాదప్రబోధినీమ్ ।
శ్రియం దేవీ ముపహ్వయే శ్రీర్మా దేవీ జుషతామ్ ॥౩॥ కాంసోస్మితాం హి
రణ్యప్రాకారా మార్ద్రాం జ్వలన్తీం తృప్తాం తర్పయన్తీమ్। పద్మేస్థితాం ప
ద్మవర్ణాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్ ॥౪॥ చన్ద్రాం ప్రభా
సాం యశసా జ్వలన్తీం శ్రియం లోకే దేవజుష్టాముదారామ్। తాం ప
ద్మినీ మీం శరణమహం ప్రపద్యేఽలక్ష్మీర్మే నశ్యతాం త్వాం వృణే(వృ
ణోమి) ॥౫॥ ఆదిత్యవర్ణే తపసోఽధిజాతో వనస్పతిస్తవ వృక్షోఽథ బి
ల్వః । తస్య ఫలాని తపసానుదన్తు మాయాన్తరాయాశ్చ బాహ్యా అల
క్ష్మీః ॥౬॥ ఉపైతు మాం దేవసఖః కీర్తిశ్చ మణినా సహ । ప్రాదుర్భూ
తోఽస్మి రాష్ట్రేస్మిన్కీర్తి మృద్ధిం దదాతు మే ॥౭॥ క్షుత్పిపాసా మలాం
జ్యేష్ఠా మలక్ష్మీం నాశయామ్యహమ్ । అభూతి మసమృద్ధిం చ సర్వాం
నిర్ణుద మే గృహాత్ ॥౮॥ గన్ధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీ
షిణీమ్ । ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్ ॥
౯॥ మనసః కామ మాకూతిం వాచస్సత్యమశీమహి । పశూనాగ్ం
రూపమన్నస్య మయి శ్రీః శ్రయతాం యశః ॥౧౦॥ కర్దమేన ప్రజా

భూతా మయి సమ్భవ కర్దమ। శ్రియం వాసయ మే కులే మాతరం ప
ద్మమాలినీమ్ ॥ ౧౧ ॥ ఆపస్సృజన్తుస్నిగ్ధాని చిక్లీత వస మే గృహే।
నిచ దేవీ మ్మాతరం శ్రియం వాసయ మే కులే॥ ౧౨॥ఆర్ద్రాం పుష్క-
రిణీం పుష్టిం పిఙ్గళాం పద్మమాలినీమ్ । చన్ద్రాం హిరణ్మయీంలక్ష్మీం
జాతవేదో మ ఆవహ ॥౧౩॥ ఆర్ద్రాం యఃకరిణీం యష్టిం సువర్ణాం
హేమ మాలినీమ్। సూర్యాంహిరణ్మయీం లక్ష్మీంజాతవేదో మమా
వహ॥౧౪॥ తాంమ్మ ఆవహజాతవేదో లక్ష్మీమనపగామినీమ్ । యస్యాం
హిరణ్యం ప్రభూతం గావో దాస్యోశ్వాన్విన్దేయం పురుషానహమ్॥౧౫॥

ఈశ్రీసూక్తముయొక్క ఫల శ్రుతిగూడనిచ్చట వ్రాయుచున్నాడను.

యశ్శుచిః ప్రయతో భూత్వా జుహుయా దాజ్య మన్వహమ్।
శ్రియః పంచదశర్చం చ శ్రీకామ స్సతతం జపేత్ ॥ ఆనందః కర్దమ
శ్చైవ చిక్లీత ఇతి విశ్రుతాః । ఋషయ స్తే త్రయః పుత్రా స్స్వయం
శ్రీ దేవి దేవతా ॥ పద్మాననే పద్మ ఊరుపద్మాక్షీ పద్మ సంభవే।త్వమ్మాం
భజస్వ పద్మాక్షీ యేన సౌఖ్యం లభా మ్యహమ్॥ అశ్వదాయిచగోదా
యి ధనదాయి మహాధనే। ధనం మే జుషతాం దేవీం సర్వకామార్థ
సిద్ధయే ॥ పుత్రపౌత్రధనంధాన్యంహస్త్యశ్వా జావిగోరథమ్।ప్రజానాం
భవసి మాతాఆయుష్మన్తం కరోతుమామ్।చంద్రాభాంలక్ష్మీమీశా
నాం సూర్యాభాం శ్రియ మీశ్వరీమ్।చంద్రసూర్యాగ్నిసర్వాభాంశ్రీ
మహాలక్ష్మీ ముపాస్మహే॥ధన మగ్ని ర్ధనం వాయు ర్ధనంసూర్యోధనం
వసుః । ధన మింద్రో బృహస్పతి ర్వరుణం ధన మశ్నుతే ॥ వైన తేయ
సోమం పిబ సోమం పిబతు వృత్రహా।సోమం ధనస్య సోమినో మహ్యం
దదాతు సోమిని ॥ న క్రోధో న చ మాత్సర్యం న లోభో నాశుభా

మతిః । భవంతి కృతపుణ్యానాం భక్తానాం శ్రీసూక్తం జపేత్సదా ॥ వర్షంతు తే విభావరి దివో అభ్రస్య విద్యుతః । రోహంతు సర్వబీజాన్యవ బ్రహ్మద్విషో జహి॥ పద్మప్రియే పద్మిని పద్మహస్తే పద్మాలయే పద్మదళాయతాక్షి । విశ్వప్రియే విష్ణుమనోనుకూలే త్వత్పాదపద్మం మయి సన్నిధత్స్వ ॥ యా సా పద్మాసనస్థా విపులకటితటీ పద్మపత్రాయతాక్షీ । గంభీరావర్తనాభి స్తనభరనమితా శుభ్రవస్త్రోత్తరీయా ॥ లక్ష్మీర్దివ్యైర్గజేంద్రైర్మణిగణఖచితైః స్నాపితా హేమకుంభైః నిత్యం సా పద్మహస్తా మమ వసతు గృహే సర్వమాంగళ్యయుక్తా ॥ లక్ష్మీం క్షీర సముద్రరాజతనయాం శ్రీరంగధామేశ్వరీమ్। దాసీభూత సమస్తదేవవనితాం లోకైకదీపాంకురాం। శ్రీమన్మందకటాక్షలబ్ధవిభవ బ్రహ్మేంద్రగంగాధరామ్। త్వాం త్రైలోక్యకుటుంబినీం సరసిజాం వందే ముకుందప్రియామ్॥ శుద్ధలక్ష్మీ ర్మోక్షలక్ష్మీర్జయలక్ష్మీస్సరస్వతీ। శ్రీర్లక్ష్మీర్వరలక్ష్మీశ్చ ప్రసన్నా మమ సర్వదా। వరాంకుశౌ పాశ మభీతిముద్రాం కరైర్వహంతీం కమలాసనస్థామ్। బాలార్కకోటిప్రతిభాం త్రినేత్రాం భజేహ మంబాం జగదీశ్వరీం తామ్॥ సర్వమంగళమాంగళ్యే శివే సర్వార్థసాధికే । శరణ్యే త్రియంబకే దేవి నారాయణి నమోస్తు తే॥

ఇతి శ్రీసూక్తం సమాప్తమ్.

భూ సూ క్త మ్

భూమి ర్భూమ్నా ద్యౌ ర్వరిణా న్తరిక్షం మ్మహి త్వా । ఉపస్థే తే
దే వ్యదితే౽గ్నిమన్నాద మన్నాద్యా యాదధే ॥౧॥ ఆయం గౌః పృ
శ్నిః రక్రమీ దసనన్మాతరం పునః । పితరఞ్చప్రయ న్త్సువః ॥౨॥ త్రి
గ్ంశ ద్ధామ విరాజతి వాక్పతఙ్గాయ శిశ్రియే । ప్రత్యస్యవహ ద్యుభిః॥౩॥
అస్య ప్రాణా దపాన త్యన్తశ్చరతి రోచనా । వ్యఖ్యన్మహిష స్సువః॥౪॥
య త్త్వాక్రుద్ధః పరోవప మన్యునా యదవర్త్యా । సుకల్ప మగ్నే త త్తవ
పునస్త్వోద్దీపయామసి ॥ ౫ ॥ య త్తే మన్యుపరో ప్తస్య పృథివీ మను ద
ధ్వసే । ఆదిత్యా విశ్వే తద్దేవా వసవశ్చ సమాభరన్ ॥౬॥ మేదినీ దేవీ
వసుంధరా స్యాద్వసుధా దేవీ వాసుకీ(వాసవీ)బ్రహ్మావర్చసఃపితృణామ్
శ్రోత్రం చక్షుర్మనః ॥ ౭ ॥ దేవీ హిరణ్యగర్భిణీ దేవీప్రసోదరీ । సద
నే సత్యాయనే సీద ॥౮॥ సముద్రవతీ సావిత్రీ (అనోదేవీ) ఆనో దేవీ
మహ్యంకీ (గీ) మహోధరణీ మహో అత్యతిష్ఠత్ ॥ (మహోధ్యతి
ష్ఠత్) ॥౯॥ శృఙ్గే శృఙ్గేయజ్ఞే యజ్ఞే విభీషణీ । ఇన్ద్రపత్నీ వ్యాపినీసర
సిజ ఇహ ॥౧౦॥ వాయుమతీ జలశయనీ స్వయంధా రాజాసత్యంతోపరి
మేదినీ । స్వోపరిధత్తంగాయ ॥౧౧॥ విష్ణుపత్నీం మహీం దేవీం మాధ
వీం మాధవప్రియామ్ । లక్ష్మీప్రియసఖీం దేవీం నమామ్యచ్యుత
వల్లభామ్ ॥ ౧౨ ॥ ధనుర్ధరాయ విద్మహేసర్వసిద్ధ్యైచ ధీమహి । త
న్నోధరా ప్రచోదయాత్ ॥౧౩॥ శృణ్వన్తి శ్రోణా మమృతస్య గోపామ్

పుణ్యామస్యా ఉపశృణోమి వాచమ్ ॥ మహీం దేవీం విష్ణుపత్నీ మజూర్యామ్ । ప్రతీచీ మేనాగ్ం హవిషా యజామః ॥౧౮॥ త్రేధా విష్ణురురుగాయో విచక్రమే । మహీం దివ మ్పృథివీ మన్తరిక్షమ్ । తచ్ఛ్రోణైతిశ్రవ ఇచ్ఛమానా।పుణ్యగ్ శ్లోకంయజమానాయ కృణ్వతీ ॥౧౯॥ స్యోనా పృథివి భవానృక్షరా నివేశనీ । యచ్ఛా న శ్శర్మ సప్రథాః॥ ౧౬॥ అదితి ర్దేవా గంధర్వా మనుష్యాః పితరో సురా స్తేషాగ్ం సర్వ భూతానా మ్మాతా మేదినీ మహతా మహీ సావిత్రీ గాయత్రీ జగ త్యుర్వీ పృథ్వీబహులా విశ్వా భూతాకతమా కాయాసాస.త్యే త్యమృతేతి వసిష్ఠః ॥౧౭॥

ఇతి సాయణాచార్యవిరచితే మాధవీవేదార్థప్రకాశే యజురారణ్యకే దశమప్రపాఠకే నారాయణీయాపరనామధేయయుక్తాయాం యాజ్ఞిక్యా ముపనిషది ఏకవింశో ఽనువాకః॥ (పుటలు౪_౨)

కేషాంచిత్పాఠః ॥ఓమ్॥ మేదినీ దేవీ వసుంధరా...తన్నోధరా ప్రచోదయాత్ ॥ ఇత్యు శాలి యవ సస్యఫలాఢ్యే పారిజాతతరుశోభిత మూలే । స్వర్ణరత్నమణిమంటపమధ్యే చిన్తయే త్సకలలోకధరిత్రీమ్ శ్యామాంవిచిత్రాంనవరత్నభూషితాంచతుర్భుజాంతుంగపయోధరాన్వితామ్ । ఇన్దీవరాక్షీం నవ శాలిమంజరీం శుకం దధానాం శరణం భజామహే ॥ ఋక్ ॥ సక్తుమివ తితఉనా పునంతో యత్రధీరా మనసా వాచ మక్రత।అత్రా సఖాయస్సఖ్యానిజానతే భద్రైషాం లక్ష్మీర్నిహితాధివాచి॥ ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాతిః॥ గ్రంథవిస్తరభయమువలనస్వరములు చేర్పంలేదు.

ఇతి భూసూక్తమ్ సమాప్తమ్.

మహాసౌరమ్

—:(ం):—

అథ సౌర్యాణ్యా మంత్రాణామృక్సంఖ్యాఋషిదైవతచ్ఛందాంస్య నుక్రమిష్యామః । పూర్వాచార్యైః క్రమేణైతత్సర్వం పురాదిష్టం శౌనకాదిభి రాచార్యైర్జపవతాం తు ప్రత్యక్షార్థ మిదానీం తన్మయోచ్యతే మహావ్యాధీన్ కుష్ఠాపస్మార హృద్రోగవ్యథోదరగుల్మ భూర్గుదార్శశోణితార్శ జలోదరభగందరపాండురోగ కాసశ్వాస సహితాది విస్ఫోటక మజీర్ణశిరోరోగప్రమేహాంశ్చ మహావ్యాధీ న్నాశయేత్ ।

మమ ఇహ జన్మని జన్మాంతరకృత మహాపాత కోపపాతక సమస్త పాపక్షయద్వారా శ్రీసవితృసూర్య నారాయణముద్దిశ్య శ్రీసవితృసూర్య నారాయణప్రీత్యర్థం మహాసౌరమంత్రపఠనం కరిష్యే॥

ఛందః.

ఉదుత్యం జాతవేదస మితి త్రయోదశర్చస్యసూక్తస్య । కణ్వపుత్రః ప్రస్కణ్వఋషిః।సూర్యో దేవతా । నవాద్యా గాయత్రీఛందః । ఉద్వయంతమసస్పరీతి చతస్రోఽనుష్టుభః।ఉద్యన్నద్యే త్యయం తృచో రోగఘ్నః। ఉపనిషదంత్యోఽర్ధర్చో ద్విషఘ్నః ॥

మంత్రః

ఉదుత్యం జాతవేదసం దేవం వహంతి కేతవః । దృశే విశ్వాయ సూర్యమ్। అప త్యే తాయవో యథా నక్షత్రా యంత్యక్తుభిః।సూరాయ విశ్వచక్షసే। అదృశ్రమస్య కేతవో విరశ్మయో జనాఁ అను। భ్రాజంతో ఽగ్నయో యథా । తరణి ర్విశ్వదర్శతో జ్యోతిష్కృదసి సూర్య । విశ్వ మాభాసి రోచనమ్ । ప్రత్యఙ్ దేవానాం విశః ప్రత్యఙ్ఙుదేషి మానుషాన్ । ప్రత్యఙ్ విశ్వం స్వర్దృశే ॥ ౧ ॥

మంత్రః.

యేనా పావకచక్షసా భురణ్యన్తంజనాం అను ॥ త్వంవరుణపశ్యసి విద్యామేషిరజస్పృథ్వహామిమానో ఽక్తుభిః ।పశ్యం జన్మానిసూర్య। సప్తత్వాహరితో రథే వహంతి దేవసూర్య । శోచిష్కేశం విచక్షణ। అయుక్తసప్తశుంధ్యువః సూరో రథస్య నప్త్ర్యః । తాభి ర్యాతి స్వయుక్తిభిః॥ ఉ ద్వయం తమస స్పరి జ్యోతి ష్పశ్యంత ఉత్తరమ్ । దేవం దేవత్రా సూర్య మగన్మ జ్యోతి రుత్తమమ్ । ఉద్యన్నద్య మిత్రమహ ఆరోహన్నుత్తరాందివమ్।హృద్రోగం మమ సూర్యహరిమాణం చ నాశయ।శుకేషు మే హరిమాణం రోపణాకాసు దధ్మసి । అథో హారిద్రవేషు మే హరిమాణం నిదధ్మసి । ఉదగా దయ మాదిత్యో విశ్వేన సహసాసహ।ద్విషంతం మహ్యం రంధయన్మోఽఅహంద్విష తే రథమ్ ॥౨॥

ఛందః.

చిత్రం దేవానా మితి మళచస్య । సూక్తస్య । ఆంగీరసపుత్రః కుత్స ఋషిః । సూర్యో దేవతా । త్రిష్టు ప్ఛదః॥

మంత్రః.

చిత్రం దేవానా ముదగా దనీకం చక్షుర్మిత్రస్య వరుణ స్యాగ్నేః । ఆప్రాద్యావాపృథివీఽ అంతరిక్షం సూర్యఽఆత్మా జగత స్తస్థుష శ్చ॥ సూర్యోదేవీ ముషసం రోచమానాం మర్యో న యోషా మభ్యేతి పశ్చాత్ । యత్రానరో దేవయంతో యుగాని వితన్వతే ప్రతిభద్రాయ భద్రమ్॥ భద్రాఽఅశ్వాహరితస్సూర్యస్య చిత్రాఽఏతగ్వాఽఅనుమాద్యాసః । నమస్యంతో దివఽఆ పృష్ఠ మస్థుః పరి ద్యావాపృథివీ యంతి

స్వదృశః ॥ తత్సూర్యస్య దేవత్వం తన్మహిత్వం మధ్యాకర్తో ర్వితతంసంజ భార । యదేదయుక్త హరిత స్సధస్థాదాద్రాత్రీవాస స్తను తే సిమస్మై॥ తన్మిత్రస్య వరుణస్యాభిచక్షే సూర్యో రూపంకృణుతే ద్యో రుపస్థే। అనంత మన్య ద్రుశ దస్య పాజః కృష్ణమన్యద్ధరిత స్సంభరంతి॥ అద్యా దేవా ఉదితా సూర్యస్య నిరంహసః సిపృతానిరవద్యాత్ । త న్నో మిత్రో వరుణో మామహంతామదితి స్సింధుః పృథివీ ఉత ద్యౌః ॥3॥

ఛ ం దః.

ఇంద్రం మిత్రమితి ద్వయో ర్మంత్రయోః । ఔచథ్యపుత్రో దీర్ఘతమ ఋషిః । సూర్యో దేవతా । త్రిష్టుప్ఛందః॥

మ ం త్రః.

ఇంద్రం మిత్రం వరుణ మగ్ని మాహు రథో దివ్యస్స సుపర్ణో గరుత్మాన్ । ఏకం స ద్విప్రా బహుధావదం త్యగ్నిం యమం మాత రిశ్వాన మాహుః॥ కృష్ణం నియానం హరయ స్సుపర్ణా అపో వసానా దివ ముత్పతంతి । త ఆవ వృత్రంత్సదనా దృతస్యాదిద్ఘృతేన పృథివీ వ్యుద్యతే ॥

ఛ ం దః.

హంస శ్శుచిష దిత్యేకస్యాచో । గౌతమపుత్రో వామదేవ ఋషిః । సూర్యో దేవతా । జగతీ ఛందః॥

మ ం త్రః.

హంస శ్శుచిష ద్వసు రంతరిక్షస ద్ధోతా వేదిష దతిథి ర్దురోణ సత్ । నృషద్వరస దృతస ద్వ్యోమస దబ్జా గోజా ఋతజా అద్రిజా ఋతమ్॥

ఛందః.

యత్వానూ ర్యేత్యస్య మంత్రస్య । భౌమిపుత్రోఽత్రిరర్షిః । సూర్యో దేవతా । అనుష్టుప్ఛందః॥

మంత్రః.

యత్వా సూర్య స్వర్భాను స్తమ సావిధ్య దాసురః । అక్షేత్ర విద్యథా ముగ్ధో భువనా న్యదీధయుః ॥౪॥

ఛందః.

యదద్యేత్యేకోత్సూర్య ఇతి తిస్ర ఉద్వేతీతి చతస్రోఽర్ధర్చశ్చ ఏతాసాం మైత్రావరుణపుత్రో వసిష్ఠ ఋషిః । సూర్యో దేవతా।జగతీ ఛందః ॥

మంత్రః.

యదద్యసూర్య బ్రవో నాగాఽఉద్యన్మిత్రాయ వరుణాయ సత్యమ్ । వయం దేవత్రాదితేస్యామ తవ ప్రియాసోఽ అర్యమన్గృణంతః । ఉత్సూర్యో బృహదర్చీం ష్యశ్రేత్పురు విశ్వా జని మమానుషాణామ్। సమో దివా దదృశే రోచమానః క్రత్వాకృతః సుకృతః కర్తృభిర్భూత్ ।ససూర్య ప్రతిపురోనఽఉద్గాఽఏభిస్సోమేభి రేతశేభి ర్దేవైః । ప్రనో మిత్రాయ వరుణాయ వోచోనాగసోఽఅర్యమ్ణోఽ అగ్నయే చ । వినస్సహస్రం శురుధోరదంత్వృతావా నో వరుణో మిత్రోఽ అగ్నిః । యచ్ఛంతుచంద్రాఽఉపమం నోఽఅర్కమానఃకామం పూపురంతుస్తవానా॥౫॥ ఉద్వేతి సుభగో విశ్వచక్షాః సాధారణస్సూర్యో మానుషాణామ్ । చక్షు ర్మిత్రస్య వరుణస్య దేవ శ్చర్మేవయస్సమవివ్యక్తమాంసి । ఉద్వేతి ప్రసవీతాజనానాం మహా నైతు రర్ణవ

సూర్యస్య। సమానం చక్రం పర్యావివృత్సన్యదేతశో వహాతి ధూర్షు
యుక్తః। విభ్రాజమాన ఉషసాముపస్థాద్రేభై రుదేత్యనుమద్యమానః।
ఏష మే దేవ స్సవితా చచ్ఛంద యస్సమానం న ప్రమినాతి ధామ।
దివో రుక్మ ఉరుచక్షా ఉదేతి దూరే అర్థ స్తరణి ర్భ్రాజమానః।
నూనం జనా స్సూర్యేణ ప్రసూతా అయన్నర్థాని కృణవన్నపాంసి।
యత్రా చక్రు రమృతా గాతు మస్మై శ్యేనో న దీయ న్నన్వేతి పాథః॥

ఛందః.

ఉదుత్యద్దర్శతమితి త్ర్యృచస్య సూక్తస్య। మైత్రావరుణపుత్రో వసిష్ఠ ఋషిః। సూర్యో దేవతా। ఆద్యా బృహతీ ద్వితీయా సతోబృహతీ। తృతీయా పుర ఉష్ణి క్ఛందాంసి॥

మంత్రః.

ఉదుత్యద్దర్శతం వపు ర్దివ ఏతి ప్రతిహ్వరే। యదీమాశుర్వహాతి దేవ ఏతశో విశ్వస్మై చక్షసే అరమ్॥ శీర్ష్ణః శీర్ష్ణో జగతస్తస్థుషస్పతిం సమయా విశ్వ మారజః॥ సప్త స్వసారస్సువితాయ సూర్యం వహంతి హరితో రథే॥౯॥ తచ్చక్షు ర్దేవహితం శుక్రముచ్చరత్। పశ్యేమ శరద శ్శతం జీవేమ శరదశ్శతమ్॥

ఛందః.

బణ్మహాఁ ఇతి ద్వయోర్మంత్రయోః। భార్గవో జమదగ్ని ఋషిః। సూర్యో దేవతా। బార్హతప్రగాథ శ్ఛందః॥

మంత్రః.

బణ్మహాఁ అసి సూర్య బళాదిత్య మహాఁ అసి। మహస్తే సతో మహిమా పనస్య తేద్ధా దేవ మహాఁ అసి॥ బట్సూర్య శ్రవసా మహాఁ అసి

ప్రతాం దేవ మహాఁ అసి । మహ్నా దైవానాం మసుర్యః పురోహితో విభు జ్యోతిరదాభ్యమ్ ॥౭॥

ఛందః.

నమో మిత్రస్యేతి ద్వాదశర్చస్య సూక్తస్య ॥ సూర్యపుత్రోభి తప ఋషిః । సూర్యో దేవతా । జగతీ ఛందః । దశమీ త్రిష్టుప్॥

మంత్రః.

నమో మిత్రస్య వరుణస్య చక్షసే మహో దేవాయ తదృతం సపర్యత । దూరే దృశే దేవ జాతాయ కేతవే దివస్పుత్రాయ సూర్యాయ శంసత ॥ సామాసత్యోక్తిః పరిపాతు విశ్వతో ద్యావాచ యత్ర తతన న్నహాని చ । విశ్వ మన్యం నినిశతే య దేజతి విశ్వాహాపో విశ్వాహోదేతి సూర్యః ॥ న తేఅదేవః ప్రదివో నివాసతే య దేత సేభిః పతరై రథర్యసి ॥ ప్రాచీన మన్య దనువర్తతే రజఉద్దన్యేన జ్యోతిషా యాసి సూర్య ॥ యేన సూర్యజ్యోతిషా బాధసేతమో జగ చ్చ విశ్వ ముదియర్షి భానునా ॥ తేనాస్మ ద్విశ్వామనిరామనా హుతి మపామీవామప దుష్వప్న్యం సువ ॥ విశ్వస్య హి ప్రేషితో రక్షసి వ్రత మహేళయ న్నుచ్చరసి స్వధాఉను ॥ య దద్య త్వా సూర్యో పబ్రవామహై తన్నో దేవాఉఅనుమంసీరత క్రతుం ॥ తన్నో ద్యావా పృథివీ తన్నఉఆప ఇంద్రశ్శృణ్వంతు మరుతో హవం వచః॥మాశూనే భూమ సూర్యస్య సందృశి భద్రం జీవంతో జరణా మశీమహి ॥ ౮ ॥ విశ్వాహాత్వా సుమనస స్సుచక్షసః ప్రజావంతోఉఅనమీవాఉ అనాగసః। ఉద్యంతం త్వా మిత్ర మహో దివే దివే జ్యోగ్జీవా ప్రతిపశ్యేమ సూర్య ॥ మహిజ్యోతి ర్బిభ్రతం త్వావిచక్షణభాస్వంతం చక్షుషే చక్షు

ష్టే మయః। ఆరోహంతం బృహతః పాజసస్పరి వయం జీవాః ప్రతిపశ్యేమ సూర్య ॥ యస్య తే విశ్వా భువనాని కేతునా ప్రచేరతే నివిశంతే- అక్తుభిః ॥ అనాగా స్త్వేనహరికేశ సూర్యాహ్నాహ్నానో వస్యసావస్యసో దిహి ॥ శన్నో భవ చక్షసా శన్నో ఽ అహ్నా శం భా నునా శం హిమా శం ఘృణేన ॥ యథా శమధ్వం చ్ఛమసద్దురోణే తత్సూర్య ద్రవిణం ధేహి చిత్రమ్ ॥ అస్మాకం దేవా ఉభయాయ జన్మనే శర్మ యచ్ఛత ద్విపదే చతుష్పదే। అదత్పిబదూర్జయమాన మాశితం తదస్మే శంయో రరపో దధాతన ॥ యద్వో దేవాశ్చకృమ జిహ్వయా గురుమనసో వా ప్రయుతీ దేవహేళనమ్ । అరావా యో నో ఽ అభిదుచ్ఛునాయతే తస్మి న్తదేనో వసవో నిధేతన ॥౯॥

ఛందః.

సూర్యో న ఇతి పంచర్చస్య సూక్తస్య । సూర్యపుత్రో చక్షుర ర్షిః సూర్యో దేవతా॥ గాయత్రీ ఛందః ।

మంత్రః.

సూర్యో నో దివస్పాతు వాతో ఽ అంతరిక్షాత్ । అగ్నిర్నః పార్థివేభ్యః ॥ జోషా సవితర్యస్య తే హరః శతం సవాం అర్హతి పాహి నో దిద్యుతః పతంత్యాః ॥ చక్షుర్నో దేవ స్సవితా చక్షుర్న ఽ ఉత పర్వతః। చక్షుర్ధాతా దధాతు నః॥ చక్షుర్నో ధేహి చక్షుష్టే ర్విఖ్యై తనూభ్యః। సం చేదం విచపశ్యేమ ॥ సుసందృశం త్వా వయం ప్రతి పశ్యేమ సూర్య । విపశ్యేమ నృచక్షసః॥ ౧౦॥

ఛందః.

విభ్రాడ్బృహ దితి చతుఋచస్య సూక్తస్య । సూర్యపుత్రో విభ్రాడృషిః। సూర్యో దేవతా। జగతీ ఛందః। అంత్యా ప్రస్తారపఙ్క్తిః।

మంత్రః.

విభ్రాడ్బృహ త్పిబతు సోమ్యం మధ్వాయుర్దధద్యజ్ఞపతా వవిహ్రుతమ్ । వాతజూతో యో అభిరక్షతి త్మనా ప్రజాః పుపోష పురుధా విరాజతి ॥ విభ్రాడ్బృహ త్సుభృతం వాజసాతమం ధర్మం దివో ధరుణేసత్య మర్పితమ్ । అమిత్రహా వృత్రహా దస్యుహం తమం జ్యోతి ర్జజ్ఞే అసురహా సపత్నహా॥ ఇదం శ్రేష్ఠం జ్యోతిషాం జ్యోతి రుత్తమం విశ్వజి ద్ధనజి దుచ్యతే బృహత్ । విశ్వభ్రా డ్భ్రాజో మహి సూర్యో దృశ ఉరు పప్రథే సహ ఓజో అచ్యుతమ్ ॥ విభ్రాజం జ్యోతిషాస్వ రగచ్ఛో రోచనం దివః । యే నేమా విశ్వా భువనా న్యాభృతా విశ్వకర్మణా విశ్వదేవ్యావతా ॥౧౧॥

ఛందః.

ఆయంగౌరితి తృచస్య । సార్పరాజ్ఞీ నామిః । సూర్యో దేవతా। గాయత్రీ ఛందః॥

మంత్రః.

ఆయం గౌః పృశ్ని రక్రమీ దసద న్మాతరం పురః। పితరం చ ప్రయన్స్వః॥ అంతశ్చరతి రోచనాస్య ప్రాణాదపానతీ। వ్యఖ్యన్మహిషో దివమ్॥ త్రింశద్ధామ వి రాజతి వాక్పతంగాయ ధీయతే । ప్రతివస్తోరహ ద్యుభిః ॥౧౨॥

ఛందః.

ఋతంచేతి తృచస్య । మాధుచ్ఛందసో ఘమర్షణఋషిః। భావవృత్తో దేవతా । అనుష్టుప్ఛందః॥

మం త్రః.

ఋతం చ సత్యం చాభీ ద్ధా త్తపసోధ్యజాయత । తతో రా త్ర్యజాయత తత స్సముద్రో అర్ణవః। సముద్రా దర్ణవా దధి సంవ త్సరో అజాయత । అహోరాత్రాణి విదధ ద్విశ్వస్య మిషతో వశీ । సూర్యాచంద్రమసౌ ధాతా యథాపూర్వ మకల్పయత్ । దివం చ పృథివీం చాంతరిక్ష మథోస్వః॥ సవితా పశ్చాతాత్సవితా పురస్తా స్సవి తోత్త రాత్తాత్సవితాధరాత్తాత్ । సవితా న స్సువతుసర్వతాతింసవితా నోరాసతాందీర్ఘమాయుః శ్రీసవితృసూర్యనారాయణార్పణమస్తు.

సౌరం సమాప్తమ్.

షష్టిర్శ్చైర్ధశ ఏతాసాం సౌర్యాణాంసూర్యఏవదేవతాఅంత్యా నేకే సూక్త మాత్మన స్తవం మన్యంతే । య ఋషిస్సోహ మితి ధ్యాతవ్యం॥ య ఏతేన సౌర్యేణ సూక్తేన సూర్య మహరహరుపతి ష్ఠంతే। ధనధాన్యబహుపుత్రనిర్వ్యాధిమంత ఆయుష్యవంతఆరోగ్యవం తోన్నాద్యవంతో రయివంతో బలవంతో ధనవంతోబహుపుత్రవంతః॥ శ్రీకామ శ్శాంతికామో మేధాకామఃప్రజ్ఞాకామోయశస్కామ ఆయు ష్కామఆరోగ్య కామోన్నాద్యకామ ఏవం భాస్కర స్యారాధనం కుర్యాత్ । సదాగృహీ పాపక్షయార్థీ వ్యాధి నాశనార్థీ శత్రునాశ నార్థీ జీవితార్థీ పుత్రార్థీ మోక్షార్థీ ధనార్థీ చకుర్వీత శ్రీసూ ర్యస్యైవ సాయుజ్యం సరూపతాం సలోకతా మశ్నుతే । నమ శ్శౌన కాయ నమ శ్శౌనకాయ నమః పరమర్షిభ్యో నమః పరమర్షిభ్యః । శాంతా పృథివీ శివ మంతరిక్షం ద్యౌ ర్నో దే వ్యభయన్నో అస్తు। శ్శ్వాదిశః ప్రదిశ ఉద్దిశో న ఆపో విశ్వతః పరిపాంతు సర్వత శ్శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥ నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయేనమః పృథివ్యై నమ ఓషధీభ్యః । నమోవాచే నమో వాచస్పతయె నమో విష్ణవే మహతే కరోమి॥ ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥

—o—

శ్రీగురుభ్యో నమః హరిః ఓమ్.

భద్రం కర్ణేభిశ్శృణుయామ దేవాః । భద్రం పశ్యేమాక్షభి ర్యజత్రాః । స్థిరైరఙ్గైస్తుష్టువాగ్ం సస్తనూభిః । వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః। స్వస్తిన ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః । స్వస్తినః పూషా విశ్వవేదాః । స్వస్తినస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః । స్వస్తి నో బృహస్పతిర్దధాతు॥ ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః.

ఓమ్॥ భద్రంకర్ణేభిశ్శృణుయామదేవాః । భద్రంపశ్యేమాక్షభి ర్యజత్రాః । స్థిరైర ఙ్గైస్తుష్టువాగ్ంస స్తనూభిః । వ్యశేమదేవహితం యదాయుః।స్వస్తినఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః। స్వస్తినః పూషా విశ్వవేదాః । స్వస్తినస్తార్క్ష్యోఅరిష్టనేమిః।స్వస్తినోబృహస్పతిర్దధాతు । ఆపమాపా మపస్సర్వాః।అస్మాదస్మాదితోఽముతః ॥౧॥ అగ్నిర్వాయుశ్చసూర్యశ్చ సహసంచస్కరర్ధియా । వాయ్వశ్వారశ్మిపతయః । మరీచ్యాత్మానో అద్రుహః । దేవీర్భువనసూవరీః। పుత్రవత్త్వాయ మేసుత।మహానామ్నీ ర్మహామానాః । మహసో మహసస్స్వః । దేవీః పర్జన్య సూవరీః । పుత్రవ త్త్వాయమే సుత ॥౨॥ అపాశ్న్యుష్ణిమపారక్షః । అపాశ్న్యుష్ణిమపార ఘమ్ । అపా ఘ్రామప చావర్తిమ్ । అప దేవీరితో హిత । వజ్రం

ద్దేవీరజీతాగ్ంశ్చ। భువనం దేవసూవరీః।ఆదిత్యానదితిం దేవీమ్। యోని
నోర్ధ్వముదీషత । శివా నశ్శన్తమా భవన్తు । దివ్యాఆప ఓషధయః ।
సుమృడీకా సరస్వతి । మా తే వ్యోమ సందృశి ॥౩॥

అమృతప్సుతౌషధయో ద్వే చ ॥౧॥

స్మృతిః ప్రత్యక్షమైతిహ్యమ్।అనుమానశ్చతుష్టయమ్ । ఏతైరా
దిత్యమణ్డలమ్ । సర్వైరేవ విధాస్యతే । సూర్యో మరీచిమాదత్తే । సర్వ
స్మాద్భువనాదధి।తస్యాఃపాకవిశేషేణ। స్మృతం కాలవిశేషణమ్। నదీవ
ప్రభవాత్కాచిత్ । అక్షయ్యాత్స్యన్దతే యథా ॥౪॥ తాం నద్యోఽ
భిసమాయన్తి।సోరుస్సతీ న నివర్తతే।ఏవం నానా సముత్థానాః । కాలా
స్సంవత్సరగ్ం శ్రితాః । అణుశశ్చ మహశశ్చ సర్వే సమవయన్తి తమ్ ।
స తైస్సర్వైస్సమావిష్టః।ఊరుస్సన్న నివర్తతే। అధిసంవత్సరం విద్యాత్
తదేవలక్షణే ॥౫॥ అణుభిశ్చ మహద్భిశ్చ । సమారూఢః ప్రదృశ్యతే ।
సంవత్సరః ప్రత్యక్షేణ । నాధిసత్త్వః ప్రదృశ్యతే । పటరో విక్లిధః పిఙ్గః।
ఏతద్వరుణ లక్షణమ్।యత్రైతదుపదృశ్యతే । సహస్రం తత్రనీయతే।
ఏకగ్ం హి శిరో నానాముఖే।కృత్స్నం తదృతులక్షణమ్ ॥ ౬ ॥ ఉభ
యతస్సప్తేన్ద్రియాణి। జల్పితం త్వేవ దిహ్యతే। శుక్లకృష్ణే సంవత్సరస్య।
దక్షిణవామయోః పార్శ్వయోః । తస్యైషా భవతి । శుక్రం తే అన్య
ద్యజతం తే అన్యత్ । విషురూపే అహనీ ద్యౌరివాసి । విశ్వాహి
మాయా అవసి స్వధావః । భద్రా తే పూషన్నిహ రాతిర
స్త్వితి । నాత్ర భువనమ్ । న పూషా । న పశవః । నాదిత్యస్సంవత్స

ర. ఏవ ప్రత్యక్షేణ ప్రియతమం విద్యాత్ । ఏతద్వై సంవత్సరస్య ప్రియతమగ్ం రూపమ్ । యోఽస్య మహానర్థ ఉత్పత్స్యమానో భవతి । ఇదం పుణ్యం కురుష్వేతి । తమాహరణం దద్యాత్ ॥ ౭ ॥

యథా లక్షణ ఋతులక్ష్మణాం, భువనగ్ంసప్తచ ॥ ౨ ॥

సాకంజానాగ్ం సప్తథమాహురేకజమ్ । షడుద్యమా ఋషయో దేవజా ఇతి । తేషామిష్టాని విహితాని ధామశః । స్థాత్రే రేజన్తే వికృతాని రూపశః । కోఽనుమర్త్యా అభిధితః । సఖా సఖాయమబ్రవీత్ జామ్యకో అస్మదీమ తే । యస్తిత్యాజ సఖివిదగ్ం సఖాయమ్ । న తస్య వాచ్యపి భాగో అస్తి । యదీగ్ంశృణోత్యలకగ్ం శృణోతి ॥ ౮ ॥ న హి ప్రవేద సుకృతస్య పన్థామితి । ఋతుర్ ఋతునా నుద్యమానః । విననాదాభిధావః । షష్టిశ్చ త్రిగ్ంశకావల్గాః । శుక్లకృష్ణౌచ షాష్టికౌ సారాగవస్త్రై జరదక్షః । వసన్తో వసుభిస్సహ । సంవత్సరస్య సవితుః । ప్రైషకృత్ప్రథమస్స్మృతః । అమూనాదయతేత్యన్యాన్ ॥ ౯ ॥ అమూగ్ంశ్చ పరిరక్షతః । ఏతా వాచః ప్రయుజ్యన్తే । యత్రైతదుపదృశ్యతే ఏతదేవ విజానీయాత్ । ప్రమాణం కాలపర్యయే । విశేషణంతు వక్ష్యామః । ఋతూనాం తన్నిబోధత । శుక్లవాసా రుద్రగణః । గ్రీష్మేణావర్తతే సహ । *నిజహన్పృథివీగ్ం సర్వామ్ ॥ ౧౦ ॥ జ్యోతిషాప్రతిఖ్యేన సః । విశ్వరూపాణి వాసాగ్ంసి । ఆదిత్యానాం నిబోధత । సంవత్సరీణం కర్మజఫలమ్ । వర్షాభిర్దదతాగ్ంసహ । అదుఃఖో దుఃఖచక్షురివ । తదాపీత ఇవ దృశ్యతే । శీతేనావ్యథయన్నివ । రురుదక్ష ఇవ దృశ్యతే ।

హ్లాదయతే జ్వలతశ్చైవ । శామ్యతశ్చాస్య చక్షుషీ । యా వై ప్రజా భ్రశ్యన్తే । సంవత్సరాత్తా భ్రశ్యన్తే । యాః ప్రతితిష్ఠన్తి । సంవత్సరే తాః ప్రతితిష్ఠన్తి । వర్షాభ్య ఇత్యర్థః ॥౧౧॥ కృణోత్యన్యార్థాన్ యద్వాక్యమేవపఠ్యతే ॥౩॥

అక్షిదుఃఖోత్థితస్యైవ । విప్రసన్నే కనీనికే । ఆఙ్క్తే చాద్గణం నాస్తి । ఋభూణాం తన్నిబోధత । కనకాభాని వాసాగ్ంసి । అహతాని నిబోధత । అన్నమశ్నీత మృజ్మీత । అహం వో జీవనప్రదః । ఏతా వాచః ప్రయుజ్యన్తే । శరద్యత్రోపదృశ్యతే ॥౧౨॥ అభిధూన్వన్తోఽభిఘ్నన్త ఇవ । వాతవన్తో మరుద్గణాః । అముతో జేతుమిషుముఖమివ । సన్నద్ధాస్సహ దదృశే హ । అపధ్వస్తైర్వస్తివర్ణైరివ । విశిఖాసః కపర్దినః । అక్రుద్ధస్య యోత్స్యమానస్య । క్రుద్ధస్యేవ లోహినీ । హేమతశ్చక్షుషీ విద్యాత్ । అక్ష్ణయోః క్షిపణోరివ ॥౧౩॥ దుర్భిక్షం దేవలోకేషు । మనూనాముదకం గృహే । ఏతా వాచః ప్రవదన్తీః । వైద్యుతో యాన్తి శైశిరీః । తా అగ్నిః పవమానా అన్వైక్షత । ఇహ జీవికామపరిపశ్యన్ । తస్యైషా భవతి । ఇహేహ వస్స్వతపసః । మరుతస్సూర్యత్వచః । శర్మ సప్రథా ఆవృణే ॥౧౪॥ దృశ్యత ఇవావృణే ॥౪॥

అతితామ్రాణి వాసాగ్ంసి । అష్టివజ్రశతఘ్ని చ । విశ్వే దేవా విప్రహరన్తి । అగ్నిజిహ్వా అసశ్చత । నైవ దేవో న మర్త్యః । న రాజా వరుణో విభుః । నాగ్నిర్నేన్ద్రో న పవమానః । మాతృక్కచ్చన విద్యతే । దివ్యస్యైకా ధనురార్త్నిః । పృథివ్యామపరా శ్రితా ॥౧౫॥ తస్యే

న్ద్రో వమ్రిరూపేణ । ధనుర్జ్యామచ్ఛినత్స్వయమ్ । తదిన్ద్రధనురిత్యజ్యమ్। అభ్రవర్ణేషు చక్షతే । ఏతదేవ శంయోర్బార్హస్పత్యస్య । ఏతద్రుద్ర స్య ధనుః । రుద్రస్య త్వేవ ధనురార్త్నిః । శిర ఉత్పిపేష । స ప్రవర్గ్యోఽ భవత్ । తస్మాద్యస్సప్రవర్గ్యేణ యజ్ఞేన యజతే । రుద్రస్య స శిరః ప్రతిదధాతి । నైనగ్ంరుద్ర ఆరుకో భవతి । య ఏవం వేద ॥ ౧౬ ॥ త్రితా యజతే త్రీణిచ ॥ ౫ ॥

అత్యూర్ధ్వాక్షోఽతిరశ్చాత్ । శిశిరః ప్రదృశ్యతే । నైవరూపం న వాసాగ్ంసి । న చక్షుః ప్రతి దృశ్యతే । అన్యోన్యం తు న హిగ్ంస్రాతః । సత స్తద్దేవలక్షణమ్ । లోహితోక్షిశారశీర్ష్ణిః । సూర్య స్యోదయనం ప్రతి । త్వం కరోషి న్యఞ్జలికామ్ । త్వం కరోషి నిజాను కామ్ ॥ ౧౭ ॥ నిజానుకా మే న్యఞ్జలికా । అమీ వాచముపాసతామి తి । తస్మై సర్వ ఋతవో నమన్తే । మర్యాదాకరత్వాత్ప్రపురోధామ్ । బ్రాహ్మణ ఆప్నోతి । య ఏవం వేద । స ఖలు సంవత్సర ఏతైస్సేనానీ భిస్సహ । ఇన్ద్రాయ సర్వాన్కామానభి వహతి । సద్రప్సః । తస్యై షా భవతి ॥ ౧౮ ॥ అవద్రప్సో అంగ్ంశుమతీమతిష్ఠత్ । ఇయాన కృష్ణో దశభిస్సహస్రైః । ఆవర్తమిన్ద్రశ్శచ్యాధమన్తమ్ । ఉపస్నుహితం నృమణామథ ద్రామితి । ఏతయైవేన్ద్ర స్సలావృక్యా సహ । అసురాన్పరి వృశ్చతి । పృథివ్యగ్ంశుమతీ । తామన్వవస్థితస్సంవత్సరో దివం చ । నైవంవిదుషాఽఽచార్యాన్తేవాసినౌ । అన్యోఽన్యస్మై ద్రుహ్యేతామ్ । యో ద్రుహ్యతి । భ్రశ్యతే స్వర్గాల్లోకాత్ । ఇత్యృతుమణ్డలాని ।

సూర్యమణ్డలాన్యాఖ్యాయికాః । అతఊర్ధ్వగంపనిర్వచనాః ॥ ౧౯ ॥
నిజానుకాం భవతి ద్రుష్యాతాం పఞ్చ చ ॥౬॥

ఆరోగో భ్రాజఃపటరః పతఙ్గః। స్వర్ణరో జ్యోతిషీమాః విభాసః। తే అస్మైసర్వే దివమాతపన్తి। ఊర్జం దుహానా అనపస్ఫురన్త ఇతి। కశ్యపోఽష్టమః । స మహామేరుం న జహాతి । తస్యైషా భవతి । యత్తే శిల్పం కశ్యప రోచనావత్ । ఇన్ద్రియావత్పుష్కలం చిత్రభానుః। యస్మిన్సూర్యా అర్పితాస్సప్త సాకమ్ ॥౨౦॥ తస్మిన్రాజానమధి విశ్రయేమమితి। తే అస్మై సర్వే కశ్యపాజ్జ్యోతిర్లభన్తే । తాన్సోమఃకశ్యపాదధి నిర్ధమతి । భ్రస్తాకర్మకృదివైవమ్। ప్రాణో జీవానీన్ద్రియజీవాని। సప్తశీర్షణ్యాః ప్రాణాః। సూర్యా ఇత్యాచార్యాః । అపశ్యమహమేతాన్సప్తసూర్యానితి । పఞ్చకర్ణో వాత్స్యాయనః । సప్తకర్ణశ్చప్లాక్షిః॥౨౧॥ఆనుశ్రవిక ఏవనౌకశ్యప ఇతి । ఉభౌవేదయితే । నహి శేకుమివమహామేరుం గన్తుమ్ । అపశ్యమహమేతత్సూర్యమణ్డలంపరివర్తమానమ్। గార్గ్యః ప్రాణత్రాతః । గచ్ఛన్తమహామేరుమ్ । ఏకం చాజహతమ్। భ్రాజపటరపతఙ్గానిహానే।తిష్ఠన్నాతపన్తి । తస్మాదిహతప్తితపాః।౨౨॥ అముత్రేతరే । తస్మాదిహాతప్తితపాః। తేషామేషా భవతి।సప్తసూర్యా దివమను ప్రవిష్టాః।తాన్వేతి పథిభిర్దక్షిణావాన్। తే అస్మైసర్వేఘృతమాతపన్తి।ఊర్జం దుహానా అనపస్ఫురన్త ఇతి । సప్తర్త్విజస్సూర్యా ఇత్యాచార్యాః । తేషామేషా భవతి । సప్త దిశో నానాసూర్యాః ॥౨౩॥ సప్తహోతార ఋత్విజః। దేవా ఆదిత్యా యేసప్త । తేభిస్సోమాభి

రక్షణ ఇతి । తదప్యామ్నాయః । దిగ్భ్రాజ ఋతూన్కరోతి । ఏత యైవా వ్యావృతా సహస్రసూర్యతాయా ఇతి వైశమ్పాయనః । తస్యైషా భవతి । యద్ద్యావ ఇన్ద్ర తే శతగ్ంశతం భూమీః । ఉత స్యుః । న త్వా వజ్రిన్త్సహస్రగ్ం సూర్యాః ॥ ౨౪ ॥ అను న జాతమష్టరోదసీ ఇతి । నానా లిఙ్గత్వాదృతూనాంనానాసూర్యత్వమ్ । అష్టౌ తు వ్యవసితా ఇతి । సూర్యమణ్డలాన్యష్టాత ఊర్ధ్వమ్ । తేషామేషా భవతి । చిత్రం దేవానాముదగాదనీకమ్ । చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్యాగ్నేః । ఆప్రా ద్యావాపృథివీ అన్తరిక్షమ్ । సూర్య ఆత్మా జగత స్తస్థుష శ్చేతి ॥ ౨౫ ॥

సాకం ప్లాషిస్సప్త్రితష్టా నానా సూర్యా సూర్యా నవ చ ॥ ౭ ॥

క్వేదమభ్రన్నివిశతే, క్వాయగ్ం సంవత్సరో మిథః, క్వాహః క్వేయం దేవరాత్రీ । క్వమాసా ఋతవశ్శ్రితాః, అర్ధమాసా ముహూర్తాః । నిమేషాస్త్రుటిభిస్సహ । క్వేమా ఆపో నివిశన్తే, యదీతో యాన్తి సంప్రతి । కాలా అప్సు నివిశన్తే । ఆపస్సూర్యే సమాహితాః ॥ ౨౬ ॥ అభ్రాణ్యపః ప్రపద్యన్తే । విద్యుత్సూర్యే సమాహితా , అనవర్ణే ఇమే భూమీ । ఇయంచాసౌ చ రోదసీ । కిగ్గ్ం స్విదత్రాన్తరా భూతమ్ , యేనేమే విధృతే ఉభే । విష్ణునా విధృతే భూమీ । ఇతి వత్సస్య వేదనా । ఇరావతీ ధేనుమతీహి భూతమ్ । సూయవసినీ మనుషే దశస్యే ॥ ౨౭ ॥ వ్యష్టభ్నా ద్రోదసీ విష్ణవేతే । దాధర్థ పృథివీమభితో మయూఖైః । కిం తద్విష్ణోర్బలమాహుః । కా దీప్తిః కిం పరాయణమ్ । ఏకో యద్ధారయద్దేవః, రేజతీ రోదసీ ఉభే । వాతాద్విష్ణోర్బలమాహుః । అక్షరాద్దీప్తిరుచ్యతే ।

ర్త్రీవద్ధాధ్ధారయద్దేవః। యద్విష్ణోరేకముత్తమమ్॥ ౨౮॥ అగ్నిశ్చ వాయు
శ్చైవ, ఏతదస్య పరాయణమ్ ॥ పృచ్ఛామి త్వా పరం మృత్యుమ్ ।
అవమం మధ్యమం చతుమ్।లోకం చ పుణ్యపాపానామ్ । ఏతత్పృ
చ్ఛామి సంప్రతి।అముమాహుః పరం మృత్యుమ్।పవమానం తు మధ్య
మమ్ । అగ్నిరేవావమో మృత్యుః । చన్ద్రమాశ్చతురుచ్యతే ॥ ౨౯॥
అనాభోగాః పరం మృత్యుమ్ । పాపాస్సంయన్తి సర్వదా । ఆభోగా
స్త్వేవ సంయన్తి । యత్ర పుణ్యకృతో జనాః । తతో మధ్యమమాయ
న్తి । చతుమగ్నిం చ సంప్రతి । పృచ్ఛామి త్వా పాపకృతః । యత్ర
యాతయతే యమః। త్వం నస్తద్బ్రహ్మన్ప్రబ్రూహి । యది వేత్థా
సతో గృహాన్ ॥ ౩౦ ॥ కశ్యపాదుదితావాదిత్యాః । పాపాన్నిర్ఘ్నన్తి
సర్వదా । రోదస్యోరన్తర్దేశేషు । తత్రన్యస్యన్తే వాసవైః । తేఽశ
రీరాః ప్రపద్యన్తే । యథాఽపుణ్యస్య కర్మణః । అపాణ్యపాదకేశాసః ।
తత్ర తేఽయోనిజా జనాః। మృత్వాపునర్మృత్యుమాపద్యన్తే । అద్య
మానాస్స్వకర్మభిః ॥౩౧॥ ఆశాతికాః క్రిమయ ఇవ । తతః పూయన్తే
వాసవైః।అపైతం మృత్యుం జయతి।య ఏవం వేద।స ఖల్వేవం విద్బ్రా
హ్మణః।దీర్ఘశ్రుత్తమో భవతి।కశ్యపస్యాతిథిస్సిద్ధగమనస్సిద్ధాగమనః।
తస్యైషా భవతి।ఆ యస్మిన్త్సప్త వాసవాః । రోహన్తి పూర్వ్యా రుహః॥౩౨॥
ఋషిర్హ దీర్ఘశ్రుత్తమః।ఇన్ద్రస్య ఘర్మో అతిథిరితి।కశ్యపః పశ్యకో
భవతి।యత్సర్వం పరిపశ్యతీతి సౌక్ష్మ్యాత్ । అథాగ్నేరష్టపురుషస్య ।
తస్యైషా భవతి।అగ్నే నయ సుపథా రాయే అస్మాన్ । విశ్వాని దేవ

వయునాని విద్వాన్ । యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనః । భూయిష్ఠాం తేన మ ఉక్తిం విధేమేతి ॥౩౩॥ సమాహితా పశ్యన్త్యే ఉత్తమముచ్యతే గృహా ష్ణస్వ కర్మభిః పూర్వ్యా రుహా ఇతి ॥౮॥

అగ్నిశ్చ జాతవేదాశ్చ । సహోజా అజిరా ప్రభుః । వైశ్వానరో నర్యాపాశ్చ । పఙ్క్తిరాధాశ్చ సప్తమః । విసర్పేవాష్టమోఽగ్నీనామ్ । ఏతేఽష్టౌ వసవః క్షితా ఇతి । యథర్త్వేవాగ్నే రర్చిర్వర్ణవిశేషాః । నీలార్చిశ్చ పీతకార్చిశ్చేతి । అథ వాయోరేకాదశ పురుషస్యైకాదశ స్త్రీకస్య । ప్రభ్రాజమానా వ్యవదాతాః ॥ ౩౪ ॥ యాశ్చ వాసుకివైద్యుతాః । రజతా గపరుషా శ్యామాః । కపిలా అతిలోహితాః । ఊర్ధ్వా అవపతన్తాశ్చ । వైద్యుత ఇత్యేకాదశ । నైనం వైద్యుతో హినస్తి । య ఏవం వేద । స హోవాచ వ్యాసః పారాశర్యః । విద్యుద్వధమేవాహం మృత్యుమైచ్ఛమితి । న త్వకామగ్ంహన్తి ॥౩౫॥ య ఏవం వేద । అథ గన్ధర్వగణాః । స్వానభ్రాట్ । అఙ్ఘారిర్బమ్భారిః । హస్తస్సుహస్తః । కృశానుర్విశ్వావసుః । మూర్ధన్వాన్థ్సూర్యవర్చాః । కృతిరిత్యేకాదశ గన్ధర్వగణాః । దేవాశ్చ మహాదేవాః । రశ్మయశ్చ దేవా గరగిరః ॥౩౬॥ నైనం గరో హినస్తి । య ఏవం వేద । గౌరీమిమాయ సలిలాని తక్షతీ । ఏకపదీ ద్విపదీ సా చతుష్పదీ । అష్టాపదీ నవపదీ బభూవుషీ । సహస్రాక్షరా పరమే వ్యోమన్నితి । వాచో విశేషణమ్ । అథ నిగద వ్యాఖ్యాతాః । తాననుక్రమిష్యామః । వరాహవస్స్వతపసః ॥౩౭॥ * విద్యున్మహసో

* 'విద్యున్మయసో' ఇతి పాఠాన్తరమ్.

ధూపయః, శ్యావయోగ్రహమేఘా శ్చేత్యేతే. యౌచేమౌశిమిఃవిద్వివః
పర్జన్యాస్స ప్తపృథివీమభివర్ షన్తి! వృష్టిభిరితి। ఏతయైవవిభ క్తివిపర్ీతాః।
స ప్తభిర్వాతైరుదీరితాః । అమూన్లోకానభివర్ షన్తి । తేషామేషాభవతి
సమానమేతదుదకమ్ ॥3౯॥ ఉచ్చైత్యవచాహభిః । భూమిం పర్జన్యాః
న్వన్తి । దివంజిన్వన్త్యగ్నయఇతి । యదక్షరం భూతకృతమ్ । విశ్వేదేవా
ఉపాసతె । మహర్ షిమస్యగో ప్తారమ్ । జమదగ్నిమకుర్వత । జమదగ్ని
రాప్యాయతె । ఛన్దోభి శ్చతురత్తరైః। రాజ్ఞ స్సోమస్య తృప్తాసః ॥3౯
బ్రహ్మణావీర్యావతా। శివానఃప్రదిశోదిశః, తచ్ఛంయోరావృణీమహే
గాతుంయజ్ఞాయ। గాతుంయజ్ఞపతయే । దైవీస్వస్తిరస్తునః । స్వస్తిర్మాన
షేభ్యః। ఊర్ధ్వంజిగాతు భెషజమ్ । శంనోఅస్తుద్విపదే । శంచతుష్పదే
సోమపా 3 అసోమపా 3 ఇతినిగదవ్యాఖ్యాతాః ॥౪౦॥ వ్యవద్రాతాప
న్తిగరగిర స్తపస ఉదకం తృప్తాసశ్చతుష్పద ఏకంచ ॥౯॥

సహస్రవృదియం భూమిః । పరంవ్యోమసహస్రవృత్ । అశ్వినా
భుజ్యూనాసత్యా । విశ్వస్య జగతస్పతీ । జాయా భూమిః పతిర్వ్యోమ
మిథునంతా అతుర్యథుః । పుత్రోబృహస్పతీరుద్రః । సరమాఇతిస్త్రీపు
మమ్ । శుక్రంవామన్యద్యజతంవామన్యత్ । విషురూపె అహనీద్యౌః
వస్థః ॥౪౧॥ విశ్వాహిమాయాఅవథస్స్వధావస్తౌ। భద్రావాంపూషణ
విహరాతిరస్తు । వాసాత్యోచిత్రౌజగతోనిధానౌ । ద్యావాభూమీచరథః
స్సగంసఖాయా। తావశ్వినారాసభాశ్వాహవంమే।శుభస్పతీఆగతగ్
సూర్యయాస్థహ । త్యుగ్రోహభుజ్యుమశ్వినోదమేఘే । రయింనకశ్చిన్

ష్టృవాత్ అపాశః। తమూహథుర్నౌభిరాత్మన్వతీభిః। అన్తరిక్షప్రుద్భి
ర్పోదకాభిః ॥౭౨॥ తిస్రః క్షపస్త్రిరహాఽతివ్రజద్భిః। నాసత్యా భుజ్యు
మూహథుః పతఙ్గైః। సముద్రస్య ధన్వన్నార్ద్రస్య పారే। త్రిభీ రథైశ్శత
పద్భిష్షడశ్వైః। సవితారం వితన్వన్తమ్। అనుబధ్నాతి శామ్బరః। ఆపపూర
మ్బరశ్చైవ। సవితాఽరేపసోఽభవత్। త్యగ్ం సుతృప్తం విదిత్వైవ।
బహుసోమగిరం వశీ ॥౭౩॥ అన్వేతి తుగ్రో వక్రియాం తమ్। ఆయసూ
యాన్థ్సోమతృప్సుషు। స సఙ్గ్రామస్తమోద్యోఽత్యోతః। వాచో గాః
పిపాతి తత్। స తద్గోభిస్తవాఽత్యేత్యన్యే। రజసాఽపన్యేతాశ్చ యే।
అన్వేతి పరివృత్యాఽస్తః। ఏవమేతౌ స్థో అశ్వినా। తే ఏతే ద్యుః పృథివ్యోః।
అహరహర్గర్భం దధాథే ॥౭౪॥ తయోరేతౌ వత్సావహోరాత్రే।
పృథివ్యా అహః। దివో రాత్రిః। తా అవిసృష్టౌ। దమ్పతీ ఏవ భవతః।
తయోరేతౌ వత్సౌ। అగ్నిశ్చాదిత్యశ్చ। రాత్రేర్వత్సః। శ్వేత ఆదిత్యః।
అహ్నోఽగ్నిః ॥౭౫॥ తామ్రో అరుణః। తా అవిసృష్టౌ। దమ్పతీ ఏ
వ భవతః। తయోరేతౌ వత్సౌ। వృత్రశ్చ వైద్యుతశ్చ। అగ్నేర్వృత్రః।
వైద్యుత ఆదిత్యస్య। తా అవిసృష్టౌ। దమ్పతీ ఏవ భవతః। తయోరేతౌ
వత్సౌ ॥౭౬॥ ఉష్మా చ నీహారశ్చ। వృత్రస్యోష్మా। వైద్యుతస్య నీహారః।
తౌ తావేవ ప్రతిపద్యేతే। సేయగ్ం రాత్రీ గర్భిణీ పుత్రేణ సంవసతి। తస్యా వా
ఏతదుల్బణమ్। యద్రాత్రౌ రశ్మయః। యథా గోర్గర్భిణ్యా ఉల్బణమ్। ఏవ
మేతస్యా ఉల్బణమ్। ప్రజయిష్ణుః ప్రజయా చ పశుభిశ్చ భవతి। య ఏవం
వేద। ఏతముద్యన్తమపియన్తం చేతి। ఆదిత్యః పుణ్యస్య వత్సః। అథ పవి

త్రాఙ్గిరసః ॥౮౭॥ స్థోఽపోదకాభిస్వశీదధాశాభ్రగ్నిస్స్రయో రైతౌపతెస్సేత్ర వతిచ్ఛతాఙ్రిచ ॥౧౦॥

పవిత్రవన్తః పరివాజమాసతే। పితైషాం ప్రత్నో అభిరక్షతి వ్రతమ్ మహస్సముద్రం వరుణస్తిరోదధే। ధీరా ఇచ్ఛేకుర్ధరుణేష్వారభమ్ । పవిత్రం తే వితతం బ్రహ్మణస్పతే। ప్రభుర్గాత్రాణి పర్యేషి విశ్వతః। అతప్త తనూర్న తదామో అశ్నుతే। శృతాస ఇద్వహన్తస్తత్సమాశత। బ్రహ్మా దేవానామ్ , అసతస్సద్యే తతక్షుః ॥౮౮॥ ఋషయస్సప్తాత్రిశ్చ యత్ , సర్వేఽత్రయో అగస్త్యశ్చ। నక్షత్రైశ్శంకృతోఽవసన్ । అథ సవితుశ్శ్యావాశ్వస్యావర్తికామస్య। అమీ య ఋక్షా నిహితాస ఉచ్చా। నక్తం దదృశ్రే కుహచిద్దివేయుః , అదబ్ధాని వరుణస్య వ్రతాని। విచాకశచ్చన్ద్రమా నక్షత్రమేతి , తత్సవితుర్వరేణ్యమ్। భర్గో దేవస్య ధీమహి ॥౮౯॥ ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ । తత్సవితుర్వృణీమహే। వయం దేవస్య భోజనమ్, శ్రేష్ఠగ్ంసర్వధాతమమ్। తురం భగస్య ధీమహి। అపాగూహత సవితా తృభీన్ । సర్వాన్దివో అన్ధసః, నక్తం తాన్యభవన్దృశే , అస్థ్యస్థ్నా* సమ్భవిష్యామః। నామ నామైవ నామ మే ॥౯౦॥ నపుగ్ంసకం పుమాగ్ంస్త్ర్యస్మి । స్థావరోఽస్మ్యథ జఙ్గమః। యజేఽయక్షి యష్టాహే చ। మయా భూతాన్యయక్షత। పశవో మమ భూతాని । అనూబన్ధ్యోఽస్మ్యహం విభుః। స్త్రియస్సతీః । తా ఉ మే పుగ్ంస ఆహుః । పశ్యదక్షణ్వాన్న విచేతదన్ధః । కవిర్యః పుత్రస్స ఇమా చికేత ॥౯౧॥ యస్తా విజానాత్స పితుః పితాఽసత్ ।

* 'అస్థ్యస్థ్న' ఇతి పాఠాన్తరమ్.

అన్ధో మణిమవిన్దత్ । తమనఙ్గులిరావయత్ । అగ్రీవః ప్రత్యముఞ్చత్ । తమజిహ్వో అసశ్చత । ఊర్ధ్వమూలమవాక్ఛాఖమ్ । వృక్షం యో వేద సంప్రతి । న స జాతు జనః శ్రద్దధ్యాత్ । మృత్యుర్మా మారయాదితి । హసితగ్ం రుదితం గీతమ్ ॥ ౧౨ ॥ వీణాపణవలాసితమ్ । మృతం జీవం చ యత్కిఞ్చిత్ । అఙ్గాని స్నేవ విద్ధి తత్ । అతృష్యగ్ం స్తృష్యధ్యాయత్ । అస్మాజ్జాతా మే మిథూచరన్ । పుత్రో నిర్ఋత్యా వైదేహః । అచేతా యశ్చ చేతనః । *స తం మణిమవిన్దత్ । సోఽనఙ్గులిరావయత్ । సోఽగ్రీవః ప్రత్యముఞ్చత్ ॥ ౧౩ ॥ సోఽజిహ్వో అసశ్చత । నైతమృషిం విదిత్వా నగరం ప్రవిశేత్ । యది ప్రవిశేత్ । మిథౌ చరిత్వా ప్రవిశేత్ । తత్సమ్భవస్య వ్రతమ్ । ఆతమగ్నే రథం తిష్ఠ । ఏకాశ్వమేకయోజనమ్ । ఏకచక్రమేకధురమ్ । వాతధ్రాజిగతిం విభో । న రిష్యతి న వ్యథతే ॥ ౧౪ ॥ నాస్యాక్షో యాతు సజ్జతి । యచ్ఛ్వేతాన్ రోహితాగ్ంశ్చాగ్నేః । రథే యుక్త్వాఽధితిష్ఠతి । ఏకయా చ దశభిశ్చ స్వభూతే । ద్వాభ్యామిష్టయే విగ్ంశత్యా చ । తిసృభిశ్చ వహసే త్రిగ్ంశతా చ ॥ నియుద్భిర్వాయవిహ తా విముఞ్చ ॥ ౧౫ ॥ తతత్సుర్ధిమహి నామ మే చికేత గీతం ప్రత్యముఞ్చద్వ్యథతే సప్త చ ॥ ౧౧ ॥

ఆతనుష్వ ప్రతనుష్వ । ఉద్ధమాధమ సన్ధమ । ఆదిత్యే చన్ద్రవర్ణానామ్ । గర్భమాధేహి యః పుమాన్ । ఇతస్సిక్తగ్ం సూర్యగతమ్ । చన్ద్రమసే రసం కృధి । వారాదం జనయాగ్రేఽగ్నిమ్ । య ఏకో రుద్ర ఉచ్యతే । అసఙ్ఖ్యాతాస్సహస్రాణి । స్మర్యతే న చ దృశ్యతే ॥ ౧౬ ॥

---

*ఆరణ్యకశిక్షావిరోధేఽపి సతమిత్యనుదాత్తపాఠః శిష్టైరాదృతః.

ఏవమేతన్నిబోధత । ఆమన్ద్రైరిన్ద్రహరిభిః । యాహిమయూరరోమభిః । మాత్వాకే*చిన్నియేమురిన్నపాశినః । దధన్వేవతా ఇహి, మామన్ద్రైరిన్ద్ర హరిభిః । యామిమయూర రోమభిః । మామా కేచిన్నియే* మురిన్నపాశినః । నిధన్వేవతాఁ ఇమి । అణుభిశ్చమహద్భిశ్చ ॥౨౬॥ నిఘృష్వైరసమాయుతైః । కాలైర్ హరిత్వమాపన్నైః । ఇన్ద్రాయాహిసహస్రయుక్ । అగ్నిర్విభ్రాష్టివసనః । వాయుశ్శ్వేతసికద్రుకః । సంవత్సరో విషూవర్ణైః నిత్యాస్తేఽనుచరాస్తవ । సుబ్రహ్మణ్యోగ్ం సుబ్రహ్మణ్యోగ్ం సుబ్రహ్మణ్యోమ్ । ఇన్ద్రాగచ్ఛహరివ ఆగచ్ఛమేధాతిథే । మేషవృషణశ్వస్య మేనే ॥ ౨౭ ॥ గౌరావస్కన్దిన్నహల్యాయైజార । కౌశికబ్రాహ్మణ గౌతమబ్రువాణ । అరుణాశ్వాఇహాగతాః । వసవః పృథివిక్షితః । అష్టౌదిగ్వాససోఽగ్నయః । అగ్నిశ్చజాతవేదాశ్చేత్యేతే । తామ్రాశ్వాస్తామ్రరథాః, తామ్రవర్ణాస్తథాఽసితాః । దణ్డహస్తాఃఖాదద్గతః । ఇతోరుద్రాః పరాంగతాః ॥ ౨౮ ॥ ఉక్తగ్ంస్థానం ప్రమాణంచ పురఇత । బృహస్పతిశ్చ సవితాచ, విశ్వరూపైరిహాగతామ్ । రథేనోదకవర్త్మనా । అప్సుషాఇతితద్ద్వయోః , ఉక్తౌ

కాలావయవానామితఃప్రతీచ్యా† । వాసాత్యాఇత్యశ్వినోః । కోఽన్తరిక్షే శబ్దంకరోతీతి । వాసిష్ఠోరౌహిణోమీమాగ్ంసాంచక్రే । తస్యైషాభవతి । వాశ్రేవవిద్యుదితి । బ్రహ్మణఉదరణమసి । బ్రహ్మణ ఉదీరణమసి । బ్రహ్మణ ఆస్తరణమసి । బ్రహ్మణఉపస్తరణమసి ॥౩౦॥

* కేచిన్న్యేము' † 'ప్రతీచ్యా' ఇతిపాఠాన్తరమ్.

దృశ్యతేచ మైనేపర్ణాంగశాశ్చకేశ్మట్చ ॥౧౨॥

(అష్టకామతగర్భిణ్యాః) అష్టయోనీమష్టపుత్రామ్ । అష్టపత్నీమిమాంమహీమ్ । అహం వేదన మేమృత్యుః । నచామృత్యురఘాహరత్ । అష్టయోన్యష్టపుత్రమ్। అష్టపద్దిదమన్తరిక్షమ్। అహం వేదన మేమృత్యుః । నచామృత్యురఘాऽऽహరత్ । అష్టయోనీ మష్టపుత్రామ్ । అష్టపత్నీమమూం దివమ్ ॥౬౧॥ అహం వేదన మేమృత్యుః । నచామృత్యురఘాऽऽహరత్ । సుత్రామాణంమహీమూషు । అదితిర్ద్యౌరదితిర న్తరిక్షమ్ । అదితిర్మాతాసపితాసపుత్రః । విశ్వేదేవాఅదితిః పఞ్చజనాః। అదితిర్జాతమదితిర్జనిత్వమ్। అష్టౌపుత్రాసో అదితేః। యే జాతా స్తన్వఃపరి। దేవాం౨ ఉపప్రైత్సప్తభిః ॥౬౨॥ పరామార్తాణ్డమాస్యత్ । సప్తభిః పుత్రైరదితిః । ఉపప్రైత్పూర్వ్యంయుగమ్ । ప్రజాయై మృత్యవేతత్। పరామార్తాణ్డమాభరదితి । తానను(క్ర)మిష్యామః । మిత్రశ్చవరుణశ్చ । ధాతాచార్యమాచ । అగ్ంశశ్చభగశ్చ । ఇన్ద్రశ్చవివస్వాగ్ంశ్చేత్యేతే। హిరణ్యగర్భోహగ్ంసశ్శుచిషత్ । బ్రహ్మజజ్ఞానం తదిత్యదమితి।గర్భః ప్రాజాపత్యః।అథపురుషస్సప్తపురుషః ॥౬౩॥

అమూందివగ్ంసప్తభిస్తే చత్వారిచ ॥౧౩॥

(యుద్ధాస్థానంగర్భిణ్యాః) యోऽసౌతపన్నుదేతి । ససర్వేషాం భూతానాంప్రాణానాదాయోదేతి।మామేప్రజాయా మాపశూనామ్। మా మమ ప్రాణానాదాయోద్గాః । అసౌయోऽస్తమేతి । స సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణానాదాయాస్తమేతి । మామే ప్రజాయామా

పశూనామ్। మామమ ప్రాణానాదాయాస్తంగాః। అసౌయ ఆపూర్యతి।
ససర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరాపూర్యతి ॥౬౪॥ మామేప్రజాయా
మాపశూనామ్, మామమప్రాణైరాపూరిష్ఠాః, అసౌయోఽపక్షీ
యతి। ససర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరపక్షీయతి। మామేప్రజాయా
మాపశూనామ్। మామమప్రాణైరపక్షేష్ఠాః। అమూనినక్షత్రాణి,
సర్వేషాంభూతానాం ప్రాణైరప ప్రసర్పన్తిచోత్సర్పన్తిచ, మామేప్రజా
యామాపశూనామ్, మామమప్రాణైరపప్రసృపతమోత్సృపత ॥౬౫॥
ఇమేమాసాశ్చార్ధమాసాశ్చ। సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరపప్రసర్ప
న్తిచోత్సర్పన్తిచ। మామేప్రజాయా మా పశూనామ్। మామమ
ప్రాణైరపప్రసృపతమోత్సృపత, ఇమఋతవః। సర్వేషాం భూతానాం
ప్రాణైరప ప్రసర్పన్తిచోత్సర్పన్తిచ। మా మేప్రజాయా మాపశూనా
మ్। మామమప్రాణైరపప్రసృపతమోత్సృపత। అయగ్ంసంవత్సరః,
సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరపప్రసర్పతిచోత్సర్పతిచ॥౬౬॥ మామే
ప్రజాయామాపశూనామ్। మామమప్రాణైరపప్రసృపమోత్సృప। ఇద
మహః, సర్వేషాంభూతానాంప్రాణైరప ప్రసర్పతిచోత్సర్పతిచ। మా
మేప్రజాయామాపశూనామ్। మామమప్రాణైరపప్రసృపమోత్సృప॥
ఇయగ్ంరాత్రిః। సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరప ప్రసర్పతిచోత్సర్ప
తిచ। మామేప్రజాయా మాపశూనామ్। మామమ ప్రాణైరపప్ర
సృపమోత్సృప॥ ఓం భూర్భువస్స్వః। ఏతద్వో మిథునం మానో మి
థునగ్ంరీఢ్వం॥ ౬౭॥ ప్రాణైరాపూర్యతిమోత్సృపత చోత్సర్పతి

ప్రమోహిష్మృపద్వేచ ॥౧౪॥

తో౽స్తా షోడశస్థామూని ద్వాదశ్రాయుం చతుర్దశ॥

ఉద్దేత్యస్తమేత్యాపూర్యత్యపక్షీయత్యమూని నక్షత్రాణ్యేమమా సా ఇమముత్తమో౽యుగ్ం సంవత్సర ఇదమహోరాత్రియుగ్ం రాత్రిర్దశ॥

అథాదిత్యస్యాష్టపురుషస్య । వసూనామాదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని । రుద్రాణామాదిత్యానాగ్ంస్థానే స్వతేజసాభాని। ఆదిత్యానామాదిత్యానాగ్ంస్థానే స్వతేజసాభాని। సతాగ్ంసత్యానామ్। ఆదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసాభాని । అభిధూన్వతామభిఘ్నతామ్। వాతవతాం మరుతామ్। ఆదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసాభాని।ఋభూణామాదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసాభాని । విశ్వేషాం దేవానామ్ । ఆదిత్యానాగ్ంస్థానే స్వతేజసాభాని । సంవత్సరస్యసవితుః । ఆదిత్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని । ఓం భూర్భువస్సువః । రశ్మయో వో మిథునం మానో మిథునగ్ం రీధ్వమ్ ॥౬౧॥

ఋభూణామాదిత్యానాగ్ం స్థానేస్వతేజసాభానిమట్స్ ॥౧౫॥

ఆరోగస్య స్థానే స్వతేజసాభాని। భ్రాజస్యస్థానేస్వతేజసాభాని। పటరస్యస్థానే స్వతేజసాభాని । పతఙ్గస్యస్థానే స్వతేజసాభాని । స్వర్ణరస్యస్థానే స్వతేజసా భాని। జ్యోతిషీమతస్యస్థానే స్వతేజసా భాని । విభాసస్య స్థానేస్వతేజసాభాని । కశ్యపస్య స్థానే స్వతేజసాభాని । ఓం భూర్భువస్సువః । ఆపోవో మిథునంమానో మిథునగ్ం రీధ్వమ్ ॥౬౨॥

ఆరోగస్య దశ॥

అథవాయోరే కాదశ పురుషస్యై కాదశస్త్రీకస్య । ప్రభ్రాజమానానాగ్ం రుద్రాణాగ్ంస్థానేస్వతేజసాభ్రాని । వ్యవదాతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ంస్థానే స్వతేజసాభ్రాని । వాసుకి వైద్యుతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ంస్థానేస్వతేజసా భ్రాని । రజతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భ్రాని, పరుషాణాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానేస్వతేజసాభ్రాని। శ్యామానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భ్రాని।కపిలానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భ్రాని।అతిలోహితానాగ్ం రుద్రాణాగ్ంస్థానే స్వతేజసా భ్రాని । ఊర్ధ్వానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసాభ్రాని॥

20॥ అవపతన్తానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసాభ్రాని । వైద్యుతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భ్రాని।ప్రభ్రాజమానీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భ్రాని । వ్యవదాతీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భ్రాని।వాసుకి వైద్యుతీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భ్రాని । రజతానాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భ్రాని।పరుషాణాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భ్రాని। శ్యామానాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసాభ్రాని । కపిలానాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భ్రాని।అతిలోహితీనాగ్ంరుద్రాణీనాగ్ంస్థానే స్వతేజసా భ్రాని । ఊర్ధ్వానాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానేస్వతేజసాభ్రాని। అవపతన్తీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసాభ్రాని । వైద్యుతీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భ్రాని । ఓం భూర్భువస్స్వః । భూపాణి వోమిథునం భూ తో మిథునగ్ం రీశ్వరం ॥21॥

ఊర్ధ్వానాగ్ంరుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాస్యతిలోహితీ
నాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ంస్థానే స్వతేజసా భాని షట్చ॥ ౧౭ ॥

అథాగ్నేరష్టపురుషస్య। అగ్నేః పూర్వదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజ
సా భాని। జాతవేదస ఉపదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని। సహోజసో
దక్షిణ దిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని। అజిరాప్రభవ ఉపదిశ్యస్య స్థానే
స్వతేజసా భాని। వైశ్వానరస్యాపరదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని।
నర్యాపస ఉపదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని। పఙ్క్తిరాధస ఉదగ్దిశ్యస్య
స్థానే స్వతేజసా భాని। విసర్పిణ ఉపదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని। ఓం
భూర్భువస్సువః। దిశో వో మిథునం మా నో మిథునగ్ంరీఢ్వమ్ ॥౨౨॥
స్వారేకం చ ॥౧౮॥ ఏతద్బ్రహ్మయ ఆపోరూపాణి దిశగ్ం పఞ్చ॥

దక్షిణపూర్వస్యాం దిశి విసర్పీ నరకః। తస్మాన్నః పరిపాహి। ద
క్షిణాపరస్యాం దిశ్యవిసర్పీ నరకః। తస్మాన్నః పరిపాహి। ఉత్తరపూర్వ
స్యాం దిశి విషాదీ నరకః। తస్మాన్నః పరిపాహి। ఉత్తరాపరస్యాం దిశ్యవి
షాదీ నరకః। తస్మాన్నః పరిపాహి। ఆయస్మిన్థ్సప్త వాసవా ఇన్ద్రియాణి
శతక్రత విత్యేతే ॥౨౩॥ దక్షిణపూర్వస్యాం నవ ॥౧౯॥

ఇన్ద్రఘోషా వో వసుభిః పురస్తాదుపదధతామ్। మనోజవసా వః
పితృభిర్దక్షిణత ఉపదధతామ్। ప్రచేతా వో రుద్రైః పశ్చాదుపదధతామ్।
విశ్వకర్మా వ ఆదిత్యైరుత్తరత ఉపదధతామ్। త్వష్టా వో రూపైరుపరిష్టా
దుపదధతామ్। సంజ్ఞానం వః పశ్చాదితి। ఆదిత్యస్సర్వోఽగ్నిః పృథివ్యామ్।
వాయురన్తరిక్షే। సూర్యో దివి। చన్ద్రమా దిక్షు। నక్షత్రాణి స్వలోకే।

ప్రవాహ్యేవ । ప్రవాహ్యగ్నే । ప్రవాహివాయో । ప్రవాహీన్ద్ర। ప్రవాహి పూషన్ । ప్రవాహి దేవాః ॥౨౮॥ ద్వితీయస్థలప్తచ ॥౨౦॥

ఆపమాపామపస్సర్వాః । అస్మాదస్మాదితోఽముతః ।అగ్నిర్వాయుశ్చ సూర్యశ్చ । సహసంచస్కరర్ధియా । వాయ్వశ్వా రశ్మిపతయః మరీచ్యాత్మానోఅద్రుహః। దేవీర్భువనసూవరీః।పుత్రవత్త్వాయ మేసుత। మహానామ్నీర్మహామానాః। మహసోమహస్స్వః ॥౨౯॥ దేవీః పర్జన్యసూవరీః । పుత్రవత్త్వాయ మేసుత। అపాశ్న్యుష్ణిమపారక్షః।అపాశ్న్యుష్ణిమపారఘమ్। అపాఘ్రామపచావర్తిమ్ । అపదేవీరితోహిత। వజ్రం దేవీరజీతాగ్ంశ్చ । భువనం దేవసూవరీః। ఆదిత్యానదితిం దేవీమ్। యోనినోర్ధ్వముదీషత॥౩౦॥ భద్రం కర్ణేభిశ్శృణుయామ దేవాః। భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః॥ స్థిరైరఙ్గైస్తుష్టువాగ్ంసస్తనూభిః। వ్యశేమ దేవహితంయదాయుః। స్వస్తినఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః। స్వస్తినః పూషావిశ్వవేదాః। స్వస్తినస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః। స్వస్తినో బృహస్పతిర్దధాతు। కేతవో అరుణాసశ్చ। ఋషయో వాతరశనాః। ప్రతిష్ఠాగ్ంశతధాహి। సమాహితాసో సహస్రధాయసమ్। శివానశ్శంతమాభవన్తు। దివ్యా ఆపఓషధయః। సుమృడీకాసరస్వతి। మా తే వ్యోమసందృశి ॥౩౧॥ స్వరుదీషత వాతరశనాష్టచ ॥౨౧॥

యోఽపాం పుష్పం వేద। పుష్పవాన్ప్రజావాన్పశుమాన్భవతి। చన్ద్రమా వా అపాం పుష్పమ్ । పుష్పవాన్ప్రజావాన్పశుమాన్భవతి। యఏవం వేద। యోఽపామాయతనం వేద। ఆయతనవాన్భవతి।

అగ్నిర్వా అపామాయతనమ్। ఆయతనవాన్భవతి । యోఽగ్నేరాయత
నం వేద ॥౨౮॥ ఆయతనవాన్భవతి। ఆపోవా అగ్నేరాయతనమ్ । ఆ
యతనవాన్భవతి । యఏవం వేద । యోఽపామాయతనం వేద । ఆయ
తనవాన్భవతి । వాయుర్వా అపామాయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి ।
యోవాయోరాయతనం వేద । ఆయతనవాన్భవతి ॥ ౨౯ ॥
ఆపోవై వాయోరాయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి । యఏవం వేద ।
యోఽపామాయతనం వేద । ఆయతనవాన్భవతి । అసౌ వైతపన్నపా
మాయతనమ్। ఆయతనవాన్భవతి। యోఽముష్యతపతఆయతనం వేద
ఆయతనవాన్భవతి। ఆపోవా అముష్య తపత ఆయతనమ్ ॥౩౦॥ ఆయ
తనవాన్భవతి । యఏవం వేద । యోఽపామాయతనం వేద । ఆయతన
వాన్భవతి। చన్ద్రమావా అపామాయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి । య
శ్చన్ద్రమస ఆయతనం వేద । ఆయతనవాన్భవతి । ఆపోవై చన్ద్రమస
ఆయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి ॥౩౧॥ య ఏవం వేద । యోఽపా
మాయతనం వేద । ఆయతనవాన్భవతి।నక్షత్రాణి వా అపామాయత
నమ్ । ఆయతనవాన్భవతి। యోనక్షత్రాణామాయతనం వేద। ఆయతన
వాన్భవతి । ఆపో వైనక్షత్రాణా మాయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి ।
యఏవం వేద ॥౩౨॥ యో పాఽమాయతనం వేద । ఆయతనవాన్భ
వతి । పర్జన్యో వా అపామాయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి ।
యఃపర్జన్యస్యాయతనం వేద । ఆయతనవాన్భవతి । ఆపో వైప
ర్జన్యస్యాయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి।యఏవం వేద । యోఽపామా

యతనం వేద ॥౧౩॥ ఆయతనవాన్భవతి । సంవత్సరో వా అపామాయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి । యస్సంవత్సరస్యాయతనం వేద । ఆయతనవాన్భవతి । ఆపో వై సంవత్సరస్యాయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి । య ఏవం వేద । యోఽప్సు నావం ప్రతిష్ఠితాం వేద । ప్రత్యేవ తిష్ఠతి ॥౧౪॥ ఇమే వై లోకా అప్సు ప్రతిష్ఠితాః । తదేషాఽభ్యనూక్తా ॥ అపాగ్ంరసముదయగ్ంసన్ । సూర్యే శుక్రగ్ం సమాభృతమ్ । అపాగ్ం రసస్య యో రసః । తం వో గృహ్ణామ్యుత్తమమితి । ఇమే వై లోకా అపాగ్ం రసః । తేఽముష్మిన్నాదిత్యే సమాభృతాః । జానుదఘ్నీముత్తరవేదీం ఖాత్వా । అపాం పూరయిత్వా గుల్ఫదఘ్నమ్ ॥౧౫॥ పుష్కరపర్ణైః పుష్కరదణ్డైః పుష్కరైశ్చ సగ్ంస్తీర్య । తస్మిన్విహాయసే అగ్నిం ప్రణీయోపసమాధాయ । బ్రహ్మవాదినో వదన్తి । కస్మాత్ప్రణీతేఽయమగ్నిశ్చీయతే । సాప్రణీతేఽయమప్సు హ్యయం చీయతే । అసౌ భువనేఽప్యనాహితాగ్నిరేతాః । తమభిత ఏతా అభిష్టకా ఉపదధాతి । అగ్నిహోత్రే దర్శపూర్ణమాసయోః । పశుబన్ధే చాతుర్మా-స్యేషు ॥౧౬॥ అథో ఆహుః । సర్వేషు యజ్ఞక్రతుష్వితి । ఏతద్ధ స్మ వా ఆహుశ్శణ్డిలాః । కమగ్నిం చినుతే । సత్రియమగ్నిం చిన్వానః । సంవత్సరం ప్రత్యక్షేణ । కమగ్నిం చినుతే । సావిత్రమగ్నిం చిన్వానః । అముమాదిత్యం ప్రత్యక్షేణ । కమగ్నిం చినుతే ॥౧౭॥ నాచికేతమగ్నిం చిన్వానః । ప్రాణాన్ప్రత్యక్షేణ । కమగ్నిం చినుతే । చాతుర్హోత్రియమగ్నిం చిన్వానః । బ్రహ్మ ప్రత్యక్షేణ ।

కమగ్నిం చినుతే । వైశ్వసృజమగ్నిం చిన్వానః।శరీరం ప్రత్యక్షేణ ।
కమగ్నిం చినుతే।ఉపానువాక్యమాశుమగ్నిం చిన్వానః॥ ౮౮ ॥ ఇమా
న్లోకాన్ప్రత్యక్షేణ.। కమగ్నిం చినుతే । ఇమమారుణకేతుక మగ్నిం చి
న్వాన ఇతి । య ఏవాసౌ, ఇతశ్చాముతశ్చావ్యతీపాతీ । తమితి ।
యోఽగ్నేర్మిథూయా వేద । మిథునవాన్భవతి । ఆపోవా అగ్నేర్మిథూ
యాః । మిథునవాన్భవతి । య ఏవం వేద ॥౮౯॥ వేద భవత్యా
యతనం భవతి వేద వేద తిష్ఠతి గుల్ఫదఘ్నం చాతుర్మాస్యేష్వము
మాదిత్యం ప్రత్యక్షేణ కమగ్నించినుత ఉపానువాక్య మాశుమగ్నించి
న్వానో మిథూయా మిథునవాన్భవ త్యేకంచ ॥౨౨॥

పృష్ఠమగ్నిర్వాయురసౌ వైతపశ్చన్ద్రమా నక్షత్రాణిపర్జన్యస్సం
వత్సరోయోఽప్సు నావమేతద్ధస్మవై సత్రియగ్ంసంవత్సరగ్ంసావిత్ర
మముం నాచికేతం ప్రాణాగ్ంశ్చాతుర్హోత్రియం బ్రహ్మవైశ్వసృ
జగ్ంశరీరముపానువాక్యమాశుమిమాన్లోకానిమమారుణకేతుకమగ్నిం
చిన్వానోయ ఏవాసౌ॥

ఆపోవా ఇదమాసన్సలిలమేవ । సప్రజాపతిరేకః పుష్కరపర్ణే
సమభవత్ । తస్యాన్తర్మనసి కామస్సమవర్తత । ఇదగ్ం సృజేయమితి।
తస్మాద్యత్పురుషో మనసాఽభిగచ్ఛతి।తద్వాచా వదతి । తత్కర్మణా
కరోతి । తదేషాఽభ్యనూక్తా, కామస్తదగ్రే సమవర్తతాధి । మనసో
రేతః ప్రథమం యదాసీత్ ॥౯౦॥ సతో బన్ధుమసతి నిరవిన్దన్ ।
హృది ప్రతీష్యాకవయో మనీషేతి।ఉపైనం తదుపనమతి। యత్కామో

భవతి । య ఏవం వేద ॥ స తపో౽తప్యత । స తపస్తప్త్వా । శరీరమ
ధూనుత । తస్య యన్మాగ్ంసమాసీత్ ॥ తతో౽రుణాః కేతవో వాత
రశనా ఋషయ ఉదతిష్ఠన్ ॥ ౯౧ ॥ యే నఖాః । తే వైఖానసాః ।
యే వాలాః । తే వాలఖిల్యాః । యో రసః । సో౽పామ్ । అన్తరతః కూర్మం
భూతగ్ం సర్పన్తమ్ । తమబ్రవీత్ । మమ వై త్వఙ్మాగ్ంసా । సమభూత్ ।
౯౨ ॥ నేత్యబ్రవీత్ । పూర్వమేవాహమిహాసమితి । తత్పురుషస్య పురు
షత్వమ్ । సహస్రశీర్షా పురుషః । సహస్రాక్షః సహస్రపాత్ । భూత్వో
దతిష్ఠత్ । తమబ్రవీత్ । త్వం వై పూర్వగ్ం సమభూః । త్వమిదం పూర్వః
కురుష్వేతి । స ఇత ఆదాయాపః ॥ ౯౩ ॥ అఞ్జలినా పురస్తాదుపాదధాత్ ।
ఏవా హ్యేవేతి । తత ఆదిత్య ఉదతిష్ఠత్ । సా ప్రాచీ దిక్ । అథారుణః కేతు
ర్దక్షిణత ఉపాదధాత్ । ఏవా హ్యగ్న ఇతి । తతో వా అగ్నిరుదతిష్ఠత్ ।
సా దక్షిణా దిక్ । అథారుణః కేతుః పశ్చాదుపాదధాత్ । ఏవా హి వా
యో ఇతి ॥ ౯౪ ॥ తతో వాయురుదతిష్ఠత్ । సా ప్రతీచీ దిక్ । అథారుణః
కేతురుత్తరత ఉపాదధాత్ । ఏవా హీన్ద్రేతి । తతో వా ఇన్ద్ర ఉదతిష్ఠత్ ।
సోదీచీ దిక్ । అథారుణః కేతుర్మధ్య ఉపాదధాత్ । ఏవా హి పూషన్నితి ।
తతో వై పూషోదతిష్ఠత్ । సేయం దిక్ ॥ ౯౫ ॥ అథారుణః కేతురుపరి
ష్టాదుపాదధాత్ । ఏవా హి దేవా ఇతి । తతో దేవమనుష్యాః పితరః ।
గన్ధర్వాప్సరసశ్చోదతిష్ఠన్ । సోర్ధ్వా దిక్ । యా విప్రుషో విపరాపతన్ ।
తాభ్యో౽సురా రక్షాగ్ంసి పిశాచాశ్చోదతిష్ఠన్ । తస్మాత్తే పరాభవన్ ।
విప్రుడ్భ్యో హి తే సమభవన్ । తదేషా౽భ్యనూక్తా ॥ ౯౬ ॥ ఆపో హ

యద్బృహతీ ర్గర్భమాయన్ | దక్షం దధానా జనయన్తీస్స్వయమ్భుమ్ | తత ఇమేఽధ్యసృజ్యన్త సర్గాః | అద్భ్యో వా ఇదగ్ం సమభూత్ | తస్మాదిదగ్ం సర్వం బ్రహ్మస్వయమ్భ్వితి | తస్మాదిదగ్ం సర్వగ్ంశిథిలమివాధ్రువమివాభవత్ | ప్రజాపతిర్వావ తత్ | ఆత్మనాఽఽత్మానం విధాయ | తదేవానుప్రావిశత్ | తదేషాఽభ్యనూక్తా ॥ ౬౨ ॥ విధాయ లోకాన్విధాయభూతాని | విధాయసర్వాః ప్రదిశో దిశశ్చ | ప్రజాపతిః ప్రథమజా ఋతస్య | ఆత్మనాఽఽత్మానమభిసంవివేశేతి | సర్వమేవేదమాప్త్వా | సర్వమవరుధ్య | తదేవానుప్రవిశతి | య ఏవం వేద ॥ ౬౩ ॥

ఆసీదితి షన్న భూపత్ప్రౌ వాత్రౌ ఇతి సేయం దిగ్భ్యోనూక్తాఽభ్యనూక్తాఽష్టౌచ ॥ ౯౩ ॥

చతుష్టయ్య ఆపో గృహ్ణాతి | చత్వారి వా అపాగ్ం రూపాణి | మేఘో విద్యుత్ | స్తనయిత్నుర్వృష్టిః | తాన్యేవావరున్ధే | ఆతపతి వర్ష్యా గృహ్ణాతి | తాః పురస్తాదుపదధాతి | ఏతా వై బ్రహ్మవర్చస్యా ఆపః | ముఖత ఏవ బ్రహ్మవర్చసమవరున్ధే | తస్మాన్ముఖతో బ్రహ్మవర్చసితరః ॥ ౬౬ ॥ కూప్యా గృహ్ణాతి | తా దక్షిణత ఉపదధాతి | ఏతా వై తేజస్వినీరాపః | తేజ ఏవాస్య దక్షిణతో దధాతి | తస్మాద్దక్షిణోఽర్ధస్తేజస్వితరః | స్థావరా గృహ్ణాతి | తాః పశ్చాదుపదధాతి | ప్రతిష్ఠితా వై స్థావరాః | పశ్చాదేవ ప్రతితిష్ఠతి | వహన్తీర్గృహ్ణాతి ॥ ౧౦౦ ॥ తా ఉత్తరత ఉపదధాతి | ఓజసా వా ఏతా వహన్తీరివోద్గతీరివ ఆకూజతీరివ ధావన్తీః | ఓజ ఏవాస్యోత్తరతో దధాతి | తస్మాదుత్తరోఽర్ధ ఓజస్వితరః | సంభార్యా గృహ్ణాతి | తా మధ్య

ఉపదధాతి । ఇయం వై సంభార్యాః । అస్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి । పల్వల్యాగ్ంగృ
హ్ణాతి । తా ఉపరిష్టాదుపాదధాతి ॥౧౧॥ అసౌ వై పల్వల్యాః । అము
ష్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి । దిక్షూపదధాతి । దిక్షు వా ఆపః । అన్నం వా ఆపః ।
అద్భ్యో వా అన్నం జాయతే । యదేవాద్భ్యోఽన్నం జాయతే । తదవ
రున్ధే । తం వా ఏతమరుణాః కేతవో వాతరశనా ఋషయోఽచిన్వన్ ।
తస్మాదారుణకేతుకః । తదేషాఽభ్యనూక్తా । కేతవో అరుణాసశ్చ । ఋష
యో వాతరశనాః । ప్రతిష్ఠాగ్ం శతధాహి । సమాహితాసోఽసహస్ర
ధాయసమితి । శతశశ్చైవ సహస్రశశ్చ ప్రతితిష్ఠతి । య ఏతమగ్నిం
చినుతే । య ఉ చైనమేవం వేద ॥౧౨॥

బ్రహ్మత్ర పర్ణసితరో వహస్తీర్గృహ్ణాతి తా ఉపరిష్టాదుపాదధాత్యా
రుణకేతుకోఽష్టౌ చ ॥౨౪

జానుదఘ్నీముత్తరవేదిం ఖాత్వా । అపాం పూరయతి । అపాగ్ం
సర్వత్వాయ । పుష్కరపర్ణగ్ం రుక్మం పురుషమిత్యుపదధాతి । తపో
వై పుష్కరపర్ణమ్ । సత్యగ్ం రుక్మః । అమృతం పురుషః । ఏతావద్వా
వాస్తి । యావదేతత్ । యావదేవాస్తి ॥౧౩॥ తదవరున్ధే । కూర్మ
ముపదధాతి । అపామేవ మేధమవరున్ధే । అథో స్వర్గస్య లోకస్య సమ
ష్ట్యై । అపమ్మాపామపన్సర్వాః । అస్మాదస్మాదితోఽముతః । అగ్నిర్వాయు
శ్చ సూర్యశ్చ । సహ సఞ్చస్కరర్ధియా । వాయ్వశ్వా రశ్మిపతయః ।
లోకం పృణచ్ఛిద్రం పృణ ॥౧౪॥ యాస్తిస్రః పరమజాః । ఇన్ద్రఘోషా
వో వసుభిరేవా హ్యావేతి పఞ్చ చితయ ఉపదధాతి । పాఙ్క్తోఽగ్నిః । యా

వా న్నైవాగ్నిః । తంచినుతే, ల్లోకం పృణయాద్వితీయాముపదధాతి। పఙ్క్తిపద్రా వైవిరాట్ । తస్యావా ఇయం పాదః। అన్తరిక్షంపాదః। ద్యౌః పాదః। దిశః పాదః। పరోరజాః పాదః। వీరాజ్యేవ ప్రతితిష్ఠతి । యఏతమగ్నిం చినుతే । యఉచైనమేవం వేద॥౧౦౫॥

అస్తిపృణ్యా న్తరిక్షం పాదస్షట్చ॥౨౫॥

అగ్నిం ప్రణీయో పసమాధాయ । తమభితఏతా అబీష్టకా ఉపదధాతి । అగ్నిహోత్రం దర్శపూర్ణమాసయోః । పశుబన్ధ చాతుర్మాస్యేషు । అథో ఆహుః । సర్వేషుయజ్ఞక్రతుష్వితి। అథహాస్మాహారుణస్స్వాయమ్భువః। సావిత్రస్సర్వోఽగ్నిరిత్యననుషఙ్గం మన్యామహే। నానావాఏతేషాం వీర్యాణి। కమగ్నిం చినుతే॥౧౦౬। సత్రియమగ్నిం చిన్వానః । కమగ్నించినుతే। సావిత్రమగ్నించిన్వానః।కమగ్నిం చినుతే । నాచికేతమగ్నిం చిన్వానః। కమగ్నించినుతే। చాతుర్హోత్రియమగ్నిం చిన్వానః। కమగ్నించినుతే । వైశ్వసృజమగ్నించిన్వానః । కమగ్నించినుతే॥౧౦౭॥ఉపానువాక్యమాశుమగ్నించిన్వానః।కమగ్నించినుతే, ఇమమారుణ కేతుకమగ్నిం చిన్వా ఇతి, వృషావా అగ్నిః। వృషాణౌసగ్ంస్ఫాలయేత్ , హన్యేతాస్య యజ్ఞఃతస్మాన్నానుషజ్యః। సోత్తరవేదిషుక్రతుషుచిన్వీత, ఉత్తరవేద్యాగ్ంహ్యగ్నిశ్చీయతే। ప్రజాకామశ్చిన్వీత ॥౧౦౮॥ ప్రాజాపత్యోవా ఏషోఽగ్నిః, ప్రాజాపత్యాః ప్రజాః। ప్రజావాన్భవతి। యఏవం వేద । పశుకామశ్చిన్వీత, సంజ్ఞానంవా ఏతత్పశూనామ్ । యదాపః। పశూనామేవ।

సంజ్ఞానేఽగ్నిం చినుతే । పశుమాన్భవతి । య ఏవం వేద ॥ ౧౦౯ ॥
వృష్టికామశ్చిన్వీత । ఆపో వై వృష్టిః । పర్జన్యో వర్షుకో భవతి । య ఏ
వం వేద । ఆమయావీ చిన్వీత । ఆపో వై భేషజమ్ । భేషజమేవాస్మై క
రోతి । సర్వమాయురేతి । అభిచరగ్ంశ్చిన్వీత । వజ్రో వా ఆపః ॥ ౧౧౦ ॥
వజ్రమేవ భ్రాతృవ్యేభ్యః ప్రహరతి । స్తృణుత ఏనమ్ । తేజస్కామో
యశస్కామః । బ్రహ్మవర్చసకామస్స్వర్గకామశ్చిన్వీత । ఏతావద్వా
వాస్తి । యావదేతత్ । యావదేవాస్తి । తదవరున్ధే । తస్యైతద్వ్ర
తమ్ । న వర్షతి న ధావేత్ ॥ ౧౧౧ ॥ అమృతం వా ఆపః । అమృతస్యాన
న్తరిత్యై । నాప్సు మూత్రపురీషం కుర్యాత్ । న నిష్ఠీవేత్ । న వివసనస్స్నా
యాత్ । గుహ్యో వా ఏషోఽగ్నిః । ఏతస్యాగ్నేరనతిదాహాయ । న పు
ష్కరపర్ణాని హిరణ్మయం వాఽధితిష్ఠేత్ । ఏతస్యాగ్నేరనభ్యారోహాయ ।
న కూర్మస్యాశ్నీయాత్ । నోదకస్యాఘాతుకాన్యేనమోదకాని భవన్తి ।
అఘాతుకా ఆపః । య ఏతమగ్నిం చినుతే । య ఉ చైనమేవం వేద ॥ ౧౧౨ ॥

చినుతే చిన్వతే ప్రజాకామశ్చిన్వీత య ఏవం వేదాపో ధా వేద
శ్చ యాచ్ఛత్వారి చ ॥ ౨౬ ॥

ఇమానుకం భువనా సీషధేమ । ఇన్ద్రశ్చ విశ్వే చ దేవాః । యజ్ఞం
చ నస్తన్వం చ ప్రజాం చ । ఆదిత్యైరిన్ద్రస్సహ సీషధాతు । ఆదిత్యైరిన్ద్ర
స్సగణో మరుద్భిః । అస్మాకం భూత్వవితా తనూనామ్ । ఆప్ల
వస్వ ప్రప్లవస్వ । ఆణ్డీ భవ జమా ముహుః । సుఖాదీం దుఃఖనిధనామ్ । ప్రతిము
ఞ్చస్వ స్వాం పురమ్ ॥ ౧౧౩ ॥ మరీచయస్స్వాయంభువాః । యే శరీరా

ణ్యకల్పేభ్యః । తే తేద్రేహం కల్పయన్తు । మాచ తైఖ్యాస్మతీ రిషత్ ।
ఉత్తిష్ఠతమానస్వప్త । అగ్నిమిచ్ఛధ్వం భారతాః । రాజ్ఞస్సోమస్యతృ
ప్తాసః । సూర్యేణ సయుజోషసః । యువా సువాసాః । అష్టాచక్రా
నవద్వారా ॥ ౧౧౮ ॥ దేవానాం పూరయోధ్యా । తస్యాగ్ం హిరణ్మ
యః కోశః । స్వర్గో లోకో జ్యోతిషాఽఽవృతః । యో వై తాం బ్రహ్మణో
వేద । అమృతేనావృతాం పురీమ్ । తస్మై బ్రహ్మచ బ్రహ్మాచ । ఆయుః
కీర్తిం ప్రజాం దదుః । విభ్రాజమానాగ్ం హరిణీమ్ । యశసా సంపరీవృ
తామ్ । పురగ్ం హిరణ్మయీం బ్రహ్మా ॥ ౧౧౯ ॥ వివేశాపరాజితా ।
పరాఙ్ఙేత్యజ్యామయీ । పరాఙ్ఙేత్యనాశకీ । ఇహ చాముత్ర చాన్వేతి ।
విద్వాన్దేవాసురానుభయాన్ । యత్కుమారీ మన్ద్రయతే । యద్యోషి
ద్యత్పతివ్రతా । అరిష్టం యత్కిఞ్చ క్రియతే । అగ్నిస్తదను వేధతి ।
అశృతాసశ్శృతాసశ్చ ॥ ౧౨౦ ॥ యజ్వానో యేఽప్యయజ్వనః । స్వర్య
న్తోనాపేక్షన్తే । ఇన్ద్రమగ్నిం చ యే విదుః । సికతా ఇవ సంయన్తి ।
రశ్మిభిస్సముదీరితాః । అస్మాల్లోకాదముష్మాచ్చ । ఋషిభిరదాత్పృశ్నిభిః ।
అపేత వీత వి చ సర్పతాతః । యేఽత్ర స్థ పురాణా యే చ నూతనాః ।
అహోభిరద్భిరక్తుభిర్వ్యక్తమ్ ॥ ౧౨౧ ॥ యమో దదాత్వవసానమస్మై ।
నృముణన్తు నృపాత్వర్యః । అకృష్టా యే చ కృష్టజాః । కుమారీషు
కనీనీషు । జారిణీషు చ యే హితాః । రేతఃపీతా అణ్డపీతాః । అఙ్గారేషు
చ యే హుతాః । ఉభయాన్పుత్రపౌత్రకాన్ । యువేఽహం యమ
రాజగాన్ । శతమిన్ను శరదః । అదో యద్బ్రహ్మవిలబమ్ । పితృణాంచ

•ర్యమస్య చ। వరుణస్యాశ్వినోరగ్నేః। మరుతాం చ విహాయసామ్। కామప్రయవణం మేఅస్తు। స హ్యేవాస్మిస్సనాతనః। ఇతి నాకో బ్రహ్మిశ్రవో రాయోధనమ్। పుత్రాన్నాపో దేవీరిహాహితా ॥౧౧౮॥

పురం నవద్వారాం బ్రహ్మ చ వ్యక్తగ్ంశరద్దోఽష్టౌ చ ॥౨౭॥

విశీర్ష్ణీంగృధ్రశీర్ష్ణీం చ। అపేతో నిర్ఋతిగ్ం హథః। పరిబాధగ్గ్ శ్వేతకుక్షమ్। నిజఙ్ఘగ్ం శబలోదరమ్। సతాన్వాచ్యాయయాసహ। అగ్నే నాశయ సందృశః। ఈర్ష్యాసూయేబుభుక్షామ్। మన్యుం కృత్యాం చ దీధిరే। రథేన కిగ్ంశుకావతా। అగ్నే నాశయ సందృశః ॥౧౧౯॥ విశీర్ష్ణీం దశ ॥౨౮॥

పర్జన్యాయ ప్రగాయత। దివస్పుత్రాయమీఢుషే। సనో యవసమిచ్ఛతు। ఇదం వచః పర్జన్యాయస్వరాజే। హృదో అస్త్వన్తరంతద్యుయోత। మయోభూర్వాతో విశ్వకృష్టయస్సన్త్వస్మే। సుపిప్పలా ఓషధీర్దేవగోపాః। యోగర్భమోషధీనామ్। గవాం కృణోత్యర్వతామ్। పర్జన్యః పురుషీణామ్॥౧౨౦॥ పర్జన్యాయ దశ ॥౨౯॥

పునర్మామైత్విన్ద్రియమ్। పునరాయుః పునర్భగః। పునర్బ్రాహ్మణమైతుమా। పునర్ద్రవిణమైతుమా। యన్మేఽద్య రేతః పృథివీమస్కాన్। యదోషధీరప్యసరద్యదాపః। ఇదం తత్పునరాదదే। దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే। యన్మే రేతః ప్రసిచ్యతే। యన్మఆజాయతే పునః। తేన మామమృతం కురు। తేన సుప్రజసంకురు ॥౧౨౧॥ పునర్ద్వే చ ॥౩౦॥

అద్భ్యస్తిరోధా జాయత। తవ వైశ్రవణస్సదా। తిరోదేహి

ష్ణుః । యే అస్యాఽఽకర్షన్తి కేశవః । త్ర్యావృష్ట్రీం మాయాం వైశ్ర
వణం । రథగ్ం సహస్రబన్ధురమ్ । పురుశ్చక్రగ్ం సహస్రాశ్వమ్ । ఆస్థా
యాయాహి నో బలిమ్ । యస్మై భూతాని బలిమావహన్తి । ధనం
గావో హస్తి హిరణ్యమశ్వాన్ ॥౧-౨॥ అసామ సుమతౌ యజ్ఞియస్య ।
శ్రియం బిభ్రతోఽన్నముఖీంవిరాజమ్ ।సుదర్శనే చ క్రౌఞ్చే చ । మైనా
గే చ మహాగిరౌ । శతద్వాట్టారగమన్తా । సగ్ంహార్యం నగరం తవ ।
మన్త్రాః । కల్పోఽత ఊర్ధ్వమ్ । యది బలిగ్ం హరేత్ । హిరణ్య
నాభయే వితుదయే కౌబేరాయాయం బలిః ॥౧-౩॥ సర్వభూతాధిపతయే
నమ ఇతి । అథ బలిగ్ం హృత్వోపతిష్ఠేత । క్షత్త్రం క్షత్త్రం వైశ్రవణః । బ్రా
హ్మణా వయగ్గ్ం స్మః । నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః । అస్మాత్ప్రవిశ్యా
న్నమద్ధీతి । అథ తమగ్నిమాదధీత । యస్మిన్నేతత్కర్మ ప్రయుఞ్జీత
తిరోధా భూః । తిరోధా భువః ॥౧-౪॥ తిరోధా స్వః । తిరోధా భూర్భు
వస్స్వః । సర్వేషాం లోకానామాధిపత్యే సీదేతి । అథ తమగ్నిమిన్ధీత ।
యస్మిన్నేతత్కర్మ ప్రయుఞ్జీత । తిరోధా భూస్స్వాహా । తిరోధా భువ
స్స్వాహా । తిరోధా స్వస్స్వాహా । తిరోధా భూర్భువస్స్వస్స్వాహా । యస్మిన్న
స్య కాలే సర్వా ఆహుతీర్హుతా భవేయుః ॥౧-౫॥ అపి బ్రాహ్మణము
ఖీనాః । తస్మిన్నహ్నః కాలే ప్రయుఞ్జీత । పరస్సుప్తజనాద్వేపి । మా స్మ
ప్రమాద్యన్తమాధ్యాపయేత్ । సర్వార్థాస్సిద్ధ్యన్తే । య ఏవం వేద ।
క్షుధ్యన్నిదమజానతామ్ । సర్వార్థా న సిద్ధ్యన్తే । యస్తే విఘాతుకో
భ్రాతా । మమాన్తర్హృదయే శ్రితః ॥౧-౬॥ తస్మా ఇమమగ్రపిణ్డం

సూనామినస్మఉద్రానాన్యత్రాధీయీత్ । మన్త్రా నాన్యత్ర బ్రాహ్మణాత్
ప్రసహ్యాసాహినే । నమో వృషభాయ వైశ్వకర్మణాయ వర్మ్మి హే । నమః శాక్వరా
నామృష్టశాఖాయ మహ్యామ్ । శాక్వర్యో వైశ్వకర్మణ్యో మహ్యం । శుభై
ణాయ వైశ్వకర్మణాయ । మహత్తేజసాయ నమః । శైత్యో అరుణానశ్చ ।
ఋషభోఽపా పాకశక్యనాః । వ్రతిత్వాగ్ంం కృతధారి । ప్రజా హి తా ఉ
సహప్రతిభాయనమ్ । శివా మహ్యస్తమా భవస్తు । దివ్యా అప ఓషధయః ।
సుమృడీకా సరస్వతి । మా తే వ్యోమ సందృశి ॥ ౧–౨౭॥

అత్యాస్యబద్ధే నో భవెయుశ్చతస్రః సప్త చ ।౩౧।

సంవత్సరమేతద్వ్రతం చరేత్ । ద్వౌ వా మాసౌ । నియమస్తు
మాసైన । తస్మిన్నియమవిశేషాః । త్రిషవణముదకోపస్పర్శీ । చతు
ర్థకాలపానభక్తస్స్యాత్ । అహరహరాచార్యాయ భైక్షముపాహరేత్ । ఔదు
మ్బరీభిస్సమిద్భిరగ్నిం పరిచరేత్ । పునర్మాసాన్తే త్రిరాత్రమేకరాత్రేణాయు
వాక్తేన । ఉద్ధృతపరిపూతాభిరద్భిః కార్యం కుర్వీత ॥౧–౨౮॥ అసంచ
యవాన్, అగ్నయే వాయవే సూర్యాయ । బ్రహ్మణే ప్రజాపతయే ।
చన్ద్రమసే నక్షత్రేభ్యః । ఋతుభ్యస్సంవత్సరాయ । వరుణాయారుణా
యేతి వ్రతహోమాః । ప్రవర్గ్యవదాదేశః । అరుణాః కాణ్డర్షయః
అరణ్యేఽధీయీరన్ । భద్రం కర్ణేభిరితి ద్వే జపిత్వా ॥౧–౨౯॥ మహా
నామ్నీభిరుదకగ్ం సగ్ంస్పృశ్య । తమాచార్యో దద్యాత్ । శివానశ్శ
న్తమేత్యోషధీరాలభతే । సుమృడీకేతి భూమిమ్ । ఏవమపవర్గే । ధేను
ర్దక్షిణా । కగ్ంసం వాసశ్చ క్షౌమమ్ । అన్యద్వా శుక్లమ్ । యథా

శ్రత్త్వా । తపగ్గ్ స్వాధ్యాయధర్మేణ । అరణ్యేఽధీయీత । తపస్వీ పుణ్యో భవతి తపస్వీ పుణ్యో భవతి ॥ ౧౩౦ ॥

కుర్వీత జపిత్వా స్వాధ్యాయ ధర్మేణ ద్వే చ ॥ ౩-౨ ॥

భద్రదగ్గ్ంన్సృతిస్నాత్కంజానామత్స్యత త్రాహ్మణ్యాత్స్వాధ్యాయే తు ఆరోగో భ్రాజమగ్నిశ్చ సహస్రవృత్తవిత్రవన్త ఆతను ప్రాప్త యోనీం యోపాపవథాదిత్యస్యారోగస్యాథ వాయోరథాగ్ని ర్దక్షిణపూర్వస్యా మిష్టి హోపా వ్ర ఆప మూప్తాం యోపామాప్త్వై చతుష్టయ్యా జాను దఘ్నమగ్నిం శ్రీతయేమా సుక్తం విశీర్షిణం పర్జన్యాయ పునర్దభ్య స్సంవత్సరం ద్వాత్రిగ్ంశత్ ॥ ౩-౩ ॥

భద్రం జ్యోతిష్టా తస్మిన్రాజానం కశ్యపాత్సహస్రవృదియుంనవు గ్ంపకమష్టయోనీమకపతన్నానామూయతనవాన్భవతి స్తతో బన్ధంతా ఉత్తరతో వజ్రమేవ పునమాజామెతు త్రిగ్ంశదుత్తర శతమ్ ॥ ౧౩౦ ॥

భద్రం కర్ణేభిశ్శృణుయామ దేవాః । భద్రంపశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః । స్థిరై రఙ్గైస్తుష్టువాగ్ంసస్తనూభిః । వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః ॥ స్వస్తిన ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః । స్వస్తినః పూషావిశ్వవేదాః । స్వస్తిన స్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః । స్వస్తినో బృహస్పతి ర్దధాతు ॥ ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః ॥

ఇతి అరుణపాఠ స్సమాప్తః.

ఆదితశ్శాలః॥ భద్రంజ్యో... మమ్మరాయాని మథాగ్నర్వ ఏవంవేదతేంనఖా ఆసా వైపల్వాల్వా అద్భుతంవా ఆపోద్వ్భ నవవిగ్ం శోత్తరశతమ్॥

మన్త్రప్రశ్నః

ప్రథమప్రశ్నః ప్రారమ్భః.

హరిః ఓమ్॥ ప్రసుగ్మన్తా ధియసానస్య సక్షణి వరేభిర్వరాగ్ం అభిషు ప్రసీదత। అస్మాకమిన్ద్ర ఉభయంజుజోషతి*యథ్సోమ్యస్యాన్ధసో బుబోధతి । అనృక్షరా ఋజవస్సన్తు పన్థా యేభిస్సఖాయో యన్తి నోవరేయమ్ । సమర్యమా సం భగో నో నినీయాథ్సంజాస్పత్యగ్ం సుయమమస్తు దేవాః । అభ్రాతృఘ్నీం వరుణాపతిఘ్నీం బృహస్పతే । ఇన్ద్రాపుత్రఘ్నీం లక్ష్మ్యంతామస్యై సవితస్సువ । అఘోరచక్షురపతిఘ్న్యేధి శివా పతిభ్యస్సుమనాస్సువర్చాః। జీవసూర్దేవకామా స్యోనా శంనో భవద్విపదే శం చతుష్పదే । ఇదమహం యాత్వయిపతిఘ్న్యలక్ష్మిస్తాం నిర్దిశామి, జీవాగ్ంరుదన్తి విమయన్తే అధ్వరే దీర్ఘామను ప్రసితిం దీధియుర్నరః । వామం పితృభ్యోయ ఇదగ్ం సమేరిరే మయః పతిభ్యో జనయఃపరిష్వజే । వ్యుత్తృతీయ్రముదచన్త్వాప ఉదస్యై బ్రాహ్మణా స్తృష్ణాపసగ్ం హరన్తు । అవీరఘ్నీరుదచన్త్వాపః । అర్యమ్ణో అగ్నింపరి యన్తు క్షిప్రం ప్రతీక్షన్తాగ్ం శ్వశ్రువో దేవరాశ్చ । ఖేఽనసః ఖేరథః ఖేయుగస్య శచీపతే। అపాలామిన్ద్ర త్రిష్పూత్వ్యకరః సూర్యవర్చసమ్ శం తే హిరణ్యగ్ం శము సన్త్వాపశ్శం తే మేథీ భవతు శం యుగస్య తృద్మ ।

---

* యథ్సోమ్యా.

శంత ఆపశ్శము పవిత్రా భవన్త్వథా పత్యాత్తన్వగ్ం సగ్ం స్పృశన్తు ॥౧॥

ద్వితీయస్యనర్చో ఽష్టౌచ ॥౧॥

హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకాః ప్రచక్రముర్హిత్వాఽవద్యమాపః । శతంపవిత్రా వితతా హ్యాసు తాభిష్ట్వా దేవస్సవితా పునాతు । హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకా యాసు జాతః కశ్యపో యాస్వగ్నిః । యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణాస్తాస్త ఆపశ్శగ్ంస్యోనా భవన్తు । యాసాగ్ం రాజా వరుణో యాతి మధ్యే సత్యానృతే అవపశ్యం జనానామ్, యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణాస్తాస్త ఆపశ్శగ్ం స్యోనా భవన్తు । యాసాం దేవా దివి కృణ్వన్తి భక్షం యా అన్తరిక్షే బహుధా నివిష్టాః । యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణాస్తాస్త ఆపశ్శగ్ం స్యోనా భవన్తు । శివేన త్వా చక్షుషా పశ్యన్త్వాపశ్శివయా తన్వోపస్పృశన్తు త్వచం తే । ఘృతశ్చుతశ్శుచయో యాః పావకాస్తాస్త ఆపశ్శగ్ం స్యోనా భవన్తు ॥ పరి త్వా గిర్వణో గిర ఇమా భవన్తు విశ్వతః । వృద్ధాయుమను వృద్ధయో జుష్టా భవన్తు జుష్టయః । [illegible]త్త్వేషా । పూషా త్వేతో నయతు హస్తగృహ్యాశ్వినా త్వా ప్రవహతాగ్ం రథేన । గృహాన్గచ్ఛ గృహపత్నీ యథాఽసో వశినీ త్వం విదథమావదాసి ॥౨॥ భవన్తు పఞ్చ చ ॥౨॥

సోమః ప్రథమో వివిదే గన్ధర్వో వివిద ఉత్తరః । తృతీయో అగ్నిష్టే పతిస్తురీయస్తే మనుష్యజాః । సోమోఽదదద్గన్ధర్వాయ గన్ధర్వోఽదదదగ్నయే । రయించ పుత్రాగ్ంశ్చాదాదగ్నిర్మహ్యమథో ఇమామ్ । గృహ్ణామి తే సుప్రజాస్త్వాయ హస్తం మయా పత్యా

శిరదధిష్వైధా౽నః । భగో అర్యమా సవితా పురన్ధిర్మహ్యం త్వా౽
దుర్గార్హపత్యాయ దేవాః । తేహ పూర్వే జనాసో యత్ర పూర్వ
వహో హితాః । మూర్ధన్వాన్ యత్ర సౌభ్రవః పూర్వో దేవేభ్య
ఆతపత్ । సరస్వతి ప్రేదమవ సుభగే వాజినీవతి । తాం త్వా విశ్వస్య
భూతస్య ప్రగాయామస్యగ్రతః । య ఏతి ప్రదిశస్సర్వా దిశో౽ను
పవమానః । హిరణ్యహస్త ఐరమ్మస్సత్వా మన్మనసం కృణోతు । ఏక
మిషే విష్ణుస్త్వా౽న్వేతు ద్వే ఊర్జే త్రీణి వ్రతాయ చత్వారి మాయో
భవాయ పఞ్చ పశుభ్యష్షడృతుభ్యస్సప్త సప్తభ్యో హోత్రాభ్యో
విష్ణుస్త్వా౽న్వేతు । సఖాయస్సప్తపదా భవ సఖాయౌ సప్తపదా బభూవ
సఖ్యం తే గమేయగ్ం సఖ్యాత్తే మా యోషగ్ం సఖ్యాన్మే మా యో
ష్ఠాస్సమయావ సఙ్కల్పావహై సం ప్రియౌ రోచిష్ణూ సుమనస్య
మానౌ । ఇషమూర్జమభి సంవసానౌ సం నౌ మనాగ్ంసి సం
వ్రతా సము చిత్తాన్యాకరమ్ । సా త్వమస్యమూహమమూహమస్మి సా
త్వం ద్యౌరహం పృథివీ త్వగ్ం రేతో౽హగ్ం రేతోభృత్త్వం మనో
౽హమస్మి వాక్త్వగ్ం సామాహమస్మ్యృక్త్వగ్ం సా మామనువ్రతా
భవ పుగ్ంసే పుత్రాయ వేత్తవై శ్రియై పుత్రాయ వేత్తవ ఏహి
సూనృతే ॥3॥

అగ్నిరష్టౌ ॥3॥

సోమాయ జనివిదే స్వాహా గన్ధర్వాయ జనివిదే స్వాహా౽
గ్నయే జనివిదే స్వాహా । కన్యలా పితృభ్యో యతీ పతిలోకమవ దీ

తాౕమదాస్థ స్వాహా । ప్రేతోఽముఞ్చాతి నాముతస్సుబద్ధామముతస్కరత్ । యథేయమిన్ద్ర మీఢ్వస్సుపుత్రా సుభగాఽసతి । ఇమాం త్వమిన్ద్ర మీఢ్వస్సుపుత్రాగ్ం సుభగాం కృణు । దశాస్యాం పుత్రానాధేహి పతిమేకాదశం కృధి । అగ్నిరైతు ప్రథమో దేవతానాగ్ం సోఽస్యై ప్రజాం ముఞ్చతు మృత్యుపాశాత్ । తదయగ్ం రాజా వరుణోఽనుమన్యతాం యథేయగ్గ్ం స్త్రీ పౌత్రమఘం న రోదాత్ । ఇమామగ్నిస్త్రాయతాం గార్హపత్యః ప్రజామస్యై నయతు దీర్ఘమాయుః । అశూన్యోపస్థా జీవతామస్తు మాతా పౌత్రమానన్దమభి ప్రబుధ్యతామియమ్ । మా తే గృహే నిశి ఘోష ఉత్థాదన్యత్ర త్వద్రుదత్యస్సంవిశన్తు । మా త్వం వికేశ్యుర ఆవధిష్ఠా జీవపత్నీ పతిలోకే విరాజ పశ్యన్తీ ప్రజాగ్ం సుమనస్యమానామ్ । ద్యౌస్తే పృష్ఠగ్ం రక్షతు వాయురూరూ అశ్వినా చ స్తనం ధయన్తగ్ం సవితాఽభి రక్షతు । ఆ వాససః పరిధానాద్బృహస్పతిర్విశ్వే దేవా అభిరక్షన్తు పశ్చాత్ । అప్రజస్తాం పౌత్రమృత్యుం పాప్మానముత వాఽఘమ్ । శీర్ష్ణస్స్రజమివోన్ముచ్య ద్విషద్భ్యః ప్రతి ముఞ్చామి పాశమ్ । ఇమం మే వరుణ తత్త్వాయామి త్వం నో అగ్నే స త్వం నో అగ్నే త్వమగ్నే అయాఽస్యయాసన్మనసా హితః । అయా సన్ హవ్యమూహిషేఽయా నో ధేహి భేషజమ్ ॥౮॥

ఇయమష్టౌ చ ॥౮॥

ఆ తిష్ఠేమమశ్మానమశ్మేవ త్వగ్గ్ం స్థిరా భవ । అభితిష్ఠ పృతన్యతస్సహస్వ పృతనాయతః । ఇయం నార్యుప బ్రూతే కుల్పాన్యావ

పన్త్రిశా । దీర్ఘాయురస్తు మే పతిర్జీవాతు శరదశ్శతమ్ । తుభ్యమగ్రే పర్యవహన్థ్సూర్యాం వహతునా సహ । పునః పతిభ్యో జాయాం దాఽగ్నే ప్రజయా సహ । పునః పత్నీమగ్నిరదా దాయుషా సహవర్చసా । దీర్ఘాయురస్యా యః పతిస్స ఏతు శరదశ్శతమ్ । విశ్వా ఉత త్వయా వయం ధారా ఉదన్యా ఇవ । అతిగాహేమహి ద్విషః । ఆ తిష్ఠేమమశ్మానమ్ । అర్యమణం ను దేవం కన్యా అగ్నిమయక్షత । స ఇమాం దేవో అధ్వరః ప్రేతో ముఞ్చాతి నాముతస్సుబద్ధామముతస్కరత్ । తుభ్యమగ్రే పర్యవహన్స్సనః పత్నీమగ్నిరదాద్విశ్వా ఉతత్వయా వయమా తిష్ఠేమమశ్మానమ్ । త్వమర్యమా భవసియత్కనీనాం నామస్వధావత్స్వర్యం బిభర్షి । అఞ్జన్తి వృక్షగ్ం సుధితం న గోభిర్యద్దమ్పతీ సమనసా కృణోషి । తుభ్యమగ్రే పర్యవహన్స్సనః పత్నీమగ్నిరదాద్విశ్వా ఉత త్వయా వయమ్ । ప్రత్వా ముఞ్చామి వరుణస్య పాశాద్యేన త్వాఽబధ్నాథ్సవితా సుకేతః । ధాతుశ్చ యోనౌ సుకృతస్య లోకే స్యోనం తే సహ పత్యా కరోమి । ఇమం విష్యామి వరుణస్య పాశం యమబధ్నీత సవితా సుశేవః । ధాతుశ్చ యోనౌ సుకృతస్యలోకేఽరిష్టాం త్వా సహ పత్యా కృణోమి । అయాశ్చాగ్నేఽస్యనభిశస్తీశ్చ సత్యమిత్త్వ మయా అసి । అయసా మనసా ధృతోఽయసా హవ్యమూహిషేఽయానో ధేహి భేషజమ్ ॥౫॥

ద్వివస్సుశేవ స్త్రీణి చ ॥౫॥

సత్యేనోత్తభితా భూమిస్సూర్యేణోత్తభితా ద్యౌః । ఋతేనా

తిరశ్చ్యాస్తిష్ఠన్తి ద్రుమి సోమ్యా అక్షి త్రిపదః । ఋముష్టాన్తి బర్హిష్మం దేవా
రోగాః । సుకిగ్ంశుకగ్ం శల్మలిం విశ్వరూపగ్ం హిరణ్యవర్ణగ్ం
సువృతగ్ం సుచక్రమ్ । ఆరోహ వధ్వమృతస్య లోకగ్ం స్యోనం పత్యే
ఽ కృణుష్వ । ఉదుత్తరమారోహన్తీ వ్యస్యన్తీ పృతన్యతః ।
మూర్ధానం పత్యురారోహ ప్రజయా చ విరాడ్భవ । సమ్రాజ్ఞీ శ్వశు
రే భవ సమ్రాజ్ఞీ శ్వశ్ర్వాం భవ । ననాన్దరి సమ్రాజ్ఞీ భవ స
మ్రాజ్ఞీ అధి దేవృషు । స్నుషాణాగ్ం శ్వశురాణాం ప్రజాయాశ్చ
ధనస్య చ । పతీనాం చ దేవృణాం చ సజాతానాం విరాడ్భవ । నీల
లోహితే భవతః కృత్యా సక్తిర్వ్యజ్యతే । ఏధన్తే అస్యా జ్ఞాతయః పతి
ర్బన్ధేషు బధ్యతే । యే వధ్వశ్చన్ద్రం వహతుం యక్ష్మా యన్తి జనాగ్ం
అను । పునస్తాన్ యజ్ఞియా దేవా నయన్తు యత ఆగతాః । మా విదన్ప
రిపన్థినో య ఆసీదన్తి దమ్పతీ । సుగేభిర్దుర్గమతీతామప ద్రాన్త్వరాత
యః । సుగం పన్థానమారుక్షమరిష్టగ్ం స్వస్తివాహనమ్ । యస్మిన్వీరో న
రిష్యత్యన్యేషాం విన్దతే వసు ॥౬॥

ధనస్య చ నవ చ ॥౬॥

తా మన్దసానా మనుషో దురోణ ఆ ధత్తగ్ం రయిం దశవీరం
వచస్యవే । కృతం తీర్థగ్ం సుప్రపాణగ్ం శుభస్పతీ స్థాణుం పథేష్ఠా
మప దుర్మతిగ్ం హతమ్ ॥ అయం నో మహ్యాః పారగ్ం స్వస్తి నేష
ద్వనస్పతిః । సీరా నః సుతరా భవ దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే । అస్య
పారే నిరృతస్య జీవా జ్యోతిరశీమహి । మహ్యా ఇన్ద్రః స్వస్తయే ।

యదృతే చిదభిశ్రిషః పురా జర్తృభ్య ఆతృదః । సన్ధాతా సన్ధిం మఘవా పురూవసుర్నిష్కర్తా విహ్రుతం పునః ॥ ఇదామగ్న్ ఇమం మే వరుణ తత్త్వా యామి త్వం నో అగ్నే స త్వం నో అగ్నే త్వమగ్నే అయాఽసి । యే గన్ధర్వా అప్సరసశ్చ దేవీరేషు వృక్షేషు వానస్పత్యేష్వాసతే । శివాస్తే అస్యై వధ్వై భవన్తు మా హిగ్ంసిషుర్వహతుమూహ్యమానామ్ । యా ఓషధయో యా నద్యో యాని ధన్వాని యే వనా । తే త్వా వధు ప్రజావతీం ప్ర త్వే ముఞ్చన్త్వగ్ంహసః । సంకాశయామి వహతుం బ్రహ్మణా గృహైరఘోరేణ చక్షుషా మిత్రేణ । పర్యాణద్ధం విశ్వరూపం యదస్యాగ్ం స్యోనం పతిభ్యః సవితా కృణోతు తత్ । ఆ వామగన్త్సుమతిర్వాజినీవసూ న్యశ్వినా హృత్సు కామాగ్ం అయగ్ంసత । అభూతం గోపా మిథునా శుభస్పతీ ప్రియా అర్యమ్ణో దుర్యాగ్ం అశీమహి । అయం నో దేవః సవితా బృహస్పతిరిన్ద్రాగ్నీ మిత్రావరుణా స్వస్తయే । త్వష్టా విష్ణుః ప్రజయా సగ్ంరరాణః కామ ఆయాతం కామాయ త్వా విముఞ్చతు ॥౭॥

ఆసతే నవ చ ॥౭॥

శర్మ వర్మేదమాహరాస్యై నార్యా ఉపస్తిరే । సినీవాలి ప్రజాయతామియం భగస్య సుమతావసత్ । గృహాన్భద్రాన్త్సుమనసః ప్రపద్యేఽవీరఘ్నీ వీరవతః సువీరాన్ । ఇరాం వహతో ఘృతముక్షమాణాస్తేష్వహగ్ం సుమనాస్సం విశామి । ఆగన్గోష్ఠం మహిషీ గోభిరశ్వైరాయుష్మత్పత్నీ ప్రజయా స్వర్విత్ । బహ్వీం ప్రజాం జనయన్తీ

సుకర్త్నేమన్ముగ్నిగ్ం శతహిమాస్సపర్యాత్ । అయమగ్నిర్గృహపతి స్సుశగ్ంసత్పుష్టివర్ధనః।యథాభగస్త్వాభ్యాం దదద్రయింపుష్టిమథో ప్రజామ్। ప్రజాయా అభ్యాం ప్రజాపత ఇన్ద్రాగ్నీ శర్మ యచ్ఛతమ్। యథైనయోర్న ప్రమీయాతా ఉభయోర్జీవతోః ప్రజాః। తేనభూతేన హవిషాఽయమాప్యాయతాం పునః । జాయాం యామస్మా ఆవాక్షుస్తాగ్ం రసేనాభి వర్ధతామ్। అభివర్ధతాం పయసాఽభిరాష్ట్రేణ వర్ధతామ్ । రయ్యా సహస్రపోషసైమౌ స్తామనపేక్షితౌ । ఇహైవ స్తం మా వియౌష్టం విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతమ్ । మహ్యే ఇన్ద్రస్స్వస్తయే। ద్విపాద్ధిపోస్త్వాయమఘుమహ్యంత్వాఽదాద్బృహస్పతిః। మయ్యా పత్యా ప్రజావతీ సం జీవ శరదశ్శతమ్ । త్వష్టా జాయామజనయత్త్వష్టాఽస్యై త్వాం పతిమ్ । త్వష్టా సహస్రమాయూగ్ంషి దీర్ఘమాయుః కృణోతు వామ్ । ఇమం మే వరుణ తత్త్వా యామిత్వం నో అగ్నే స త్వం నో అగ్నే త్వమగ్నే అయాఽసి ॥౮॥

జీవతోః ప్రజా వామేకం చ ॥౮॥

ఇహగావః ప్ర జాయధ్వమిహాశ్వా ఇహ పూరుషాః । ఇహో సహస్రదక్షిణో రాయస్పోషా నిషీదతు। సోమేనాదిత్యా బలినస్సోమేన పృథివీదృఢా । అథో నక్షత్రాణామేషాముపస్థే సోమ ఆధిత । ప్రస్వస్థాః ప్రేయం ప్రజయా భువనేశోచేష్ట । ఇహ ప్రియం ప్రజయాతే సమృధ్యతామస్మి న్గృహేగార్హపత్యాయజాగృహి। ఏనాపత్యాతన్వగ్ంసగ్ం స్పృజస్వాథాజీర్విదథమావదాసి। సుమఙ్గలీరియం వధూరి

మాగ్ం సమేతపశ్యత । సౌభాగ్యమస్యై దత్వాయాథాస్తం విపరేతన।
ధ్రువక్షితిర్ధ్రువయోనిర్ధ్రువమసి ధ్రువతస్థితమ్ । త్వం నక్షత్రా
ణాం మేథ్యసి స మా పాహి పృతన్యతః । సప్తర్షయః ప్రథమాం కృత్తి
కానామరున్ధతీమ్ । యద్ధ్రువతాగ్ంహ నిన్యుః షట్కృత్తికా ముఖ్య
యోగం వహన్తీ యమస్మాక మేధత్వష్టమీ । సదస్సస్పతిమద్భుతంప్రియ
మిన్ద్రస్య కామ్యమ్ । సనిం మేధామయాసిషమ్ । ఉద్దీప్యస్వ జాతవేదో
పఘ్నన్నిరృతిం మమ । పశూగ్ంశ్చ మహ్యమావహ జీవనంచ
* దిశో దిశ । మానో హిగ్ంసీజ్జాతవేదో గామశ్వం పురుషం జగత్।
అబిభ్రదగ్న ఆగహి శ్రియా మా పరిపాయత ॥౯॥

ధ్రువతస్థితం నవచ ॥౯॥

ఉదీర్ష్వాతో విశ్వావసో నమసేడామహే త్వా । అన్యామిచ్ఛ
ప్రఫర్వ్యగ్ం సంజాయాంపత్యా సృజ । ఉదీర్ష్వాతః పతివతీ హ్యేషా
విశ్వావసుం నమసాగీర్భిరీట్టే । అన్యామిచ్ఛ పితృషదంవ్యక్తాగ్ంసతే
భాగోజనుషా తస్యవిద్ధి । అగ్నే ప్రాయశ్చిత్తే త్వం దేవానాం ప్రాయశ్చి
త్తిరసి బ్రాహ్మణస్త్వా నాథకామః ప్రపద్యే యాఽస్యాం పతిఘ్నీ తనూః
ప్రజాఘ్నీ పశుఘ్నీ లక్ష్మిఘ్నీ జారఘ్నీ మస్యై తాం కృణోమి స్వాహా ।
వాయో ప్రాయశ్చిత్తే ఆదిత్య ప్రాయశ్చిత్తే ప్రజాపతే ప్రాయశ్చిత్తే త్వం
దేవానాం ప్రాయశ్చిత్తిరసి బ్రాహ్మణస్త్వా నాథకామః ప్రపద్యే యాఽ
స్యాం పతిఘ్నీ తనూః ప్రజాఘ్నీ పశుఘ్నీ లక్ష్మిఘ్నీ జారఘ్నీ మస్యై

*దిశో దశ । మానోహిగ్ంసీజ్జాతవేదః । ఇతి ద్రావిడపాఠః.

కృణోతు స్వాహా । ప్రసవశ్చాప యామశ్చ కాలశ్చాణకావశ్చ ధర్మశ్చ ద్రవిణంచ భగశ్చాన్తరిక్షంచ సిన్ధుశ్చ సముద్రశ్చ సరస్వాగంశ్చ విశ్వవ్యచాశ్చ తేయంద్విష్మోయశ్చ నోద్వేష్టి తమేషాం జమ్భేదధ్మస్స్వాహా । మధుశ్చ మాధవశ్చ శుక్రశ్చ శుచిశ్చ నభశ్చనభస్యశ్చేషశ్చోర్జశ్చ సహశ్చ సహస్యశ్చ తపశ్చ తపస్యశ్చ తేయంద్విష్మోయశ్చ నోద్వేష్టి తమేషాం జమ్భేదధ్మస్స్వాహా । చిత్తంచ చిత్తిశ్చాకూతం చాకూతిశ్చాధీతం చాధీతిశ్చ విజ్ఞాతం చ విజ్ఞానం చనామ చ క్రతుశ్చ దర్శశ్చ పూర్ణమాసశ్చ తేయంద్విష్మోయశ్చ నోద్వేష్టి తమేషాం జమ్భేదధ్మస్స్వాహా । భూస్స్వాహా భువస్స్వాహా సువస్స్వాహాబాగ్ స్వాహా ॥౧౮॥

ఉదీష్వాతోదశ ॥౧౯॥

అపశ్యంత్వా మనసా చేకితానం తపసో జాతం తపసో విభూతమ్। ఇహ ప్రజామిహరయిగ్ం రరాణః ప్రజాయస్వ ప్రజయా పుత్రకామ। అపశ్యంత్వా మనసాదీధ్యానాగ్ంస్వాయాం *తనూగ్ంఋత్వియే నాధమానామ్। ఉపమాముచ్చా యువతిర్బభూయాః ప్రజాయస్వ ప్రజయా పుత్రకామే । సమఞ్జన్తు విశ్వే దేవాస్సమాపో హృదయాని నౌ । సం మాతరిశ్వా సం ధాతా సముదేష్ట్రీ †దిదేష్టు నౌ । ప్రజాపతే తన్వం మే జుషస్వ త్వష్టా దేవైస్సహసామ ఇన్ద్రః । విశ్వైర్దేవై రాతిభిస్సగ్ంరరాణః పుగ్ంసాం బహూనాం మాతరస్స్యామ । ఆనః ప్రజాం

* తనూ ఇతి, తనూగ్ం ఇతి చ పాఠోదృశ్యతే. † దిదేష్టి.

జనయతు ప్రజాపతిరాభిర్సుప్రజా సమనక్త్వర్యమా। అదుర్మఙ్గలీః పతి లోకమావిశ శంనో భవ ద్విపదే శం చతుష్పదే। తాం పూషఞ్ఛివతమామేరయస్వ యస్యాం బీజం మనుష్యా వపన్తి। యా న ఊరూ ఉశతీ *విస్రయాతై యస్యాముశన్తః ప్రహరామ శేపమ్ ॥౧౧॥

శం చతుష్పదే ద్వే చ ॥౧౧॥

ఆరోహోరుముపబర్హస్వ బాహుం పరిష్వజస్వ జాయాగ్ం సుమనస్యమానః। తస్యాం పుష్యతం మిథునౌ సయోనీ బహ్వీంప్రజాం జనయన్తౌ సచేతసా। ఆర్ద్రయాఽరణ్యా యత్రామన్థత్పురుషం పురుషేణ శక్రః। తదేతౌ మిథునౌ సయోనీ ప్రజయాఽమృతేనేహా గచ్ఛతమ్। అహం గర్భమదధామోషధీష్వహం విశ్వేషు భువనేష్వన్తః। అహంప్రజా అజనయం పితృణా మహం జనిభ్యః † అవరీషుపుత్రాన్। పుత్రిణేమా కుమారిణా విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతమ్। ఉభా హిరణ్యపేశసా వీతిహోత్రా కృతద్వసూ। దశస్యం తాఽమృతాయ కగ్ం శమూధో రోమశగ్ం హథో దేవేషు కృణుతో దువః ॥౧౨॥

ఆరోహ నవ ॥౧౨॥

విష్ణుర్యోనిం కల్పయతు త్వష్టా రూపాణి పిగ్ంశతు। ఆసిఞ్చతు ప్రజాపతిర్ధాతా గర్భం దధాతు తే। గర్భం ధేహి సినీవాలి గర్భం ధేహి సరస్వతి। గర్భం తే అశ్వినౌ దేవావా ధత్తాం పుష్కరస్రజా। హిరణ్యయీ అరణీయం నిర్మన్థతో అశ్వినా

* విస్రయాతై యస్యాముశన్తః ప్రహరామ శేపమ్. † అపరీషు,

తం తే గర్భగ్ం హవామహే దశమే మాసి సూతవే । యథేయం
పృథివీ మహీ తిష్ఠన్తీ గర్భమాదధే। ఏవం త్వం గర్భమాధత్స్వ దశ
మే మాసి సూతవే। యథా పృథివ్యగ్నిగర్భా ద్యౌర్యథేన్ద్రేణ గర్భి
ణీ। వాయుర్యథా దిశాం గర్భ ఏవం గర్భం దధామి తే । విష్ణో శ్రేష్ఠేన
రూపేణాస్యాం నార్యాం గవీన్యామ్। పుమాగ్ంసం గర్భమాధేహి
దశమే మాసి సూతవే । నేజమేష పరాపత సపుత్రః పునరాపత। అ
స్యై మే పుత్రకామాయై గర్భమాధేహి యః పుమాన్ । వ్యస్య యో
నిం ప్రతి రేతో గృహాణ పుమాన్పుత్రో ధీయతాం గర్భో అన్తః। తం
మాతా దశమాసో బిభర్తు స జాయతాం వీరతమ స్స్వానామ్ । ఆ
తే గర్భో యోనిమేతు పుమాన్బాణ ఇవేషుధిమ్। ఆ వీరో జాయతాం
పుత్రస్తే దశమాస్యః ॥౧౩॥

గర్భం దధామి తేఽష్టౌ చ ॥౧౩॥

కరోమి తే ప్రాజాపత్యమా గర్భో యోనిమేతు తే। అనూనః
పూర్ణో జాయతామశ్లోణోఽపిశాచధీతః। పుమాగ్ంస్తే పుత్రో నారి తం పు
మాననుజాయతామ్ । తాని భద్రాణి బీజాన్యృషభా జనయన్తు నౌ ।
యాని భద్రాణి బీజాన్యృషభా జనయన్తి నః । తైస్త్వం పుత్రాన్ వి
న్దస్వ సా ప్రసూర్ధేనుకా భవ । కామస్సమృధ్యతాం మహ్యమపరాజి
తమేవ మే । యం కామం కామయే దేవ తం మే వాయో సమర్ధయ ।
అనుహావం పరిహావం పరీవాదం పరిక్షవమ్ । దుస్స్వప్నం దురుదితం తద్ద్వి
షద్భ్యో దిశామ్యహమ్ । అనుహూతం పరిహూతం శకునైర్యదశాకు

నమ్ । మృగస్యసృతమక్ష్ణయా తద్విషదోభ్యః దిశామృపాహమ్ । ఆరా త్తేఅగ్నిరస్మారాత్పరశురస్తు తే । ని వాతే త్వాఽభి వర్షతు స్వస్తి తేఽస్తు వనస్పతే స్వస్తి మేఽస్తు వనస్పతే।నమశ్శకృత్సదే రుద్రాయ నమో రుద్రాయ శకృత్సదే। గోష్ఠమసి నమస్తే అస్తుమామాహిగ్ం సీస్సిగసి నసి వజ్రో నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః। ఉద్గాతేవశకునే సామ గాయసి బ్రహ్మపుత్ర ఇవసవనేషు శగ్ంససి । స్వస్తి నశ్శకునే అస్తు ప్రతి నస్సుమనా భవ ॥౧౮॥

అహమస్మై చ ॥౧౮॥

ప్రాతరగ్నిం ప్రాతరిన్ద్రగ్ం హవామహే ప్రాతర్మిత్రావరుణా ప్రాతరశ్వినా। ప్రాతర్భగం పూషణం బ్రహ్మణస్పతింప్రాతస్సోమము త రుద్రగ్ం హువేమ॥ప్రాతర్జితంభగముగ్రగ్ంహువేమ వయంపుత్ర మదితేర్యో విధర్తా । ఆధ్రశ్చిద్యం మన్యమానస్తురశ్చిద్రాజాచిద్యం భగం భక్షీత్యాహ । భగ ప్రణేతర్భగ సత్యరాధో భగేమాం ధియ ముదవదదన్నః । భగ ప్రణో జనయ గోభిరశ్వైర్భగ ప్రనృభిర్నృవ న్తస్స్యామ । ఉతేదానీం భగవన్తస్స్యామోత ప్రపిత్వ ఉత మధ్యే అహ్నామ్ । ఉతోదితా మఘవన్థ్సూర్యస్య వయం దేవానాగ్ం సుమతౌ స్యామ । భగ ఏవ భగవాగ్ం అస్తు దేవా స్తేన వయంభగవన్తస్స్యామ । తంత్వా భగ సర్వ ఇజ్జోహవీమి స నో భగ పురఏతా భవేహ । సమధ్వరాయోషసో నమన్త దధిక్రావేవ శుచయే పదాయ। అర్వాచీనం వసువిదం భగం నో రథమివాశ్వా వాజిన ఆవహన్తు। అశ్వావతీ

గోమతీర్న ఉషాసో వీరవతీస్సదముచ్ఛన్తు భద్రాః। ఘృతం దుహానా విశ్వతః ప్రపీ యూయం

భవేహా చత్వారి చ ॥౧౫॥

ఇమాం ఖనామ్యోషధీం వీరుధం బలవత్తమామ్ । యయా సపత్నీం బాధతే యయా సంవిన్దతే పతిమ్। ఉత్తానపర్ణే సుభగే సహమానే సహస్వతి । సపత్నీం మే పరాధమ పతిం మే కేవలం కృధి । ఉత్తరాఽహముత్తర ఉత్తరేదుత్తరాభ్యః। అథా సపత్నీ యా మమాధరా సాఽధరాభ్యః । నహ్యస్యై నామ గృభ్ణామి నో అస్మిన్రమతే జనే। పరామేవ పరావతగ్ం సపత్నీం నాశయామసి । అహమస్మి సహమానాఽథ త్వమసి సాసహిః । ఉభే సహస్వతీ భూత్వా సపత్నీం మే సహావహై। ఉప తేఽధాగ్ం సహమానామభి త్వాఽధాగ్ం సహీయసా । మామను ప్ర తే మనో వత్సం గౌరివ ధావతు పథా వా[illegible]ధావతు॥౧౬॥

సహావహై ద్వే చ ॥౧౬॥

ఉదసౌ సూర్యో అగాదుదయం మామకో భగః। అహం తద్విద్వలా పతిమభ్యసాక్షి విషాసహిః। అహం కేతురహం మూర్ధాఽహముగ్రా వివాచనీ। మమేదను క్రతుం పతిస్సేహానాయా ఉపాచరేత్ । మమ పుత్రాశ్శత్రుహణోఽథో మే దుహితా విరాట్ । ఉతాహమస్మి సంజయా పత్యౌ మే శ్లోక ఉత్తమః । యేనేన్ద్రో హవిషా కృత్వ్యభవద్ద్యుమ్న్యుత్తమః । అహం తదక్రి దేవా అసపత్నా కిలాభువమ్। అసపత్నా సపత్నిఘ్నీ జయన్త్యభిభూవరీః । ఆవిక్షి సర్వాసాగ్ం రాధో వర్చో

అస్థేయసామివ। సమజ్ఞె షమ్మేమా అహగ్ంసపత్నీరభిభూవరీః। యథాఽహామస్య వీరస్య విరాజామి ధనస్య చ ॥౧౭॥

అస్థేయసామివ ద్వే చ ॥౧౭॥

అక్షీభ్యాం తె నాసికాభ్యాం కర్ణాభ్యాం చుబుకాదధి। యక్ష్మగ్ం శీర్షణ్యం మస్తిష్కా జ్జిహ్వాయా వివృహామి తె। గ్రీవాభ్యస్త ఉష్ణిహాభ్యః కీకసాభ్యో ఽనూక్యాత్। యక్ష్మం దోషణ్యమగ్ంసాభ్యాం బాహుభ్యాం వివృహామి తే। అన్త్రేభ్యస్తే గుదాభ్యో వనిష్ఠోర్ హృదయాదధి। యక్ష్మంమతస్నాభ్యాంయక్నః ప్లాశిభ్యో వివృహామి తే। ఊరుభ్యాం తేఽష్ఠీవద్భ్యాం జఙ్ఘాభ్యాం ప్రపదాభ్యామ్। యక్ష్మగ్ం శ్రోణిభ్యాం భాసదాద్భస్గ్ం సస్తో వివృహామి తే। మేహనాద్వలఙ్కరణాల్లోమభ్యస్తె నఖేభ్యః। యక్ష్మగ్ం సర్వస్మాదాత్మనస్తమిమం వివృహామి తే అఙ్గాదఙ్గాల్లోమ్నోలోమ్నో జాతం పర్వణిపర్వణి। యక్ష్మగ్ం సర్వస్మాదాత్మనస్తమిమం వివృహామి తే। పరాదేహి శాబల్యం బ్రహ్మభ్యో విభజా వసు। కృత్యైషా పద్వతీ భూత్వాజాయాఽఽవిశతె పతిమ్। అశ్లీలా తనూర్భవతి రుశతీ పాపయాఽముయా। పతిర్యద్వధ్వో వాససా స్వమఙ్గమభి ధిత్సతి। క్రూరమేతత్కటుకమేతదపాష్ఠవద్విషవన్నైతదత్తవే। సూర్యాం యః బ్రహ్మా విద్యాత్స ఇత్ప్రతిగృహ్ణీయాత్। ఆశసనం విశసనమథోఽధివికర్తనమ్। సూర్యాయాః పశ్య రూపాణి తాని బ్రహ్మోత శగ్ంసతి ॥౧౮॥

ఇమం వివృహామి తె శగ్ంసతి ॥౧౮॥

అక్షీభ్యాం గ్రీవాభ్య ఆస్త్రేభ్య ఊరుభ్యాం మెహనాదఙ్గాదఙ్గా త్సరా దేహి సప్త॥

ప్రసుగ్మన్తాష్టాదశ హిరణ్యవర్ణాః పఞ్చదశ సోమః ప్రథమ షోడశ సోమాయ జనివిదేఽష్టావశ్మాతిష్ఠేమం త్రయోవిగ్ంశతిస్సత్యేన తామన్వస్థానై కాన్న విగ్ంశతిరేకాన్న విగ్ంశతిశ్శర్మ వర్మైకవిగ్ంశతిరిహ గావ ఏకాన్న విగ్ంశతిరుదీర్ష్వాతో దశాపశ్యం త్వా ద్వాదశారోహోరుం నవ విష్ణుర్యోనిం కరోమి తేఽష్టాదశ ప్రాతరగ్నిం చతుర్దశేమాం ఖనామ్యుదసౌ సూర్యో ద్వాదశ ద్వాదశాక్షీభ్యాం తే విగ్ంశతిరష్టాదశ ॥౧౮॥

అక్షీభ్యాం తే నాసికాభ్యామ్। ఉదసౌ సూర్యో అగాత్। ఇమాం ఖనామ్యోషధిమ్। ప్రాతరగ్నిమ్। కరోమి తే ప్రాజాపత్యమ్। విష్ణుర్యోనిం కల్పయతు। ఆరోహోరుమ్। అపశ్యం త్వా మనసా చేకితానమ్। ఉదీర్ష్వాతో విశ్వావసో। ఇహ గావః ప్రజాయధ్వమ్। శర్మ వర్మేదమాహర। తామన్వస్థానా మనుషో దుర్గాణి। సత్యేనోత్తభితా భూమిః। ఆతిష్ఠేమమశ్మానమ్। సోమాయ జనివిదే స్వాహా। సోమః ప్రథమో వివిదే గన్ధర్వః। హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకాః। ప్రసుగ్మన్తా ధియసానస్య సక్షణి ॥౧౯॥

ప్రసుగ్మన్తాఽపశ్యం త్వాఽష్టాదశ ॥ ౧౮

ప్రసుగ్మన్తా తాని బ్రాహ్మణాతశగ్ంసతి॥

ప్రథమ ప్రశ్నస్సమాప్తః.

మంత్రప్రశ్నః.

——;(o):——

ద్వితీయప్రశ్నః ప్రారమ్భః

హరిః ఓమ్ ॥ ఉష్ణేనవాయవుదకేనేహ్యదితిః కేశాన్వపతు । ఆప ఉన్దన్తు జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే । జ్యోక్చసూర్యం దృశే । యేనావపత్సవితా క్షురేణ సోమస్య రాజ్ఞో వరుణస్య విద్వాన్ । తేన బ్రహ్మాణో వపతేదమస్యాయుష్మాఞ్జరదష్టిర్యథాఽసదయమసౌ । యేన పూషాబృహస్పతేరగ్నేరిన్ద్రస్య చాయుషేఽవపత్ । తేనాస్యాయుషేవప సౌశ్లోక్యాయ స్వస్తయే । యేనభూయశ్చరాత్ర్యయం జ్యోక్చపశ్యాతి సూర్యమ్ । తేనాస్యాయుషేవ ప సౌశ్లోక్యాయ స్వస్తయే। యేనపూషా బృహస్పతేరగ్నేరిన్ద్రస్య చాయుషేఽవపత్ । తేన తేవపామ్యసావాయుషావర్చసా యథాజ్యోక్సుమనా అసః । యత్క్షురేణమర్చయతా సుపేశసావప్త్రావపసికేశాన్ । శున్ధిశిరోమాఽస్యాయుః ప్రమోషీః । ఉప్త్వాయ కేశాన్ వరుణస్య రాజ్ఞో బృహస్పతిస్సవితా సోమోఅగ్నిః । తేభ్యోనిధానం బహుధాఽన్వవిన్దన్నన్తరాద్యావాపృథివీ అపస్సువః ॥ ౧ ॥

ఆయుషేఽవపత్పఞ్చ ॥ ౧ ॥

ఆయుర్దా దేవ జరసం గృణానో ఘృతప్రతీకో ఘృతపృష్ఠో అగ్నే । ఘృతంపిబన్నమృతం చారు గవ్యం పితేవ పుత్రం జరసేనయే

మమ్ । ఆతిష్ఠేమమశ్మానమశ్మేవ త్వగ్గ్ం స్థిరో భవ । అభితిష్ఠ పృతన్య తస్సహస్వ పృతనాయతః । రేవతీస్త్వా వ్యక్ష్ణన్కృత్తికాశ్చాకృన్తగ్గ్ంస్త్వా । ధియోఽవయన్నవగ్నా అవృఞ్జన్త్సహస్రాన్తాగ్ం అభితో అయచ్ఛన్ । దేవీర్దేవాయ పరిధీ సవిత్రే మహత్తదాసామభవన్మహిత్వనమ్ । యా అకృన్తన్నవయన్యా అతన్వత యాశ్చ దేవీరన్తానభితోఽదదన్త । తాస్త్వా దేవీర్జరసే సంవ్యయన్త్వాయుష్మానిదంపరిధత్స్వ వాసః । పరిధత్త ధత్త వాససైనగ్ం శతాయుషంకృణుత దీర్ఘమాయుః । బృహస్పతిః ప్రాయచ్ఛద్వాస ఏతత్సోమాయ రాజ్ఞే పరిధాతవా ఉ । జరాం గచ్ఛాసి పరిధత్స్వ వాసో భవా కృష్టీనామభిశస్తిపావా । శతంచ జీవ శరదస్సువర్చా రాయశ్చ పోషముప సంవ్యయస్వ । పరీదం వాసో అధిథాస్స్వస్తయేఽభూరాపీనామభిశస్తిపావా । శతం చ జీవ శరదః పురూచీర్వసూని చార్యో విభజాసి జీవన్ । ఇయం దురుక్తాత్పరి బాధమానా శర్మ వరూథం పునతీ న ఆగాత్ । ప్రాణాపానాభ్యాం బలమాభరన్తీ ప్రియా దేవానాగ్ం సుభగా మేఖలేయమ్ । ఋతస్య గోప్త్రీ తపసః పరస్పీ ఘ్నతీ రక్షస్సహమానా అరాతీః । సానస్సమన్తమను పరీహి భద్రయా భర్తారస్తే మేఖలే మారిషామ । మిత్రస్య చక్షుర్ధరుణం బలీయస్తేజో యశస్వి స్థవిరగ్ం సమిద్ధమ్ । అనాహనస్యం వసనం జరిష్ణు పరీదం వాజ్యజినం దధేఽహమ్ ॥ ౨ ॥

దీర్ఘమాయుస్సమిద్ధమేకం చ ॥ ౨ ॥

ఆగన్త్రా సమగన్మహి ప్రసుమృత్యుం యుయోతన । అరి

ష్ఠానఞ్చరేమహిస్వస్తి చరతాదిహస్వస్త్యా గృహేభ్యః। సముద్రాదూ
ర్మిర్మధుమాగ్ం ఉదారదుపాగ్ంశునా సమమృతత్వమశ్యామ్ । ఇమే
ను తే రశ్మయస్సూర్యస్య యేభిస్సపిత్వం పితరో న ఆయన్। అగ్నిష్టే
హస్తమగ్రభీథ్సోమస్తే హస్తమగ్రభీథ్సవితా తే హస్తమగ్రభీథ్సరస్వతీ
తే హస్తమగ్రభీత్పూషా తే హస్తమగ్రభీదర్యమా తే హస్తమగ్రభీద
గ్ంశుస్తే హస్తమగ్రభీద్భగస్తే హస్తమగ్రభీన్మిత్రస్తే హస్తమగ్రభీన్మిత్ర
స్త్వమసి ధర్మణాఽగ్నిరాచార్యస్తవ । అగ్నయే త్వా పరిదదామ్యసౌ
సోమాయ త్వా పరిదదామ్యసౌ సవిత్రే త్వా పరి దదామ్యసౌ సరస్వ
త్యై త్వా పరి దదామ్యసౌ మృత్యవే త్వా పరి దదామ్యసౌ యమాయ
త్వా పరి దదామ్యసౌ గదాయ త్వా పరి దదామ్యసావన్తకాయ త్వా
పరి దరామ్యసావద్భ్యస్త్వా పరి దదామ్యసా వోషధీభ్యస్త్వా పరి దదా
మ్యసౌ పృథివ్యై త్వా స వైశ్వానరాయ పరి దదామ్యసౌ । దేవస్య
త్వా సవితుః ప్రసవ ఉపనయేఽసౌ । సుప్రజాః ప్రజయా భూయాస్సు
వీరో వీరైస్సువర్చా వర్చసా సుపోషః పోషైః । బ్రహ్మచర్యమాగా
ముప మా నయస్వ దేవేన సవిత్రా ప్రసూతః । కో నామాస్యసౌ నా
మాస్మి కస్య బ్రహ్మచార్యస్యసౌ ప్రాణస్య బ్రహ్మచార్యస్మ్యసా వేష తే
దేవ సూర్య బ్రహ్మచారీ తం గోపాయ స మా మృతైష తే సూర్య
పుత్రస్స దీర్ఘాయుస్స మా మృత । యాగ్ం స్వస్తిమగ్నిర్వాయు
స్సూర్యశ్చన్ద్రమా ఆపోఽను సంచరన్తి తాగ్ం స్వస్తిమను సంచరా

* ఽ పంక్తి లో హస్తమగ్రభీద్బృహస్పతిస్తే హస్తమగ్రభీదర్యమా తే హస్తమ
గ్రభీదితిపాఠః.

స్వావధ్వనామధ్వపతే శ్రేష్ఠస్యాధ్వనః పారమశీయ ॥3॥

అగ్నస్త్రీ దశ ॥3॥

రోగేరోగే తవ స్తరమస్తుమమగ్న ఆయుష్టే వర్చసే కృధీతి ద్వే । శతమిన్ను శరదో అన్తి దేవా యత్రా నశ్చక్రా జరసం తనూనామ్। పుత్రాసో యత్ర పితరో భవన్తి మా నో మధ్యా రీరిషతాయుర్గన్తోః । అగ్నిష్ట ఆయుః ప్రతరాం దధాత్వగ్నిష్టే పుష్టిం ప్రతరాం కృణోతు । ఇన్ద్రో మరుద్భిర్ ఋతుధా కృణోత్వాదిత్యైస్తే వసుభిరాదధాతు । మేధాం మహ్యమఙ్గిరసో మేధాగ్ం సప్తర్షయో దదుః । మేధాం మహ్యం ప్రజాపతిర్మేధా మగ్నిర్దదాతు మే అప్సరాస్సు చ యా మేధాగన్ధర్వేషుచయద్యశః।చయన్మనః దైవీయామానుషీమేధా సా మామావిశతాదిహ । ఇమం మే వరుణ తత్త్వాయామి త్వం నో అగ్నే స త్వం నో అగ్నే త్వమగ్నే అయాఽసి । రాష్ట్రభృదస్యాచార్యాసన్దీ మా త్వద్యోషమ్ । తత్సవితుర్వరేణ్యమిత్యేషా । అవృధమసౌ సోమ్య ప్రాణ స్వం మే గోపాయ । బ్రహ్మణ ఆణీస్థః ॥4॥

త్వమగ్నే అయాఽసి చత్వారి చ ।4॥

సుశ్రవస్సుశ్రవసం మా కురు యథా త్వగ్ం సుశ్రవస్సుశ్రవా అస్యేవమహగ్ం సుశ్రవస్సుశ్రవా భూయాసం యథా త్వగ్ం సుశ్రవస్సుశ్రవో దేవానాం నిధిగోపాఽస్యేవమహం బ్రాహ్మణానాం బ్రహ్మణో నిధిగోపో భూయాసమ్। స్మృతంచ మేఽస్మృతం చ మేతన్మ ఉభయం వ్రతం నిన్దాచ మేఽనిన్దా చ మేతన్మ ఉభయం

(చయన్మనః) ఇతి కేచత్పాఠః.

ప్రతిగ్ం శ్రద్ధా చ మేఽశ్రద్ధా చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతం విద్యా చ మేఽవిద్యా చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతగ్ం శ్రుతం చ మేఽశ్రుతం చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతగ్ం సత్యం చ మేఽనృతం చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతం తపశ్చ మేఽతపశ్చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతం వ్రతం చ మేఽవ్రతం చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతం యద్బ్రాహ్మణానాం బ్రహ్మణి వ్రతం యదగ్నేస్సేంద్రస్య సప్రజాపతికస్య సదేవస్య సదేవరాజస్య సమనుష్యస్య సమనుష్యరాజస్య సపితృకస్య సపితృరాజస్య సగంధర్వాప్సరస్కస్య । యన్మ ఆత్మన ఆత్మని వ్రతం తేనాహగ్ం సర్వవ్రతో భూయాసమ్ । ఉదాయుషా స్వాయుషోదోషధీనాగ్ం రసేనోత్పర్జన్యస్య శుష్మేణోదస్థామమృతాగ్ం అను । తచ్చక్షుర్దేవహితం పురస్తాచ్ఛుక్రముచ్చరత్ । పశ్యేమ శరదశ్శతం జీవేమ శరదశ్శతం నందామ శరదశ్శతం మోదామ శరదశ్శతం భవామ శరదశ్శతగ్ం శృణవామ శరదశ్శతం ప్రబ్రవామ శరదశ్శతమజీతాస్స్యామ శరదశ్శతం జ్యోక్చ సూర్యం దృశే । యస్మిన్భూతం చ భవ్యం చ సర్వే లోకాస్సమాహితాః । తేన గృహ్ణామి త్వామహం మహ్యం గృహ్ణామి త్వామహం ప్రజాపతినా త్వామహ్యాం గృహ్ణామ్యసౌ ॥౨॥

సుశ్రవస్సుశ్రవసమష్టౌ ॥ ౨ ॥

పరి త్వాఽగ్నే పరిమృజామ్యాయుషా చ ధనేన చ । సుప్రజాః ప్రజయా భూయాసగ్ం సువీరో వీరైస్సువర్చా వర్చసా సుపోషః పోషైస్సుగృహో గృహైస్సుపతిః పత్యా సుమేధా మేధయా సుబ్రహ్మా

బ్రహ్మచారిభిః । అగ్నయే సమిధమాహార్షం బృహతే జాతవేదసే
యథా త్వమగ్నే సమిధా సమిధ్యస ఏవం మామాయుషా వర్చసా
సన్యా మేధయా ప్రజయా పశుభిర్బ్రహ్మవర్చసేనాన్నాద్యేన సమే
ధయ స్వాహా । ఏధోఽస్యేధిషీమహి స్వాహా సమిదసి సమేధిషీమహి
స్వాహా । తేజోఽసి తేజో మయి ధేహి స్వాహా । అపో అద్యాన్వచా
రిషగ్ంరసేన సమసృక్ష్మహి । పయస్వాగ్ం అగ్న ఆగమం తం మా
సగ్ంసృజ వర్చసా స్వాహా । సం మాఽగ్నే వర్చసా సృజ ప్రజయా చ
ధనేన చ స్వాహా । విద్యున్మే అస్య దేవా ఇన్ద్రో విద్యాత్సహ ఋషిభి
స్స్వాహా । అగ్నయే బృహతే నాకాయ స్వాహా । ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ం
స్వాహా । ఏషా తే అగ్నే సమిత్తయా వర్ధస్వ చాప్యాయస్వ చ తయాఽహం
వర్ధమానో భూయాసమాప్యాయమానశ్చ స్వాహా । యో మాఽగ్నే
భాగినగ్ం సన్తమథాభాగం చికీర్షత్యభాగమగ్నే తం కురు మామగ్నే
భాగినం కురు స్వాహా । సమిధమాధాయాగ్నే సర్వవ్రతో భూయాసగ్ం
స్వాహా । బ్రహ్మచార్యస్యపోఽశాన కర్మ కురు మా సుషుప్థాః । భిక్షా
చర్యం చరాచార్యాధీనో భవ । యస్య తే ప్రథమవాస్యగ్ం హరా
మస్తం త్వా విశ్వే అవన్తు దేవాః । తం త్వా భ్రాతరస్సువృధో వర్ధమా
నమను జాయన్తాం బహవస్సుజాతమ్ ॥ ౬ ॥

సహ ఋషిభిస్స్వాహా నవ చ ॥ ౬ ॥

ఇమగ్ం స్తోమమర్హతే జాతవేదసే రథమివ సం మహేమా మ
నీషయా । భద్రా హి నః ప్రమతిరస్య సగ్ంసద్యగ్నే సఖ్యే మా రిషా

మా వధం తవ । త్ర్యాయుషం జమదగ్నేః కశ్యపస్య త్ర్యాయుషమ్ ।
యద్దేవానాం త్ర్యాయుషం తన్మే అస్తు త్ర్యాయుషమ్ । శివో నామాసి
స్వధితిస్తే పితా నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః । ఉష్ణేన వాయవు
దకేనేత్యేషః । ఇదమహమముష్యాముష్యాయణస్య పాప్మానముపగూహా
మ్యుత్తరోఽసౌ ద్విషద్భ్యః । ఆపోహిష్ఠా మయోభువ ఇతి తిస్రో హిర
ణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకా ఇతి తిస్రః । అన్నాద్యాయ వ్యూహధ్వం
దీర్ఘాయురహమన్నాదో భూయాసమ్ । సోమో రాజాయమాగమత్స
మే ముఖం ప్రవేక్ష్యతి భగేన సహ వర్చసా । సోమస్య తనూరసి తనువం
మే పాహి । స్వా మా తనూరావిశ । నమో గ్రాహాయ చాభిగ్రాహాయ
చ నమశ్శాకజఞ్జభాభ్యాం నమస్తాభ్యో దేవతాభ్యో యాఽభిగ్రాహిణీః ।
అప్సరస్సు యో గన్ధో గన్ధర్వేషు చ యద్యశః । దైవో యో మానుషో
గన్ధస్స మా గన్ధస్సురభిర్జుషతామ్ । ఇయ * మోషధి త్రాయమాణా
సహమానా సహస్వతీ । సా మా హిరణ్యవర్చసం బ్రహ్మవర్చసినం మా
కరోతు । అపాశ్రోఽన్యోరో మై మా సగ్ం శారీశ్శివా మోప తిష్ఠస్వ
దీర్ఘాయుత్వాయ శతశారదాయ । శతగ్ం శరద్భ్య ఆయుషే వర్చసే
జీవాత్వై పుణ్యాయ । రేవతీస్త్వా వ్యక్ష్ణన్నిత్యేతాః ॥ ౭ ॥

సహ వర్చసా నవ చ ॥ ౭ ॥

ఆయుష్యం వర్చస్యగ్ం సువీర్యగ్ం రాయస్పోష మౌద్భిద్యమ్ ।
ఇదగ్ం హిరణ్యం జైత్ర్యాయావిశతాం మామ్ । ఉచ్చైర్వాది పృత

* మోషధే

న్నాజిస్రశాస్తాహం ధనశ్రియమ్। సర్వాన్సమృద్ధీస్సమృద్ధయో హిం స్యేఽస్మిన్నమాహితాః। శుభమహాగ్ంహిరణ్యస్యపితురివనామాగ్రహైషమ్। తం మా హిరణ్యవర్చసం పూరుషు ప్రియంకురు। ప్రియం మా దేవేషు కురు ప్రియం మా బ్రహ్మణే కురు। ప్రియం విశ్యేషు శూద్రేషు ప్రియగ్ం రాజసు మా కురు। యాతిరశ్చీనిపద్యసేఽహంవిధరణీఇతి। తాం త్వా ఘృతస్య ధారయా యజే సగ్ంరాధనీమహమ్। సగ్ంరాధన్యై దేవ్యై స్వాహా ప్రసాధన్యై దేవ్యై స్వాహా। సమ్రాజంచ విరాజం చాభిశ్రీర్యాచనోగృహే। లక్ష్మీ రాష్ట్రస్య యా ముఖే తయా మా సగ్ంసృజామసి। శుభిక్తే శిర ఆరోహ శోభయన్తీముఖం మమ। ముఖగ్ం హి మమ శోభయ భూయాగ్ంసంచ భగం కురు। యామాహారజ్జమదగ్నిశ్శ్రద్ధాయై * కామయాన్యై। ఇమాం తామపినహ్యేఽహం భగేన సహ వర్చసా।యదాజ్ఞనం త్రైకకుదం జాతగ్ంహిమవత ఉపరి। తేనవామాఞ్జే తేజసే వర్చసే భలాయచ ॥౮॥

సగ్ం రాధనీమహం నవ చ ॥౮॥

మయి పర్వతపూరుషం మయి పర్వతవర్చసం మయి పర్వతభేషజం మయి పర్వతాయుషమ్। యస్మై వర్చః పరాగతమాత్మానముప † తిష్ఠతు। ఇదం తత్పునరాదదే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే। ప్రతిష్ఠే స్థో దేవతానాం మా మా సంతాప్తమ్। ప్రజాపతే శ్శరణమసి బ్రహ్మణశ్ఛదిర్విశ్వజనస్య ఛాయాఽసి సర్వతో మా పాహి।

---

* కామా.   † తిష్ఠతి.

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తా
భ్యామాదదే ద్విషతో వధాయేన్ద్రస్య వజ్రోఽసి వార్త్రఘ్నశ్శర్మ
మే భవ యత్పాపం తన్నివారయ। దేవీషడుర్వీరిత్యేషా। రాష్ట్రభృ
దస్యాచార్యాసన్దీ మా త్వద్యోషగ్ం రాష్ట్రభృదసి సమ్రాడాసన్దీ మా
త్వద్యోషగ్ం రాష్ట్రభృదస్యధిపత్న్యాసన్దీ మా త్వద్యోషమ్। ఆపః
పాదావనేజనీర్ద్విషన్తం నాశయన్తు మే। అస్మిన్కులే బ్రహ్మవర్చస్య
సాని। మయి మహో మయి యశో మయీన్ద్రియం వీర్యమ్। ఆ
మాగన్ యశసా వర్చసా సగ్ంసృజ పయసా తేజసా చ। తంమా
ప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్। విరాజో దోహోఽసి
విరాజో దోహమశీయ మమ పద్యాయ విరాజ సముద్రం వః ప్రహి
ణోమి స్వాం యోనిమపి గచ్ఛత। అచ్ఛిద్రః ప్రజయా భూయాసం
మా పరాసేచి మత్పయః ॥౮॥

అస్మాని షట్చ ॥౮॥

త్రయ్యై విద్యాయై యశోఽసి యశసో యశోఽసి బ్రహ్మణో దీప్తి
రసి। తం మా ప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్। అమాగ
న్నిత్యేషా। అమృతోపస్తరణమస్యమృతాపిధానమసి। యన్మధునో
మధవ్యం పరమమన్నాద్యం వీర్యమ్। తేనాహం మధునో మధవ్యేన
పరమేణాన్నాద్యేన వీర్యేణ పరమోఽన్నాదో మధవ్యోఽసాని। గార్హ
స్యపహత పాప్మాఽప పాప్మానం జహి మమ చాముష్య చ। అగ్నిః ప్రా
శ్నాతు ప్రథమస్సహి వేద యథా హవిః। అనష్టమస్మాకం కృణ్వన్బ్రా

హ్మణో బ్రాహ్మణేభ్యః। యజ్ఞా ఏధన్తాం యజ్ఞస్య వృద్ధిమనుప్రథన్తా౽
పచితిరస్యపచితిం మాస్యపచిత్తో౽హం మనుష్యేషు భూయాసమ్ ।
గా ధేనుభవ్యా మాతా రుద్రాణాం దుహితా వసూనాగ్ం స్వసా౽౽
దిత్యానామమృతస్య నాభిః । ప్రణువోచం చికితుషే జనాయ మా
గామనాగామదితిం వధిష్ట। పిబతూదకం తృణాన్యత్తు। ఓముత్సృజత ।
భూతమ్ । సా విరాట్ । తన్మాక్షాయి తస్యాస్తే౽శీయ తన్మ ఊర్జం
ధాః । ఓం కల్పయత ॥౧౦॥

భూయాసమష్టౌ చ ।౧౦॥

ధాతా దదాతు నో రయిమితి చతస్రో యస్త్వా హృదా కీరిణేతి
చతస్రః। భూర్భువస్సువో రాకామహం యాస్తే రాకే। యాగనరి రేవ
నో రాజేతి సాల్వీరవాదిషుః। వివృత్తచక్రా ఆసీనాస్తీరేణ యమునే
తవ। సోమ ఏవ నో రాజేత్యాహుర్బ్రాహ్మణీః ప్రజాః। వివృత్తచక్రా
ఆసీనాస్తీరేణాసౌ తవ। పుగ్ం * సువనమసి। ఆభిష్ట్వా౽హం దశభిరభి
మృశామి దశమాస్యాయ సూతవే॥ యథైవ సోమః పవతే యథా
సముద్ర ఏజతి। ఏవం తే గర్భ ఏజతు సహ జరాయుణా నిష్క్రమ్య
ప్రతితిష్ఠత్వాయుషి బ్రహ్మవర్చసి యశసి కీర్త్యా౽న్నాద్యే।దశమాసాం
చశయానో ధాత్రా హి తథా కృతమ్। ఏతు గర్భో అక్షితో జీవో
జీవన్త్యాః। ఆయమనీర్యమయత గర్భమాపో దేవీస్సరస్వతీః।ఏతుగర్భో
అక్షితో జీవో జీవన్త్యాః। తిలదే౽వ పద్యస్వ న మాగ్ంసమసి నో

---

* వన.

డలమ్। స్థవిత్ర్యవపద్యస్వ న మాగ్ంసేషు న స్నావసు న బద్ధమసి మజ్జసు। నిరైతు పృశ్ని శేవలగ్ం శునే జరాయ్వత్తవే। దివస్పరీత్యేషోఽనువాకః ౧। అస్మిన్త్సహస్రం పుష్యాస్మ్యేధమానస్స్వే వశే। అఙ్గాదఙ్గాథ్సమ్భవసి హృదయాదధిజాయసే। ఆత్మా వై పుత్ర నామాసి స జీవ శరదశ్శతమ్॥ ౧౧॥

అన్నాద్యే జాయస్వ ఏకం చ॥ ౧౧॥

అశ్మా భవ పరశుర్భవ హిరణ్యమస్తృతం భవ। పశూనాం త్వా హింకారేణాభిజిఘ్రామ్యసౌ। మేధాం తే దేవస్సవితా మేధాం దేవీ సరస్వతీ। మేధాం తే అశ్వినా దేవావాధత్తాం పుష్కరస్రజా। త్వయి మేధాం త్వయి ప్రజాం త్వయ్యగ్నిస్తేజో దధాతు త్వయి మేధాం త్వయి ప్రజాం త్వయీన్ద్ర ఇన్ద్రియం దధాతు త్వయి మేధాం త్వయి ప్రజాం త్వయి సూర్యో భ్రాజో దధాతు। క్షేత్రియై త్వా నిరృత్యై త్వా ద్రుహో ముఞ్చామి వరుణస్య పాశాత్। అనాగసం బ్రహ్మణే త్వా కరోమి శివే తే ద్యావాపృథివీ ఉభే ఇమే। శం తే అగ్నిస్సహాద్భిరస్తు శం ద్యావాపృథివీ సహౌషధీభిః। శమన్తరిక్షగ్ం సహ వాతేన తే శం తే చతస్రః ప్రదిశో భవన్తు। యా దైవీశ్చతస్రః ప్రదిశో వాతపత్నీరభి సూర్యో విచష్టే। తాసాం త్వాఽఽజరస ఆదధామి ప్రయక్ష్మ ఏతు నిరృతిం పరాచైః। అమోచి యక్ష్మాద్దురితాదవర్త్యై ద్రుహః పాశాన్నిరృత్యై చోదమోచి। అహా అవర్తిమవిదథ్స్యోనమప్యభూద్భద్రే సుకృతస్య

ల్లోకే।సూర్యమ్మృతం తమసో గ్రాహ్యా యద్దేవా అముఞ్చన్నసృజన్వ్యేనసః । ఏవమహమిమం క్షేత్రియాజ్జామి శగ్ంసాద్ద్రుహో ముఞ్చామి వరుణస్య పాశాత్ । భూస్స్వాహా భువస్స్వాహా సువస్స్వాహాఽగ్ం స్వాహా॥ ౧౫॥

ప్రిచ్ఛష్టే షట్చ॥ ౧౫॥

మా తే కుమారగ్ం రక్షో వధీన్మా ధేనురత్యాసారిణీ। ప్రియా ధనస్య భూయా ఏధమానా స్వేగృహే। అయంకుమారో జరాంధయతు దీర్ఘమాయుః। * యస్మైత్వగ్గ్ం స్తనప్రప్యాయాయుర్వర్చో యశో బలమ్।యద్భూమేర్హృదయం దివి చన్ద్రమసి శ్రితమ్। తదుర్వీ పశ్యం మాఽహం పౌత్రమఘగ్ం రుదమ్ । యత్తే † సుసీమే హృదయం వేదాహం తత్ప్రజాపతౌ। వేదామ తస్య తే వయం మాఽహంపౌత్రమఘగ్ం రుదమ్। నామయతి న రుదతి యత్ర వయం వదామసి యత్ర చాభిమృశామసి। ఆపస్సుప్తేషు జాగ్రత రక్షాగ్ంసి నిరితో నుదధ్వమ్ అయం కలిం పతయన్తగ్గ్ం శ్వానమివోద్వృద్ధమ్। అజాం వాశితామివ మరుతః పర్యాధ్వగ్గ్ం స్వాహా। శణ్డేరధశ్శణ్డికేర ఉలూఖలః। చ్యవనో నశ్యతాదితస్స్వాహా। అర్యమశ్శణ్డో మర్క ఉపవీర ఉలూఖలః। చ్యవనో నశ్యతాదితస్స్వాహా। కేశినీశ్శ్వలోమినీశ్చ ఖజాపోఽజోపకాశినీః। అపేతనశ్యతాదితస్స్వాహా। మిశ్రవాససః కౌబేరకా రక్షో రాజేన ప్రేషితాః। గ్రామగ్ం సజానయో గచ్ఛన్తీచ్ఛన్తోఽపరిదాకృతాన్స్వాహా

* తస్మై. † సుశీమే.

ఏతాన్ఘ్నతైతాన్గృహ్ణీతేత్యయం బ్రహ్మణస్పుత్రః। తానగ్నిః పర్యసర త్తా ఇన్ద్రో బృహస్పతిః । తానహం వేద బ్రాహ్మణః ప్రమృశతః కూటదన్తాన్వికేశాన్లమ్బనస్తనాన్థ్స్వాహా ॥౧౩॥

నిరృతో సుదధ్వర్గ్గం స్వాహా త్రీణి చ ॥౧౩॥

నక్తంచారిణ ఉరస్పేశాఞ్ఛూలహస్తాన్కపాలపాన్ । పూర్వ ఏషాం పితేత్యుచ్చైశ్శ్రావ్యకర్ణకః। మాతా జఘన్యా సర్పతి గ్రామే విధురమిచ్ఛన్తీ స్వాహా । నిశీథచారిణీ స్వసా సన్ధినా ప్రేక్షతే కులమ్ । యా స్వపన్తం బోధయతి యస్యై విజాతాయాం మనః । తాసాం త్వం కృష్ణవర్త్మనే క్లోమానగ్ం హృదయం యకృత్ ।అగ్నే అక్షీణి నిర్దహ స్వాహా । అఙ్గాదఙ్గాథ్సంభవసి హృదయాదధిజాయసే । వేదో వై పుత్ర నామాసి స జీవ శరదశ్శతమ్। అశ్మా భవేతైషా।అగ్నిరాయుష్మానితి పఞ్చ।సర్వస్మాదాత్మనస్సంభూతాఽసి సా జీవ శరదశ్శతమ్ । భూరపాం త్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి శివాస్త ఆప ఓషధయస్సన్త్వనమీవాస్త ఆప ఓషధయస్సన్త్వసౌ భువోఽపాగ్ం స్వరపాం భూర్భువస్స్వరపాం త్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి శివాస్త ఆప ఓషధయస్సన్త్వనమీవాస్త ఆప ఓషధయస్సన్త్వసౌ ।ఉష్ణేనవాయవుదకేనేత్యేషః ॥౧౪॥

ఏషా చత్వారి చ ॥ ౧౪ ॥

యద్భూమేః క్రూరం తదితో హరామి పరాచీం నిరృతిం నిర్వాహయామి । ఇదగ్ం శ్రేయోఽవసానమాగన్మ దేవా గోమదశ్వ

సర్వత్ర " శివాస్తా ఇతి కేచిత్పాఠః.

వదిదమస్తు ప్రభూమ। స్యోనా పృథివి భవానృక్షరా నివేశనీ। యచ్ఛా నశ్శర్మ సప్రథాః। ఇహైవ తిష్ఠ నిమితా తిల్వలా స్యాదిరావతీ। మధ్యే తాల్పస్య తిష్ఠన్తీ ఆ త్వా ప్రాపన్నఘాయవః। ఆ త్వా కుమారస్తరుణ ఆ వత్సో జగతా సహ। ఆ త్వా పరిస్రుతః కుమ్భ ఆ దధ్నః కలశైర యన్॥ ఋతేన స్థూణావధిరోహ వగ్ంశోగ్రో విరాజన్నప సేధ శత్రూన్। బ్రహ్మ చ తే క్షత్రం చ పూర్వే స్థూణే అభి రక్షతు। యజ్ఞశ్చ దక్షిణాశ్చ దక్షిణే। ఇషశ్చోర్జశ్చాపరే మిత్రశ్చ వరుణశ్చోత్తరే ధర్మస్తే స్థూణారాజశ్శ్రీస్స్తూపః। ఉద్ద్రియమాణ ఉద్ధర పాప్మనో మా యదవిద్వాన్ యచ్చ విద్వాగ్ంశ్చకార। అహ్నా యదేనః కృతమస్తి పాపగ్ం రాత్ర్యా యదేనః కృతమస్తి పాపగ్ం సర్వస్మాన్మోద్ధృతో ముఞ్చ తస్మాత్। ఇన్ద్రస్య గృహా వసుమన్తో వరూథినస్తానహగ్ం సుమనసః ప్రపద్యే। అమృతాహుతిమమృతాయాం జుహోమ్యగ్నిం పృథివ్యామమృతస్య జిత్యై తయానన్తం కామమహం జయాని ప్రజాపతిర్యం ప్రథమో జిగాయాగ్నావగ్నిస్స్వాహా। అన్నపత ఇత్యేషా। అరిష్టా అస్మాకం వీరాస్సన్తు మా పరాసేచి మే ధనమ్। భూమిర్భూమిమగాన్మాతా మాతరమప్యగాత్। భూయాస్మ పుత్రైః పశుభిర్యో నో ద్వేష్టి స భిద్యతామ్। వాస్తోష్పత ఇతి ద్వే। వాస్తోష్పతే ప్రతరణో న ఏధి గోభిరశ్వేభిరిన్దో। అజరాసస్తే సఖ్యే స్యామ పితేవ పుత్రాన్ప్రతి నో జుషస్వ। అమీవహా వాస్తోష్పతే విశ్వా రూపాణ్యావిశన్। సఖా సుశేవ ఏధి నః। శివగ్ం శివమ్ ॥౧౨॥

అభిరతుత్సు భిద్యతాఙ్గ్ం షట్సు ॥౧౫॥

కూర్కురస్సుకూర్కురః కూర్కురోవాలబన్ధనః । ఉపరిష్టాద్వై దేజాతు తృతీయస్యా ఇతో దివః । ఓలబ ఇత్థముపాహ్వాయథాజ్ఞ క్షౌభ్యమశ్వబలః । అధోరామ ఉలుమ్బలస్సారమేయోహధావతిసము ద్రమివ చాకశత్ । బిభ్రన్నిష్కంచరుక్మంచశునామగ్రగ్ంసుబీరిణః సుబీరిణ సృజ సృజ శునక సృజ కెవ్రాత్య సృజచ్ఛుత్ । తథ్సత్యం యత్త్వేన్ద్రోఽబ్రవీద్గానావశయిష్యతీతా స్త్వగ్ంసావశయిత్వాఽగ చ్ఛత్తం త్వాఽబ్రవీదవిద్వ షా౩ ఇత్యవిద్వగ్ం హేత్తి వరంవృణీష్వేతి కుమారమేవాహం వరం వృణ ఇత్యబ్రవీద్విగృహ్య బాహూ ప్లవసై ద్యామవ చాకశత్ । బిభ్రన్నిష్కంచరుక్మంచ శునామగ్రగ్ం సుబీ రిణః । సుబీరిణ సృజ సృజ శునక సృజ కెవ్రాత్యసృజచ్ఛుత్ ।తథ్సత్యం యత్తే సరమామాతా లోహితః పితా । అమీవకే సరస్యశాఅవధా వతి తృతీయస్యాఇతో దివః । తేకశ్చ సవర మత్తణ్డశ్చ తూలశ్చ వితూ లశ్చార్జునశ్చ లోహితశ్చ। దులాహానామ వో మాతా మన్థాకకోవః వః పితా । సంతతసూః హన్తి చక్రీ ష్వో న సీసరిదత । భద్ర పేహి సీస రమ సారమేయ నమస్తే అస్తు సీసర । సమశ్వా వృషణః పదో నసీసరీ దత । భద్రపేహి సీసరమ సారమేయ నమస్తే అస్తు సీసర । శ్వానమి చ్ఛ్వోదరస్యపురుషం భత్ । ప్రతే త్రై ప్రతిదృశ్యేతే సమానవసనే ఉభే । తే అహాగ్ం సారమేయేణ ముసలై నావహన్యులూఖలె । హత శ్శ్వఖో హతశ్శ్వఖపితా హతశ్శ్వఖకుతుర్వకః । అశ్వపాగ్ంస్గపతిర్హతః।

ఋషిర్గ్నౌ ఖగ ప్రణోదస్స్వపాన్న మాతరిశ్వా ॥ తే తే ప్రాణాన్థ సాన్వరి
ష్యన్తి మా క్షైషీర్న మరిష్యసి । జఘ్నో మశకో జఘ్నా వితృప్తిర్జఘ్నో
వృథ్యరస్స్వాహా జఘ్నో వ్యథ్యరో జఘ్నో మశకో జఘ్నా వితృప్తిస్స్వాహా
జఘ్నా వితృప్తిర్జఘ్నో వ్యథ్యరో జఘ్నో మశకస్స్వాహా ॥౧౬॥

పితాఽవహన్మ్యలూఖలై షణ్ఛ చ ॥ ౧౬ ॥

ఇన్ద్ర జహి దన్దశూకం పక్షిణం యస్సరీసృపః । దంక్ష్ణన్తం చ
దశన్తం చ సర్వాగ్ంస్తానిన్ద్ర జమ్భయ స్వాహా। అప్సుజాత సరే వృద్ధ
దైవానామపి హన్త్య । త్వమగ్న ఇన్ద్రప్రేషితస్స నో మా హిగ్ంసీ
స్స్వాహా। త్రాణమసి పరిత్రాణమసి పరిధిరసి । అన్నేన మనుష్యాగ్ం
స్త్రాయసై తృణైగ పశూన్గర్తేన సర్పాన్ యజ్ఞేన దైవాన్స్వధయా
పితౄన్థ్స్వాహా । తద్ధనిత్యం యత్రైఽమావాస్యాయాం చ పౌర్ణమా
స్యాం చ విషబలిగ్ం హరన్తి సర్వ ఉదరసర్పిణః । తత్తే ప్రేరతే త్వయి
సంవిశన్తి త్వయి నస్సత స్త్వయి సదో భ్య వర్షాభ్యో నగ పరి దేహి ।
నమోఽస్తు సర్పేభ్య ఇతి త్రిసః । నమో అస్తు సర్పేభ్యో యే పార్థివా
య ఆన్తరిక్ష్యా యే దివ్యా యే దిశ్యాః । తేభ్య ఇమం బలిగ్ం హరి
ష్యామి తేభ్య ఇమం బలిమహార్షమ్।తక్షక వైశాలేయ ధృతరాష్ట్రై
రావత స్తైజీవాన్స్వయి నస్సత స్త్వయి సదో భ్య వర్షాభ్యో నగపరి దేహి।
ధృతరాష్ట్రైరావత తక్షక వైశాలేయ స్తైజీవాన్స్వయి నస్సత స్త్వయి
సదో భ్య వర్షాభ్యో నగ పరి దేహి అహిగ్ంసాతిబల స్తే జీవాన్స్త్వయి
నస్సత స్త్వయి సదో భ్య వర్షాభ్యో నగ పరి దేహి । అతిబలాహిగ్ంసస్సె

జీవాస్త్వయి సన్తస్త్వయి సద్భ్యః పక్షాభ్యః స్వః పరి దేహి । యే
దన్దశూకాః పార్థివాస్తాగ్ంస్త్వమితః పరోగవ్యూతి నివేశయ। సన్తి వై
నశ్శిఖిష్వసన్తి దణ్డినస్తేభ్యో నేద్ధినస్తాన్సృద్యమ్యాయమస్మాన్ హినసాత్। స
మీచీ నామాసి ప్రాచీ దిక్తత్రయో నామస్థేతి ద్వాదశ పర్యాయాః।
అప శ్వేతపదా జహి పూర్వేణ చాపరేణ చ । సప్త చ మానుషీరి
మాస్తిస్రశ్చ రాజబన్ధవీః। న వై శ్వేతస్యాధ్యాచారేఽహిర్జఘాన కం
చన। శ్వేతాయ వైదర్వ్యాయ నమో నమశ్శ్వేతాయ వైదర్వ్యాయ॥౧౭॥

దిశ్యా రాజబన్ధవీర్ద్వే చ।౧౭॥

పరమేష్ఠ్యసి పరమాం మాగ్ం శ్రియం గమయ ప్రత్యవరూఢో
నో హేమన్తః । ప్రతి క్షత్రే ప్రతి తిష్ఠామి రాష్ట్రే ప్రత్యశ్వేషు ప్రతి
తిష్ఠామి గోషు । ప్రతి ప్రజాయాం ప్రతి తిష్ఠామి భవ్యే । ఇహ ధృతి
రిహ విధృతిరిహ రన్తిరిహ రమతిః స్యోనా పృథివి బడిత్థా పర్వతా
నామిత్తి ద్వే । ఆ త్వా వహన్తు హరయస్సచేతసశ్శ్వైతైరశ్వైస్సహ
కేతుమద్భిః। వాతాజిరైరాయాహి మమహవ్యాయ శర్వోపస్పృశతు
మీఢ్వాన్మీఢుషే స్వాహోపస్పృశతు మీఢుషీ మీఢుష్యై స్వాహా
జయన్తోపస్పృశ జయన్తాయ స్వాహా భవాయ దేవాయ స్వాహా శర్వా
య దేవాయ స్వాహేశానాయ దేవాయ స్వాహా పశుపతయే దేవాయ
స్వాహా రుద్రాయ దేవాయ స్వాహోగ్రాయ దేవాయ స్వాహా భీమా
య దేవాయ స్వాహా మహతే దేవాయ స్వాహా భవస్య దేవస్య
పత్న్యై స్వాహా శర్వస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహేశానస్య దేవస్య

పత్న్యై స్వాహా పశుపతేర్దేవస్య పత్న్యై స్వాహా రుద్రస్య దేవస్య
పత్న్యై స్వాహోగ్రస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా భీమస్య దేవస్య
పత్న్యై స్వాహా మహతో దేవస్య పత్న్యై స్వాహా జయన్తాయ
స్వాహాఽగ్నయే స్విష్టకృతే సుహుతహుత ఆహుతీనాం కామానాగ్ం
సమర్ధయిత్రే స్వాహా । స్వస్తినః పూర్ణముఖః పరిక్రామతు గృహ
పోఽవస్పృశ గృహపాయ స్వాహా గృహప్యవస్పృశ గృహప్యై స్వాహా
ఘోషిణ ఉపస్పృశత ఘోషిభ్యస్స్వాహా శ్వాసిన ఉపస్పృశత శ్వాసిభ్య
స్స్వాహా విచిన్వన్త ఉపస్పృశత విచిన్వద్భ్యస్స్వాహా ప్రపున్వన్త ఉప
స్పృశత ప్రపున్వద్భ్యస్స్వాహా సమశ్నన్త ఉపస్పృశత సమశ్నద్భ్య
స్స్వాహా దేవసేనా ఉపస్పృశత దేవసేనాభ్యస్స్వాహా యా ఆఖ్యాతా
యాశ్చానాఖ్యాతా దేవసేనా ఉపస్పృశత దేవసేనాభ్యస్స్వాహా * ద్వార
పోఽవస్పృశ * ద్వారపాయ స్వాహా * ద్వారప్యవస్పృశ * ద్వారప్యై
స్వాహాఽన్వాసారిణ ఉపస్పృశతాన్వాసారిభ్యస్స్వాహా నిషఙ్గిన్నుప
స్పృశ నిషఙ్గిణే స్వాహా నమో నిషఙ్గిణ ఇషుధిమతే తేక్రస్య పతినా
వయమితి ద్వే ॥౧౮॥

పరమేష్ఠ్యసి పరమామష్టా ॥౧౮॥

యన్మే మాతా ప్రలులోభ చరత్యననువ్రతా । తన్మే రేతః పితా
వృఙ్క్తామాభురన్యోఽవపద్యతామముష్మై స్వాహా । యాస్తిష్ఠన్తి యా
ధావన్తి యా ఆర్ద్రఘ్నీః పరితస్థుషీః । అద్భిర్విశ్వస్య భర్త్రీభిరన్త
ర్వ్యాం పితుర్దధాఽముష్మై స్వాహా । యన్మే పితామహీ ప్రలులోభ చర

త్యనువ్రతా । తస్మై రేతః పితామహా + వృఙ్క్తాం మాభూరన్యో౽ప పద్యతామముష్మైస్వాహా । అన్తర్దధే పర్వతైరన్తర్మహ్యా పృథివ్యా । ఆభిర్దిగ్భిరనన్తాభిరన్తరన్యం పితామహాద్దధే౽ముష్మైస్వాహా । యన్మే ప్రపితామహీ ప్రలులోభ చరత్యననువ్రతా । తస్మై రేతః ప్రపితామహా + వృఙ్క్తాం మాభూరన్యో౽ప పద్యతామముష్మై స్వాహా । అన్తర్దధ ఋతుభిరహోరాత్రైస్ససన్ధిభిః । అర్ధమాసైశ్చ మాసైశ్చాన్తరన్యం ప్రపితామహాద్దధే౽ముష్మైస్వాహా । యే చైవ పితరో యే చ నేహ యాగ్ంశ్చ విద్మ యాగ్ం ఉ చ న ప్రవిద్మ । అగ్నే తాన్ వేత్థ యది తే జాతవేదస్తయా ప్రత్తగ్ం స్వధయా మదన్తు స్వాహా । స్వాహా పిత్రే । పిత్రేస్వాహా । స్వాహా పిత్రే । పిత్రే స్వాహా । స్వధా స్వాహా । అగ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధా స్వాహా । ఏష తే తత మధుమాగ్ం ఊర్మిస్సరస్వాన్ యావానగ్నిశ్చ పృథివీ చ తావత్యస్య మాత్రా తావతీం త ఏతాం మాత్రాం దదామి యథా౽గ్నిరక్షితో౽నుపదస్త ఏవం మహ్యం పిత్రే౽క్షితో౽నుపదస్తస్స్వధా భవతాంత్వగ్ం స్వధాం తైస్సహోపజీవర్చస్తే మహిమైష తే పితామహ మధుమాగ్ం ఊర్మిస్సరస్వాన్ యావాన్ వాయుశ్చాన్తరిక్షం చ తావత్యస్య మాత్రా తావతీం త ఏతాం మాత్రాం దదామి యథా వాయురక్షితో౽నుపదస్త ఏవం మహ్యం పితామహాయాక్షితో౽నుపదస్తస్స్వధా

+ వృఙ్క్తాం మా౽౽భూరన్యో౽పపద్యతామితిపాఠః. వ్యాఖ్యానతో౽వగమ్యతే.

భవతాం త్వగ్గ్ం స్వధాం తైస్సహాపజీవ సామాని తే మహిమానః తే ప్రపితామహ మధుమాగ్ం ఊర్మిణ్వన్తస్స్వాః యావాన్నాదిత్యశ్చ ద్యౌశ్చ తావత్యస్య మాత్రా తావతీం త ఏతాం మాత్రాం దధామి యథాఽఽద్యౌరక్షితాఽనుపదస్తా ఏవం మహ్యం ప్రపితామహాయా క్షితోఽనుపదస్తన్స్వధా భవతాం త్వగ్గ్ం స్వధాం తైస్సహాప జీవ యజూగ్ంషి తే మహిమా॥ ౧౯॥

అముష్మై స్వాహా స్వధా స్వాహా స్వాహాకం చ॥ ౧౯॥

పృథివీ తే పాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణస్త్వా ముఖే జుహోమి బ్రాహ్మణానాం త్వా ప్రాణాపానయో ర్జుహో మ్యక్షితమసి మైషాం క్షేష్ఠా అముత్రాముష్మిన్లోకే । మార్జ యన్తాం మమ పితరో మార్జయన్తాం మమ పితామహా మార్జ యన్తాం మమ ప్రపితామహా మ్మార్జయన్తాం మమమాతరో మ్మార్జ యన్తాం మమ పితామహ్యో మ్మార్జయన్తాం మమ ప్రపితామహ్యః * ఏతత్తే తతాసౌ యేచ త్వామన్వత్ర ఏతత్తే పితామహాసౌ యేచ త్వామన్వత్ర ఏతత్తే ప్రపితామహాసౌ యే చ త్వామన్వత్ర ఏతత్తే మాతరసౌ యాశ్చ త్వామన్వత్ర ఏతత్తే పితామహ్యసౌ యాశ్చ త్వామన్వత్ర ఏతత్తే ప్రపి తామహ్యసౌ యాశ్చ త్వామను। మ్మార్జయన్తాం మమ పితర ఇత్యే తే * । యేచవోఽత్ర యే చాస్మాస్వాశగ్ం సన్తే యాశ్చ వోఽత్ర యాశ్చాస్మాస్వాశగ్ంసన్తే తే చ వహన్తాం తాశ్చ వహన్తాం తృప్యన్తు

* అస్మిన్వాక్యే మహోతిపదం కేచిన్నాధీయతే.

భవన్తస్తృప్యన్తు భవత్యస్తృప్యత తృప్యత తృప్యత । త్రుష్కాసప్రత్రో
వభి తర్పయన్తీరాపో మధుమతీరిమాః । స్వధాం పితృభ్యో అమృతం
దుహానా, ఆపో దేవీరుభయాగ్ంస్తర్పయన్తు । తృప్యత తృప్యత తృప్యత ।
ప్రాణే నివిష్టోఽమృతం జుహోమి । బ్రహ్మణి మ ఆత్మాఽమృతత్వాయ ।
యాం జనాః ప్రతినన్దన్తి రాత్రిం ధేనుమివాయతీమ్ । సంవత్సరస్య
యా పత్నీ సా నో అస్తు సుమఙ్గలీ స్వాహా । వహ వపాం జాతవేదః పితృ
భ్యో యత్రైనాన్ వేత్థ నిహితాన్పరాకే । మేదసః కుల్యా ఉప తాన్త్స్ర
వన్తు సత్యా ఏషా ఆశిషస్సన్తు కామైస్స్వాహా । యాం జనాః ప్రతినన్ద
న్తీత్యేషా । ఇయమేవ సా యా ప్రథమా వ్యౌచ్ఛదితి తిస్రః । ఏకా
ష్టకాం పశ్యత దోహమానామన్నం మాగ్ంసవద్ఘృతవత్స్వధావత్ ।
తద్బ్రాహ్మణైరతిపూతమనన్తమక్షయ్యమముష్మిన్లోకే స్ఫితిం గచ్ఛతు మే పి
తృభ్యస్స్వాహా । ఔలూఖలా గ్రావాణో ఘోషమక్రత హవిః కృణ్వ
న్తః పరివత్సరీణమ్ । ఏకాష్టకే సుప్రజా వీరవన్తో వయగ్ం స్యామ పత
యో రయీణామ్ । ఏకాష్టకా తపసా తప్యమానా సంవత్సరస్య పత్నీ
దుదుహే ప్రపీనా । తం దోహముపజీవాథ పితరస్సహస్రధారమము
ష్మిన్లోకే స్వాహా ॥ ౧౦॥

ఆయతీం ప్రపీనై కం చ ॥ ౧౦॥

ఉక్థ్యశ్చాప్యతిరాత్రశ్చ సాద్యస్క్రీశ్ఛన్దసా సహ । అపూపఘృ
తాహుతే నమస్తే అస్తు మాగ్ంసపిప్పలై స్వాహా । భూః పృథివ్యగ్నిర
ర్చాఽముంమస్మిల్లోకాస్తుంనియునజ్మిస్వాహా । భువో వాయునాఽన్తరి

తేణ సామ్నాఽముం మయి కామం నియునజ్మి స్వాహా। స్వర్దివాఽఽ
దిత్యేన యజుషాఽముం మయి కామం నియునజ్మి స్వాహా। జనదద్భి
రథర్వాఙ్గిరోభిరముం మయి కామం నియునజ్మి స్వాహా। రోచనాయాజి
రాయాగ్నయే దేవజాతవేదసే స్వాహా। కేతవే మనవే బ్రహ్మణే దేవజాతవే
స్వాహా। స్వధా స్వాహాఽగ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధా స్వాహా।
అన్నమివ తే దృశే భూయాసం వస్త్రమివ తే దృశే భూయాసం విత్తమి
వ తే దృశే భూయాసమాశేవ తే దృశే భూయాసగ్ం శ్రద్ధేవ తే
దృశే భూయాసగ్ం వగ్గ్ం ప్రనః స్తుదితో మహీస్సమాధావన్తుస్మానృతాః।
నవైః కామా అభియన్తు మా ప్రియా అభిరక్షన్తు మా ప్రియాః।
యశోఽసి యశోఽహం త్వయి భూయాసమసౌ। అజ్యా న్యజ్యా వభిత
ఇత్యేషా। అధ్వనామధ్వపతే స్వస్తి మా సంపారయ। అయం వామ
శ్వినా రథో మా దుఃఖే మా సుఖే రిషత్। అరిష్టస్స్వస్తి గచ్ఛతు వివి
ఘ్నన్పృతనాయతః। అశ్వోఽసి హయోఽస్యత్యోఽసి నరోఽస్యర్వాఽసి సప్తి
రసి వాజ్యసి వృషాఽసి నృమణా అసి యయుర్నామాస్యాదిత్యానాం
పత్వాఽన్విహి। హస్తి యశసమసి హస్తి యశసీ భూయాసం వహ కాల
వహ శ్రియం మాఽభివహ। ఇన్ద్రస్య త్వా వజ్రేణాభి నిదధామ్యసౌ।
అవ జిహ్వక నిజిహ్వకాయ త్వా హవిషా యజే। తత్సత్యం యదహం
బ్రవీమ్యధరో మదసౌ వదాధ్వా స్వాహా। ఆ తే వాచమాస్యాం దద ఆమ
నస్యాగ్ం హృదయ ఆదధే। యత్రయత్ర తే వాఙ్నిహితా తాం త ఆదదే।
తత్సత్యం యదహం బ్రవీమ్యధరో మత్పద్యస్వాసౌ

స్తూస్యతా హ్వవిషా యజేన్తత్వారి చ ॥ ౨౧॥

యాతి ఏషా రక్షాట్యాతనూమ్మక్షన్యోఘ్నుం ధ్రిస్యనాశినీ। తాం దేవా బ్రహ్మచారిణోవినయన్తు సుమేధసః। యాత్రాప్రత్యస్మ్మఖేఽప్తతగ్ం రరాటముదివ విధ్యతి । వి తేక్రోధం నయామసి గర్భమశ్వతర్యా ఇవ । అవజ్యామివ ధన్వనో హృదో మన్యుం తనోమి తే।ఇన్ద్రాగ్నిపాస్య పరిగప్త స్వేభ్యశ్చ పురుషేభ్యోఽన్యత్రిమత్ ।యదహంధనేనప్రపణగ్గంశ్చరామి ధనేన దేవాధనమిచ్ఛమానః।తస్మిన్మోసోమో రుచమాదధాత్వగ్నిరిన్ద్రోబృహస్పతిశ్చస్వాహా। । పరి త్వా గిరేరమిహం పరి భ్రాతుఃపరిష్వసుః। పరి సర్వేభ్యో జ్ఞాతిభ్యశ్చ పరిషీతఃక్వేష్యసి। శశ్వత్పరికుపితేన సంక్రామిణా విచ్ఛిదా । ఉలేన పరిషీతోఽసి పరిషీతోఽస్యులేన।ఆవర్తన వర్తయేత్యేషా । ఆవర్తనే నివర్తన ఆవర్తన వర్తనాయ స్వాహా । అనుపోఽహ్వదనుహ్వాయో నివర్తో న్యోఽవీవృతత్ । ఇన్ద్రఃనిపరిక్రోశో వః పరిక్రోశతు సర్వతః।యద్దిమామతిమన్యాధ్వా అదేవా దేవవత్తరమ్ । ఇన్ద్రశ్చపాశేన సిక్త్వా వో మహ్యామిద్వశమానయాథ్స్వాహా । యది వృక్షాద్యద్యన్తరిక్షాత్ఫలమభ్యపతత్తదు వాయురేవ । యత్రాస్పృక్షత్తనువ యత్ర వాస ఆపో బాధన్తాం నిర్ఋతిం పరాచైః । యేపక్షిణశ్చ పతయన్తి బిభ్యతో నిర్ఋతైస్సహ । తే మాశివేన శగ్మేన తేజసోదన్తు వర్చసా । దివోనుమాంబృహతో అన్తరిక్షాదపాగ్ంస్తోకో అభ్యపతచ్ఛివేన। సమహమిన్ద్రియేణ మనసాఽహమాగాంబ్రహ్మణా సంస్పృష్టానస్సుకృతా కృతేన।ఇమం మే వరుణ తత్వాయామి త్వం నో అగ్నే

సత్యం నో అగ్నే త్వమగ్నే అయాఽసి ప్రజాపతే । సమూఢం ప్రజా వ్యాహృత్తీర్విహృత్తాః । ఇమం జీవేభ్యః పరిధిం దధామి మైషాం ను గాదపరో అర్థమేతమ్ । శతం జీవన్తు శరదః పురూచీస్తిరో మృత్యుం దధతాం పర్వతేన ॥ ౨ ॥

క్త్వమృసి పర్తాష్టైరష్టౌచ ॥ ౨ ॥

ఉష్ణేన పఞ్చ దశాయుర్దా ఏకవిగ్ంశతిరాగన్త్రౌ దశ సోమో గో సోమో విశ్వశ్రుత్రవస్వస్వస్త్రవనస్పతే త్వాఽగ్నఇమగ్ంస్తోమ మాయుష్యమేకాన్న విగ్ంశతిరేకాన్న విగ్ంశతిర్మయి పర్వతపూరుష మగ్ం షోడశత్రయో విద్యాయా అష్టాదశ ధాతా దదాతు నో రయి మేకవిగ్ంశతి రశ్మాభవ షోడశ మాతే కుమారం త్రయోవిగ్ంశతిర్న క్తం చారిణశ్చతుర్దశ యదుభ్యామేష్టద్వాగ్ంశతిః కూర్చ్యురః పఞ్చవిగ్ం శతిరిన్ద్రజస్య ద్వావిగ్ంశతిః పరమేష్వసి పరమామష్టాయస్మ మాతా పృథివీ తే పాత్రమేకవిగ్ంశతిరేకవిగ్ంశతిరుక్షస్యశ్చ త్రయోవిగ్ంశతిరాస్య త ఏషాఽష్టావిగ్ంశతిర్ద్వావిగ్ంశతిః ॥ ౨ ॥

ఉష్ణేన ధాతోక్షస్యశ్చ ద్వావిగ్ంశతిః ॥ ౨ ॥

ఉష్ణేన పర్వతేన.

ఇతి ద్వితీయప్రశ్న

స్సమాప్తః.

చిత్తిపన్నము.

—(౧)—

ఓమ్ ॥ తచ్ఛంయో రావృణీమహే । గాతుం యజ్ఞాయ । గాతుం యజ్ఞపతయే । దైవీ స్వస్తిరస్తువః । స్వస్తిర్మానుషేభ్యః । ఊర్ధ్వం జిగాతు భేషజమ్ । శం నో అస్తుద్విపదే । శం చతుష్పదే । ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః ॥

హరిః ఓమ్ ॥ చిత్తిస్స్రుక్ । చిత్తమాజ్యమ్ । వాగ్వేదిః । ఆధీతం బర్హిః । కేతో అగ్నిః । విజ్ఞాతమగ్నిః । వాక్పతిర్ హోతా । మనఉపవక్తా । ప్రాణో హవిః । సామాధ్వర్యుః । వాచస్పతే విధే నామన్ । విధేమ తే నామ । విధే స్త్వమస్మాకంనామ । వాచస్పతి స్సోమంపిబతు । ఆఽస్మాసున్నృమ్ణం ధాత్స్వాహా ॥ ౧॥

అధ్వర్యుర్ద్వి పఞ్చ చ ॥౧॥

పృథివీ హోతా । ద్యౌరధ్వర్యుః । రుద్రోఽగ్నీత్ । బృహస్పతిరుపవక్తా । వాచస్పతే వాచోవీర్యేణ । సంభృతతమేనాయక్ష్యసే । యజమానాయ వార్యమ్ । ఆసువస్కరస్మై । వాచస్పతి స్సోమంపిబతి । జజనదిన్ద్రమిన్ద్రియాయ స్వాహా ॥౨॥

పృథివీ హోతా దశ ॥౨॥

అగ్నిర్హోతా । అశ్వినాఽధ్వర్యూ । త్వష్టాఽగ్నీత్ । మిత్ర ఉపవక్తా । సోమస్సోమస్యపురోగాః । శుక్రశ్శుక్రస్య పురోగాః । శ్రాతా

స్తథిస్త్రి సోమాః । వాతాపేర్ హవన శ్రుత్సస్స్వాహా ॥3॥

అగ్నిర్ హోత్రా౽ష్టౌ ॥ 3॥

సూర్యం తే చక్షుః । వాతం ప్రాణః । ద్యాం పృష్ఠమ్ । అన్తరి
క్షమాత్మా । అఙ్గైర్యజ్ఞమ్ । పృథివీగ్ం శరీరైః । వాచస్పతే౽చ్ఛిద్ర
యా వాచా । అచ్ఛిద్రయా జుహ్వా । దివి దేవావృధగ్ం హోత్రామేర
యస్వ స్వాహా ॥౪॥ సూర్యం తేనవ ॥౪॥

మహాహవిర్ హోతా । సత్యహవిరధ్వర్యుః । అచ్యుతపాజా
అగ్నీత్ । అచ్యుతమనా ఉపవక్తా । అనాధృష్యశ్చాప్రతిధృష్యశ్చ
యజ్ఞస్యాభిగరౌ । అయాస్య ఉద్గాతా । వాచస్పతే హృద్విధే నామన్ ।
విధేమ తే నామ । విధేస్త్వమస్మాకం నామ । వాచస్పతిస్సోమమపాత్ ।
మా దైవ్యస్తన్తుశ్ఛేది మా మనుష్యః । నమో దివే । నమః పృథివ్యై
స్వాహా ॥ ౫॥ అష్టా త్రీణి చ ॥౫॥

వాగ్ఘోతా । దీక్షా పత్నీ । వాతో౽ధ్వర్యుః । ఆపో౽భిగరః ।
మనో హవిః । తపసి జుహోమి । భూర్భువస్సువః । బ్రహ్మ స్వయమ్భు ।
బ్రహ్మణే స్వయమ్భువే స్వాహా ॥ ౬॥ వాగ్ఘోతా నవ ॥౬॥

బ్రాహ్మణ ఏకహోతా । స యజ్ఞః । స మే దదాతు ప్రజాం పశూ
న్పుష్టిం యశః । యజ్ఞశ్చ మే భూయాత్ । అగ్నిర్ద్విహోతా । స భర్
తా । స మే దదాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టిం యశః । భర్తా చ మే భూయాత్ ।
పృథివీ త్రిహోతా । స ప్రతిష్ఠా ॥౭॥ స మే దదాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టిం
యశః । ప్రతిష్ఠా చ మే భూయాత్ । అన్తరిక్షం చతుర్ హోతా । స వి

ష్ఠాః। సమేదదాతుప్రజాంపశూన్పుష్టిం యశః। ప్రతిష్ఠాశ్చమేభూయాత్ । వాయురపర్వ్యోతా। సప్రాణః। సమేదదాతుప్రజాంపశూన్పుష్టిం యశః। ప్రాణశ్చమేభూయాత్ ॥౯॥ చన్ద్రమాష్షడ్ఢోతా। సఋతూన్కల్పయాతి। సమేదదాతు ప్రజాంపశూన్పుష్టింయశః। ఋతవశ్చమే కల్పన్తామ్। అన్నగ్ంసప్తహోతా। సప్రాణస్యప్రాణః। సమేదదాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టింయశః। ప్రాణస్యచమేప్రాణోభూయాత్। ద్యౌరష్టహోతా। సోఽనాధృష్యః ॥ సమేదదాతుప్రజాంపశూన్పుష్టిం యశఃఅనాధృష్యశ్చభూయాసమ్। ఆదిత్యోనవహోతా। సతేజస్వీ। సమేదదాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టింయశః। తేజస్వీచభూయాసమ్। ప్రజాపతిర్దశహోతా। సఇదగ్ంసర్వమ్। సమేదదాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టింయశః। సర్వంచమే భూయాత్ ॥౧౦॥

ప్రతిష్ఠాప్రాణశ్చమేభూయాదనాధృష్యస్సర్వంచమేభూయాత్ ॥౭॥

బ్రహ్మణోయజ్ఞో ఽగ్నిర్హోతా పృథివీ ప్రతిష్ఠా ఽన్తరిక్షం విష్ఠావాయుఃప్రాణశ్చన్ద్రమాఋతూనన్నగ్ం సప్రాణస్యప్రాణోద్యౌరనాధృష్య ఆదిత్యస్స తేజస్వీ ప్రజాపతిస్స ఇదగ్ం సర్వగ్ం సర్వంచ మేభూయాత్॥

అగ్నిర్యజుర్భిః। సవితాస్తోమైః। ఇన్ద్ర ఉక్థామదైః। మిత్రావరుణావాశిషా। అఙ్గిరసో ధిష్ణియైరగ్నిభిః। మరుతస్సదోహవిర్ధానాభ్యామ్। ఆపఃప్రోక్షణీభిః। ఓషధయోబర్హిషా। అదితిర్వేద్యా। సోమోదీక్షయా ॥ ౧౧ ॥ త్వష్టేధ్మేన। విష్ణుర్యజ్ఞేన। వసవఆజ్యేన।

ఆదిత్యా దక్షిణాభిః । విశ్వేదేవా ఊర్జా । పూషాస్వగాకారేణ। బృహస్పతిః పుర్ణాధయా॥ ప్రజాపతిరుద్గీథేన। అన్తరిక్షం పవిత్రేణ। వాయుః పాత్రైః । అహగ్ంశ్రద్ధయా ॥౧౨॥

దీక్షయాపాత్రేరేకంచ ॥౮॥

సేనేన్ద్రస్య। ధేనాబృహస్పతేః। పథ్యాపూష్ణః। వాగ్వాయోః । దీక్షాసోమస్య। పృథివ్యగ్నేః । వసూనాం గాయత్రీ । రుద్రాణాం త్రిష్టుక్। ఆదిత్యానాం జగతీ । విష్ణోరనుష్టుక్ ॥౧౩॥ వరుణస్య విరాట్ । యజ్ఞస్యపఙ్క్తిః। ప్రజాపతేరనుమతిః । మిత్రస్యశ్రద్ధా । సవితుఃప్రసూ । సూర్యస్య మరీచిః । చన్ద్రమసోరోహిణీ ॥ ఋషీణామరున్ధతీ । పర్జన్యస్యవిద్యుత్ । చతస్రోదిశః । చతస్రోఽవాన్తరదిశాః। అహశ్చ రాత్రిశ్చ । కృషిశ్చ వృష్టిశ్చ । త్విషిశ్చాపచితిశ్చ ! ఆపశ్చౌషధయశ్చ । ఊర్క్చసూనృతా చ దేవానాం పత్నయః ॥౧౪॥

అనుష్టుగ్దిశష్టచ్చ ॥౯॥

దేవస్యత్వా సవితుఃప్రసవే । అశ్వినోర్బాహుభ్యామ్। పూష్ణో హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి। రాజాత్వావరుణోనయతు దేవిదక్షిణేఽగ్నయేహిరణ్యమ్ । తేనామృతత్వమశ్యామ్ । వయోదాత్రే । మయోమహ్యమస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే । కఇదం కస్మాఅదాత్। కామఃకామాయ । కామోదాతా॥౧౫॥ కామః ప్రతిగ్రహీతా ॥ కామగ్ం సముద్రమావిశ । కామేనత్వా ప్రతిగృహ్ణామి । కామైతత్తే। ఏషా తే కామదక్షిణా। ఉత్తానస్త్వాఽఽఙ్గీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు। సోమాయవాసః । రుద్రాయగా

మే। వరుణాయాశ్వమ్ । ప్రజాపతయే పురుషమ్ ॥౧౬॥ మనవేతల్పమ్। త్వష్ట్రేఽజామ్।పూష్ణేఽవిమ్।నిర్ఋత్యా అశ్వ తరగర్దభౌ । హిమవతో హస్తినమ్ । గన్ధర్వాప్సరాభ్యస్స్రగలఙ్కరణే । విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో ధాన్యమ్। వాచేఽన్నమ్।బ్రహ్మణ ఓదనమ్ । సముద్రాయాపః ॥౧౭॥ ఉత్తానాయాఙ్గీరసాయానః ।వైశ్వానరాయరథమ్ । వైశ్వానరః ప్రత్నథా నాకమారుహత్ । దివఃపృష్ఠం భన్దమానస్సుమన్మభిః। సపూర్వవజ్జనయజ్జన్తవేధనమ్।సమానమజ్మా పరియాతిజాగృవిః । రాజా త్వా వరుణోనయతు దేవిదక్షిణే వైశ్వానరాయరథమ్। తేనామృతత్వమశ్యామ్ । వయోదాత్రే।మయోమహ్యమస్తు ప్రతి గ్రహీత్రే ॥౧౮॥ కఇదంకస్మా అదాత్ । కామఃకామాయ।కామోదాతా । కామః ప్రతి గ్రహీతా । కామగ్ం సముద్రమావిశ । కామేనత్వా ప్రతిగృహ్ణామి । కామైతత్తే । ఏషాతే కామదక్షిణా । ఉత్తానస్త్వాఽఽఙ్గీరసః ప్రతి గృహ్ణాతు ॥౧౯॥

దాతా పురుషమాపః ప్రతిగ్రహీత్రే నవచ ॥౧౦॥

సువర్ణంఘర్మం పరివేదవేనమ్ । ఇన్ద్రస్యాత్మానం దశధా చరన్తమ్ । అన్తస్సముద్రే మనసా చరన్తమ్ ।బ్రహ్మాన్వవిన్దద్దశహోతారమర్ణే । అన్తఃప్రవిష్టశ్శాస్తాజనానామ్ । ఏకస్సన్బహుధావిచారః । శతగ్ంశుక్రాణి యత్రైకం భవన్తి । సర్వేవేదాయత్రైకం భవన్తి । సర్వే హోతారో యత్రైకం భవన్తి । సమానసీన ఆత్మా జనానామ్॥౨౦॥ అన్తఃప్రవిష్టశ్శాస్తా జనానాగ్ం సర్వాత్మా । సర్వాః

ప్రజాయన్తే త్రిక్షం భవన్తి। చతుర్ హోతారో యత్ర సమ్పదం గచ్ఛ
న్తి దేవాః। సమానసీన ఆత్మా జనానామ్। బ్రహ్మేన్ద్రమగ్నిం జగతః ప్రతి
ష్ఠామ్। దివ ఆత్మానగ్ం సవితారం బృహస్పతిమ్। చతుర్ హోతా
రం ప్రదిశోఽనుక్లృప్తమ్। వాచో వీర్యం తపసాఽన్వవిన్దత్। అన్తః ప్ర
విష్టం కర్తారమేతమ్। త్వష్టారగ్ం రూపాణి వికుర్వన్తం విపశ్చిమ్॥
౨౧॥ అమృతస్య ప్రాణం యజ్ఞమేతమ్। చతుర్ హోతృణామా
త్మానం కవయో నిచిక్యుః। అన్తః ప్రవిష్టం కర్తారమేతమ్। దేవానాం
బన్ధు నిహితం గుహాసు। అమృతేన క్లృప్తం యజ్ఞమేతమ్। చతుర్ హో
తృణామాత్మానం కవయో నిచిక్యుః। శతం నియుతః పరి వేద విశ్వా
విశ్వవారః। విశ్వమిదం వృణాతి। ఇన్ద్రస్యాత్మా నిహితః పఞ్చహోతా।
అమృతం దేవానామాయుః ప్రజానామ్॥౨౨॥ ఇన్ద్రగ్ం రాజానగ్ం
సవితారమేతమ్। వాయోరాత్మానం కవయో నిచిక్యుః। రశ్మిగ్ం రశ్మీ
నాం మధ్యే తపన్తమ్। ఋతస్య పదే కవయో నిపాన్తి। య ఆణ్డకోశే భు
వనం బిభర్తి। అనిర్భిణ్ణః సన్నథ లోకాన్ విచష్టే। యస్యాణ్డకోశగ్ం
శుష్మమాహుః ప్రాణముల్బమ్। తేన క్లృప్తోఽమృతేనాహమస్మి। సువ
ర్ణం కోశగ్ం రజసా పరీవృతమ్। దేవానాం వసుధానీం విరాజమ్॥౨౩॥
అమృతస్య పూర్ణాం తాముకలాం విచక్షతే। పాదగ్ం షడ్ఢోతుర్న కి
లావివిత్సే। యేనర్తవః పఞ్చధోత క్లృప్తాః। ఉత వా షడ్ధామనసోత క్లృప్తాః।
తగ్ం షడ్ఢోతారమృతుభిః కల్పమానమ్। ఋతస్య పదే కవయో నిపాన్తి।
అన్తః ప్రవిష్టం కర్తారమేతమ్। అన్తశ్చన్ద్రమసి మనసా చరన్తమ్।

షహైవవసస్తం నవిజానన్తి దైవాః । ఇన్ద్రిస్యాత్మానగ్ం శతధాచరన్తమ్ ॥ ౨౮॥ ఇన్ద్రో రాజా జగతో య ఈశే । సప్తహోతా సప్తధాః క్లప్తః । పరేణతన్తుం పరిషిచ్యమానమ్।అన్తరాదిత్యే మనసా చరన్తమ్ । దేవా నాగ్ం హృదయ్గుం బ్రహ్మన్వవిన్దత్ ।బ్రహ్మైతద్బ్రహ్మణఉజ్జభార।అర్క గ్ం శ్చోతన్తగ్ం సరిరస్యమధ్యే। ఆయస్మిన్థ్సప్తపేరవః । మేహన్తిబహు లాగ్ంశ్రియమ్ । బహ్వాశ్వామిన్ద్రిగోమతీమ్ ॥౨౯॥ అచ్యుతాంబహు లాగ్ం శ్రియమ్।సహరిర్వసువిత్తమః । పేరురిన్ద్రాయపిన్వతే । బహ్వా శ్వామిన్ద్రి గోమతీమ్।అచ్యుతాం బహులాగ్ం శ్రియమ్ । మహ్యమి న్ద్రో నియచ్ఛతు । శతగ్ం శతా అస్యయుక్తాహరీణామ్ । అర్వాఙా యాతు వసుభీరశ్మిరిన్ద్రిః।ప్రమగ్ం హమాణో బహులాగ్ం శ్రియమ్। రశ్మిరిన్ద్రిస్సవితా మేనియచ్ఛతు॥౩౦।ఘృతం తేజో మధుమదిన్ద్రియ మ్। మయ్యయమగ్నిర్దధాతు।హరిఃపతఙ్గఃపటరీసుపర్ణః । దివిక్షయో నభసా య ఏతి । సన ఇన్ద్రః కామవరం దదాతు । పఞ్చారం చక్రం పరివర్తతేపృథు । హిరణ్యజ్యోతిస్సరిరస్యమధ్యే । అజస్రింజ్యోతిర్న భ సా సర్పదేతి । సన ఇన్ద్రిః కామవరం దదాతు । సప్తయుఞ్జన్తిరథమేక చక్రమ్ ॥౩౧॥ ఏకో అశ్వోవహతిసప్తనామా । త్రినాభిచక్రమజర మనర్వమ్ । యేనేమా విశ్వా భువనానితస్థుః । భద్రం పశ్యన్తఉపసేదు రగ్రే । తపోదీక్షామృషయస్సువర్విదః । తతః క్షత్త్రం బలమోజశ్చజా తమ్।తదస్మిందేవా అభిసం నమన్తు । శ్వేతగ్ం రశ్మిం బోభుజ్య మాన మ్।అపాంనేతారం భువనస్య గోపామ్ । ఇన్ద్రిం నిచిక్యుఃపరమే వ్యో

ధూమ్రా రోహిణీః పిఙ్గలా ఏకరూపాః । చతస్రః పిఙ్గలా ఏకరూ
పాః । శతగ్ం సహస్రాణి ప్రయుతాని నావ్యానామ్ । అయం యశ్శ్వే
తో రశ్మిః । పరి సర్వమిదం జగత్ । ప్రజాం పశూన్ ధనాని । అస్మాకం దదా
తు । శ్వేతో రశ్మిః పరి సర్వం బభూవ । సువన్మహ్యం పశూన్ విశ్వ
రూపాన్ । పతఙ్గమక్తమసురస్య మాయయా ॥ ౨౯ ॥ హృదా పశ్యన్తి మ
నసా మనీషిణః । సముద్రే అన్తః కవయో విచక్షతే । మరీచీనాం పద
మిచ్ఛన్తి వేధసః । పతఙ్గో వాచం మనసా బిభర్తి । తాం గన్ధర్వోఽవ
దద్గర్భే అన్తః । తాం ద్యోతమానాగ్ం స్వర్గ్యం మనీషామ్ । ఋతస్య పదే
కవయో నిపాన్తి । యే గ్రామ్యాః పశవో విశ్వరూపాః । విరూపాస్సన్తో
బహుధైకరూపాః । అగ్నిస్తాగ్ం అగ్రే ప్రముమోక్తు దేవః ॥ ౩౦ ॥ ప్రజా
పతిః ప్రజయా సంవిదానః । వీతగ్ం స్తుకే స్తుకే । యువమస్మాసు నియచ్ఛ
తమ్ । ప్ర ప్ర యజ్ఞపతిం తిర । యే గ్రామ్యాః పశవో విశ్వరూపాః । విరూ
పాస్సన్తో బహుధైకరూపాః । తేషాగ్ం సప్తానామిహ రన్తిరస్తు । రాయ
స్పోషాయ సుప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయ । య ఆరణ్యాః పశవో విశ్వ
రూపాః । విరూపాస్సన్తో బహుధైకరూపాః ॥ ౩౧ ॥ వాయుస్తాగ్ం అగ్రే
ప్రముమోక్తు దేవః । ప్రజాపతిః ప్రజయా సంవిదానః । ఇడాయై సృప్తం
ఘృతవచ్చరాచరమ్ । దేవా అన్వవిన్దన్గుహా హితమ్ । య ఆరణ్యాః పశ
వో విశ్వరూపాః । విరూపాస్సన్తో బహుధైకరూపాః । తేషాగ్ం సప్తానా
మిహ రన్తిరస్తు । రాయస్పోషాయ సుప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయ ॥ ౩౨ ॥ ౩_౨ ॥
ఆత్మాదనానాం విక్షుణ్వన్తం విపశ్చిం ప్రజానాం వసుధానీం విరా

జ్ఞం చరన్తం గోమతీంమైనియచ్ఛ త్వేకచక్రింవ్యోమన్త్మాయయాద్వైత
ఏకరూపా అష్టౌచ ॥౧౧॥

సహస్రశీర్షా పురుషః । సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్ । స భూమిం
విశ్వతో వృత్వా । అత్యతిష్ఠద్దశాఙ్గులమ్ । పురుష ఏవేదగ్ంసర్వమ్ ।
యద్భూతం యచ్చభవ్యమ్। ఉతామృతత్వస్యేశానః। యదన్నేనాతిరో
హతి । ఏతావానస్య మహిమా । అతో జ్యాయాగ్ంశ్చ పూరుషః॥౩౨॥
౩౩ ॥ పాదోఽస్య విశ్వాభూతాని । త్రిపాదస్యామృతం దివి । త్రిపా
దూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః । పాదోఽస్యేహాఽభవాత్పునః । తతో విష్వఙ్వ్య
క్రామత్ । సాశనానశనే అభి । తస్మాద్విరాడజాయత । విరాజో అధి
పూరుషః । సజాతో అత్యరిచ్యత । పశ్చాద్భూమిమథో పురః ॥౩౩॥ ౩౪॥
యత్పురుషేణ హవిషా । దేవా యజ్ఞమతన్వత । వసన్తో అస్యాసీదాజ్యమ్ ।
గ్రీష్మ ఇధ్మశ్శరద్ధవిః । సప్తాస్యాసన్పరిధయః । త్రిస్సప్తసమిధః కృతాః ।
దేవాయద్యజ్ఞం తన్వానాః । అబధ్నన్పురుషం పశుమ్ । తం యజ్ఞం బర్
హిషి ప్రౌక్షన్ । పురుషం జాతమగ్రతః ॥ ౩౪ ॥ ౩౫ ॥ తేన దేవా
అయజన్త । సాధ్యా ఋషయశ్చ యే । తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః । సంభృ
తం పృషదాజ్యమ్ । పశూగ్ంస్తాగ్ంశ్చక్రే వాయవ్యాన్ । ఆరణ్యాన్గ్రా
మ్యాశ్చ యే । తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః । ఋచస్సామాని జజ్ఞిరే॥ ఛన్దా
గ్ంసి జజ్ఞిరే తస్మాత్ । యజుస్తస్మాదజాయత ॥ ౩౫ ॥ ౩౬॥ తస్మాదశ్వా
అజాయన్త । యే కే చోభయాదతః । గావో హ జజ్ఞిరే తస్మాత్ । తస్మా
జ్జాతా అజావయః । యత్పురుషం వ్యదధుః । కతిధా వ్యకల్పయన్ ।

ముఖం కిమస్య కౌ బాహూ । కావూరూ పాదావుచ్యేతే । బ్రాహ్మణో᳚ఽస్య ముఖమాసీత్ । బాహూ రాజన్యః కృతః ॥ ౩౬ ॥ ౩౭ ॥ ఊరూ తదస్య యద్వైశ్యః । పద్భ్యాగ్ం శూద్రో అజాయత । చన్ద్రమా మనసో జాతః । చక్షోః సూర్యో అజాయత । ముఖాదిన్ద్రశ్చాగ్నిశ్చ । ప్రాణాద్వాయురజాయత । నాభ్యా ఆసీదన్తరిక్షమ్ । శీర్ష్ణో ద్యౌః సమవర్తత । పద్భ్యాం భూమిర్దిశః శ్రోత్రాత్ । తథా లోకాగ్ం అకల్పయన్ ॥ ౩౮ ॥ ౩౯ ॥ వేదాహమేతం పురుషం మహాన్తమ్ । ఆదిత్యవర్ణం తమసస్తు పారే । సర్వాణి రూపాణి విచిత్య ధీరః । నామాని కృత్వాఽభివదన్ యదాస్తే । ధాతా పురస్తాద్యముదాజహార । శక్రః ప్రవిద్వాన్ప్రదిశశ్చతస్రః । తమేవం విద్వానమృత ఇహ భవతి । నాన్యః పన్థా అయనాయ విద్యతే । యజ్ఞేన యజ్ఞమయజన్త దేవాః । తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్ । తే హ నాకం మహిమానః సచన్తే । యత్ర పూర్వే సాధ్యాః సన్తి దేవాః ॥ ౩౮ ॥ ౩౯ ॥

పూర్వమహ పురో హిరణ్య జాయత కృతో కల్పయన్ను ద్వే చ । ౧ ॥ ...నధి పూర్వః । అస్య తథ పురుషః ॥

అద్భ్యః సమ్భూతః పృథివ్యై రసాచ్చ । విశ్వకర్మణః సమవర్తతాధి । తస్య త్వష్టా విదధద్రూపమేతి । తత్పురుషస్య విశ్వమాజానమగ్రే । వేదాహమేతం పురుషం మహాన్తమ్ । ఆదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్ । తమేవం విద్వానమృత ఇహ భవతి । నాన్యః పన్థా విద్యతేఽయనాయ । ప్రజాపతిశ్చరతి గర్భే అన్తః । అజాయమానో బహుధా విజాయతే ॥ ౩౯ ॥ ౪౦ ॥ తస్య ధీరాః పరిజానన్తి యోనిమ్ । మరీచీనాం

షైదమిచ్ఛన్తి వేధసః । ఘోరాశ్శే వేళ్యాతపతి । యో దేవానాం పురో హితః । పూర్వో యో దేవేభ్యో జాతః । నమో రుచాయ బ్రాహ్మయే । రుచం బ్రాహ్మం జనయన్తః । దేవా అగ్రే తదబ్రువన్ । యస్త్వైవం బ్రాహ్మణో విద్యాత్ । తస్య దేవా అసన్వశే । హ్రీశ్చ తే లక్ష్మీశ్చ పత్న్యౌ । అహోరాత్రే పార్శ్వే । నక్షత్రాణి రూపమ్ । అశ్వినౌ వ్యాత్తమ్ । ఇష్టం మనిషాణ । అముం మనిషాణ । సర్వం మనిషాణ ॥ ౨౦॥ ౨౧॥

జాయతె వశేసప్తచ ॥ ౧౩ ॥

భర్తా సన్భ్రియమాణో బిభర్తి । ఏకో దేవో బహుధా నివిష్టః । యదా భారం తన్ద్రయతే స భర్తుమ్ । నిధాయ భారం పునరస్తమేతి । తమేవ మృత్యుమమృతం తమాహుః । తం భర్తారం తము గోప్తారమాహుః । స భృతో భ్రియమాణో బిభర్తి । య ఏనం వేద సత్యేన భర్తుమ్ । సద్యో జాతముత జహాత్యేషః । ఉతో జరన్తం న జహాత్యేకమ్ ॥ ౨౧॥ ౨౨॥ ఉతో బహూనేకమహర్జహార । అతన్ద్రో దేవస్సదమేవ ప్రార్థః । యస్తద్వేద యత ఆబభూవ । స్వధాం చ యా గ్ం సందధే బ్రహ్మణైషః । రమతే తస్మిన్నుత జీర్ణే శయానే । నైనం జహాత్యహస్సు పూర్వ్యేషు । త్వామాపో అనుసర్వాశ్చరన్తి జానతీః । వత్సం పయసా పునానాః । త్వమగ్నిగ్ం హవ్యవాహగ్ం సమిన్త్సే । త్వం భర్తా మాతరిశ్వా ప్రజానామ్ ॥ ౨౨॥ ౨౩॥ త్వం యజ్ఞస్త్వము వై వాసి సోమః । తవ దేవా హవమాయన్తి సర్వే । త్వమేకోసి బహూననుప్రవిష్టః । నమస్తే అస్తు సుహవో మ ఏధి । నమో వామస్తు శృణుతగ్ం హవం మే । ప్రాణాపానావజిరగ్ం సంచరన్తౌ । హ్వయామి

మిన్ద్రం బ్రహ్మణా తూర్తమేతమ్। యోఽయం స్వేష్టి తతజహితం యువా నా। ప్రాణాపానౌ సంవిదానౌ జహితమ్। అముష్యాసుర్దాఘాపంగసా థామ్॥౨౩॥ ౨౪॥ తం మే దేవా బ్రహ్మణా సంవిదానాః। వధాయ దత్తం తనువామహం ప్రియామ్। అసజ్జజాన శతఆబభూవ। యదియం జజాన పదే గోపా అస్య। యదా భారం తన్ద్రయతే సభర్తుమ్। పరాస్య భారం పునరస్తమేతి। తద్వై త్వం ప్రాణో అభవః। మహాన్భోగః ప్రజాపతేః। భుజః కరిష్యమాణః। యద్దేవాన్ప్రాణయో నవ ॥౨౪॥ ౨౫॥

ఏకం ప్రజానాం ఏకసాధ్యాం నవ ॥౧౪॥

హరిగ్ం హరన్తమనుయన్తి దేవాః। విశ్వస్యేశానం వృషభం మతీనామ్। బ్రహ్మ సరూపమను మేదమాగాత్। అయనం మా వివధీర్విక్రమస్వ। మా ఛిదో మృత్యో మా వధీః। మా మే బలం వివృహో మా ప్రమోషీః। ప్రజాం మా మే రీరిష ఆయురుగ్ర। నృచక్షసం త్వా హవిషా విధేమ। సద్యశ్చకమానాయ। ప్రవేపానాయ మృత్యవే ॥౨౫॥ ౨౬॥ ప్రాస్మా ఆశా అశృణ్వన్। కామేనాజనయన్పునః। కామేన మే కామ ఆగాత్। హృదయాద్ధృదయం మృత్యోః। యదమీషామదః ప్రియమ్। తదైతూప మాముభి। పరం మృత్యో అనుపరేహి పన్థామ్। యస్తే స్వ ఇతరో దేవయానాత్। చక్షుష్మతే శృణ్వతే తే బ్రవీమి। మా నః ప్రజాగ్ం

రీరిషో మోత వీరాన్। ప్రపూర్వ్యం మనసా వన్దమానః। నాధమానో వృషభం చర్షణీనామ్। యః ప్రజానామేకరాణ్మానుషీణామ్। మృత్యుం యజే ప్రథమజామృతస్య ॥౨౬॥ ౨౭॥

మృత్యోశ్చ ప్రీరాగ్ంశ్ఛత్వారిచ ॥ ౧౫ ॥

తరణిర్విశ్వ దర్శతో జ్యోతిష్కృదసిసూర్య । విశ్వమాభాసి
రోచనమ్ । ఉపయామగృహీతోఽసి సూర్యాయత్వా భ్రాజస్వత ఏషతే
యోనిస్సూర్యాయత్వా భ్రాజస్వతే ॥ ౪౭ ॥ ౪౮ ॥ ౧౬ ॥

ఆప్యాయస్వమదిన్తమసోమవిశ్వాభిరూతిభిః । భవానస్సప్రథ
స్తమః ॥ ౪౮ ॥ ౪౯ ॥ ౧౭ ॥

ఈయుష్టే యేపూర్వతరామపశ్యన్వ్యుచ్ఛన్తీముషసం మర్త్యాసః ।
అస్మాభిరూనుప్రతిచక్ష్యాఽభూదోతేయన్తి యేఅపరీషుపశ్యాన్ ॥ ౪౯ ॥
౫౦ ॥ ౧౮ ॥

జ్యోతిష్మతీం త్వా సాదయామి జ్యోతిష్కృతం త్వా సాదయామి
జ్యోతిర్విదం త్వా సాదయామి భాస్వతీం త్వా సాదయామి జ్వలన్తీం త్వా
సాదయామి మల్మలాభవన్తీం త్వా సాదయామి దీప్యమానాం త్వా సాద
యామి రోచమానాం త్వా సాదయామ్యజస్రాం త్వా సాదయామి
బృహజ్జ్యోతిషం త్వా సాదయామి బోధయన్తీం త్వా సాదయామి జాగ్ర
తీం త్వా సాదయామి ॥ ౫౦ ॥ ౫౧ ॥ ౧౯ ॥

ప్రయాసాయ స్వాహాఽఽయాసాయ స్వాహా వియాసాయ స్వాహా సం
యాసాయ స్వాహోద్యాసాయ స్వాహాఽవయాసాయ స్వాహా శుచే
స్వాహా శోకాయ స్వాహా తప్యత్వై స్వాహా తపతే స్వాహా బ్రహ్మహత్యా
యై స్వాహా సర్వస్మై స్వాహా ॥ ౫౧ ॥ ౫౨ ॥ ౨౦ ॥

చిత్తగ్ం సన్తానేన భవం యక్నా రుద్రం తనిమ్నా పశుపతిగ్ం
స్థూలహృదయేనాగ్నిగ్ంహృదయేన రుద్రం లోహితేన శర్వం మతస్నా

వహా । మైవం మాగ్ంస్తాపి మైఽహం దేవీ సతీ పితృలోకం యదైషి ।
విశ్వవారా నభసా సంవ్యయన్త్యుభౌ నో లోకౌ పయసాఽభ్యావ
వృత్స్వ ॥ ౧ ॥ ఇయం నారీ పతిలోకం వృణానా నిపద్యత ఉప త్వా మ
ర్త్య ప్రేతమ్ । విశ్వం పురాణమనుపాలయన్తీ తస్యై ప్రజాం ద్రవిణం
చేహ ధేహి । ఉదీర్ష్వ నార్యభి జీవలోకమితాసుమేతముప శేష ఏహి ।
హస్తగ్రాభస్య దిధిషోస్త్వమేతత్పత్యుర్జనిత్వమభి సంబభూవ । సువ
ర్ణగ్ం హస్తాదాదదానా మృతస్య శ్రియై బ్రహ్మణే తేజసే బలాయ ।
అత్రైవ త్వమిహ వయగ్ం సుశేవా విశ్వాస్స్పృధో అభిమాతీర్జయేమ ।
ధనుర్హస్తాదాదదానా మృతస్య శ్రియై క్షత్రాయౌజసే బలాయ ।
అత్రైవ త్వమిహ వయగ్ం సుశేవా విశ్వాస్స్పృధో అభిమాతీర్జయేమ ।
మణిగ్ం హస్తాదాదదానా మృతస్య శ్రియై విశే పుష్ట్యై బలాయ ।
అత్రైవ త్వమిహ వయగ్ం సుశేవా విశ్వాస్స్పృధో అభిమాతీర్జయేమ ॥ ౩ ॥
ఇమమగ్నే చమసం మా విజిహ్వరః ప్రియో దేవానాముత సోమ్యానామ్ ।
ఏష యశ్చమసో దేవపానస్తస్మిన్దేవా అమృతా మాదయన్తామ్ । అగ్నే
ర్వర్మ పరి గోభిర్వ్యయస్వ సం ప్రోర్ణుష్వ మేదసా పీవసా చ । నేత్త్వా
ధృష్ణుర్హరసా జర్హృషాణో దధృగ్విధక్ష్యన్ పర్యఙ్ఖయాతై ।
మైవమగ్నే విదహో మాభి శూశుచో మాఽస్య త్వచం చిక్షిపో
మా శరీరమ్ । యదా శృతం కరవో జాతవేదోఽథేమేనం ప్రహిణుతాత్
పితృభ్యః । శృతం యదా కరసి జాతవేదోఽథేమేనం పరి దత్తాత్పి
తృభ్యః । యదా గచ్ఛాత్యసునీతిమేతామథా దేవానాం వశనీర్భవాతి ।

సూర్యం తే చక్షుర్గచ్ఛతు వాతమాత్మా ద్యాంచ గచ్ఛ పృథివీంచ ధర్మణా । అపో వా గచ్ఛ యది తత్ర తే హితమోషధీషు ప్రతితిష్ఠా శరీరైః । అజో భాగస్తపసా తం తపస్వ తం తే శోచిస్తపతు తం తే అర్చిః । యాస్తే శివాస్తనువో జాతవేదస్తాభిర్వహేమగ్ం సుకృతాం యత్ర లోకాః । అయం వై త్వమస్మాదధి త్వమేతదయం వై తదస్య యోనిరసి । వైశ్వానరః పుత్రః పిత్రే లోకకృజ్జాతవేదో వహేమగ్ం సుకృతాం యత్ర లోకాః ॥ ౪ ॥

విద్వాన్సభ్యావృత్యాభిషూతీర్జుహోతి శరీరైశ్చ స్వాహేతి ॥ ౧ ॥

య ఏతస్య పథో గోప్తారస్తేభ్యస్స్వాహా య ఏతస్య పథో రక్షితారస్తేభ్యస్స్వాహా య ఏతస్య పథోఽభిరక్షితారస్తేభ్యస్స్వాహాఽఽఖ్యాత్రే స్వాహాఽపాఖ్యాత్రే స్వాహాఽభిలాలపతే స్వాహాఽపలాలపతే స్వాహాఽగ్నయే కర్మకృతే స్వాహా యమత్ర నాధీమస్తస్మై స్వాహా । యస్త ఇధ్మం జభరథ్సిష్విదానో మూర్ధానం వా తతపతే త్వాయా । దివో విశ్వస్మాథ్సీమఘాయత ఉరుష్యః । అస్మాత్త్వమధి జాతోఽసి త్వదయం జాయతాం పునః । అగ్నయే వైశ్వానరాయ సువర్గాయ లోకాయ స్వాహా ॥ ౨ ॥

ఆప్లుతస్య త్వేతస్య ॥ ౩ ॥

ప్రాక్తోమా భృతాతా ఖాన్యగ్నిరాధిత్తేన్యానివృత్యాభూలోకమితి । ద్విపద్విదస్త్రాదుప తరాఘ్ను దానదవాఘుష స్థ మతీయో వవథే । ఇదంత్ర షకం పదక ఉత్తర దకం తృతీయేన జ్యోతిషా సం విశస్వ । సం వేశన స్త

స్వాహా చారురేధి ప్రియో దేవానాం పరమే సధస్థే । నాకే సుపర్ణము
పయత్పతన్తగ్ం హృదా వేనన్తో అభ్యచక్షత త్వా । హిరణ్యపక్షం
వరుణస్య దూతం యమస్య యోనౌ శకునం భురణ్యుమ్ । అతిద్రవ సార
మేయౌ శ్వానౌ చతురక్షౌ శబలౌ సాధునా పథా । అథా పితౄన్త్సువిద
త్రాగ్ం అపీహి యమేన యే సధమాదం మదన్తి । యౌ తే శ్వానౌ
యమ రక్షితారౌ చతురక్షౌ పథిరక్షీ నృచక్షసా । తాభ్యాగ్ం రాజన్పరి
దేహ్యేనగ్ం స్వస్తి చాస్మా అనమీవం చ ధేహి ॥ ౬ ॥ ఉరూణసావసు
తృపావులుమ్బలౌ యమస్య దూతౌ చరతో వశాగ్ం అను । తావస్మభ్యం
దృశయే సూర్యాయ పునర్దత్తా వసుమద్యేహ భద్రమ్ । సోమ ఏకేభ్యః
పవతే ఘృతమేక ఉపాసతే । యేభ్యో మధు ప్రధావతి తాగ్ంశ్చిదేవా
పిగచ్ఛతాత్ । యే యుధ్యన్తే ప్రధనేషు శూరాసో యే తనుత్యజః ।
యే వా సహస్రదక్షిణాస్తాగ్ంశ్చిదేవాపిగచ్ఛతాత్ । తపసా యే అనా
ధృష్యాస్తపసా యే సువర్గతాః । తపో యే చక్రిరే మహస్తాగ్ంశ్చి
దేవాపిగచ్ఛతాత్ । అశ్మన్వతీ రేవతీస్సగ్ంరభధ్వముత్తిష్ఠత ప్రతరతా
సఖాయః । అత్రా జహామ యే అసన్నశేవాశ్శివాన్వయమభివాజాను
త్తరేమ ॥ ౭ ॥ యద్వై దేవస్య సవితుః పవిత్రగ్ం సహస్రధారం వితతమ
న్తరిక్షే । యేనాపునాదిన్ద్రమనార్తమార్త్యై తేనాహం మాగ్ం సర్వ
తనుం పునామి । యా రాష్ట్రాత్పన్నాదపయన్తి శాఖా అభిమృతా నృప
తిమిచ్ఛమానాః । ధాతుస్తాస్సర్వాః పవనేన పూతాః ప్రజయాఽస్మా
న్రయ్యా వర్చసా సగ్ంసృజాథ । ఉద్వయం తమసస్పరి పశ్యన్తో జ్యోతి

రుత్తరమ్ । దేవం దేవత్రా సూర్యమగన్మ జ్యోతిరుత్తమమ్ । ధాతా పునాతు సవితా పునాతు । అగ్నే స్తేజసా సూర్యస్య వర్చసా ॥ ౨ ॥

ధైవస్యోత్తరేష్టాచ ॥ 3 ॥

యంతే అగ్నిమమన్థామ వృషభాయేవ పక్తవే । ఇమంతగ్ం శమయామసి క్షీరేణ చోదకేన చ । యం త్వమగ్నే సమదహ స్తము నిర్వాపయా పునః । క్యామ్బూర త్ర జాయతాం పాకదూర్వా వ్యల్కశా ॥ శీతికే శీతికావతి హ్లాదికే హ్లాదికావతి । మణ్డూక్యా సు సఙ్గమయ ఇమగ్ం స్వగ్నిగ్ం శమయ । శం తే ధన్వన్యా ఆపశ్శము తే సన్త్వనూప్యాః । శం తే సముద్రియా ఆపశ్శము తే సన్తు వర్ష్యాః । శం తే స్రవన్తీ స్తనువే శము తే సన్తు కూప్యాః । శం తే నీహారో వర్షతు శము పృష్వా ఽవశీయతామ్ ॥ ౪ ॥ అవసృజ పునరగ్నే పితృభ్యో యస్త ఆహుతశ్చరతి స్వధాభిః । ఆయుర్వసాన ఉపయాతు శేషగ్ం సంగచ్ఛతాం తనువా జాతవేదః । సంగచ్ఛస్వ పితృభిస్సగ్ం స్వధాభిస్సమిష్టాపూర్తేన పరమే వ్యోమన్ । యత్ర భూమ్యై వృణసే తత్ర గచ్ఛ తత్ర త్వా దేవస్సవితా దధాతు । యత్తే కృష్ణశ్శకున ఆతుతోద పిపీలస్సర్ప ఉత వా శ్వాపదః । అగ్నిష్టద్విశ్వాదగదం కృణోతు సోమశ్చ యో బ్రాహ్మణామావివేశ । ఉత్తిష్ఠాత స్తనువగ్ం సమ్భరస్వ మేహ గాత్రమవహా మా శరీరమ్ । యత్ర భూమ్యై వృణసే తత్ర గచ్ఛ తత్ర త్వా దేవస్సవితా దధాతు । ఇదం త ఏకం పర ఊ త ఏకం తృతీయేన జ్యోతిషా సంవిశస్వ । సంవేశనస్తనువై చారురేధి ప్రియో దేవానాం పరమే సధస్థే । ఉత్తిష్ఠ ప్రేహి ప్రద్రవౌకః కృణుష్వ పరమే వ్యో

మృణ్నా । యమేనదత్త్వం యమ్యాసంవిదానో త్తమంనాకమధిరో హేమమ్॥
అశ్మన్వతీ రేవతీర్య్వద్వే దేవస్య సవితుః పవిత్రం యారాష్ట్రత్వ
న్నాదుద్వయం తనుస్సన్సరిధాతా పునాతు । అస్మాత్త్వమధిజాతో౽
స్యయం త్వదధిజాయతామ్ । అగ్నయే వైశ్వానరాయ సువర్గాయ
లోకాయ స్వాహా॥ ౧౦ ॥

అవశీయతాగ్ం సధస్థే పఞ్చ చ॥౪॥

ఆయాతు దేవస్సుమనాభిరూతిభిర్యమోహ వైహాప్రయతాభిరక్తా
ఆసీదతాగ్ం సుప్రయతేహబర్హిష్యూర్జాయ జ్ఞాత్యై మమశత్రు
హత్యై । యమేఇవయతమాసై యద్దైత్యం ప్రవామ్యర న్నామపా దేవ
యన్తః । ఆసీదతగ్గంస్వము లోకం విదానే స్వాస్తస్థే భవతమిన్ద్రవేనః ।
యమాయసోమగ్ం సునుత యమాయ జుహుతాహవిః । యమగ్ం
హాయజ్ఞో గచ్ఛత్యగ్నిదూతో అరంకృతః । యమాయఘృతవద్ధవిర్జుహో
తా చత ప్రచతిష్ఠత । సనో దేవేష్వాయమద్దీర్ఘమాయుః ప్రజీవసే ।
యమాయ మధుమత్తమగ్ం రాజ్ఞే హవ్యం జుహోతన । ఇదం నమ
ఋషిభ్యః పూర్వజేభ్యః పూర్వేభ్యః పథికృద్భ్యః । ౧౧॥ యోఽస్య
కౌష్ఠ్య జగతః పార్థివస్యైక ఇద్వశీ । యమం భఙ్గ్యశ్రవో గాయ యోరా
జాఽనపరోధ్యః । యమం గాయ భఙ్గ్యశ్రవో యో రాజాఽనపరోధ్యః ॥
యేనాపో నద్యో ధన్వాని యేన ద్యౌః పృథివీ దృఢా । హిరణ్యకక్ష్యాన్సు
ధురాన్ హిరణ్యాక్షానయశ్శఫాన్ । అశ్వాననశ్యతో దానం యమో
రాజాఽభితిష్ఠతి । యమో దాధారపృథివీం యమో విశ్వమిదం

జగత్ । యమాయసర్వమిత్తస్థేయత్ప్రాణద్వాయురక్షితమ్। యథా
పఞ్చయథా షడ్వ్యథాపఞ్చదశర్షయః । యమం యోవిద్యాత్సబ్రూ
యాద్యథైకఋషిర్విజానతే ॥ ౧౨॥ త్రికద్రుకేభిఃపతతి షడుర్వీరేకమి
ద్బృహత్ । గాయత్రీత్రిష్టుప్ఛన్దాగ్ంసి సర్వాతాయమఆహితా। అహ
రహర్నయమానో గామశ్వం పురుషంజగత్ । వైవస్వతో నతృప్యతి
పఞ్చభిర్మానవైర్యమః । వైవస్వతే వివిచ్యన్తే యమేరాజని తేజనాః ।
యేచేహ సత్యేనేచ్ఛన్తేయ ఉచానృతవాదినః । తేరాజన్నిహ వివిచ్య
న్తేఽథాయన్తిత్వాముప । దేవాగ్ంశ్చ యేనమస్యన్తి బ్రాహ్మణాగ్ం
శ్చాపచిత్యతి । యస్మిన్వృక్షే సుపలాశే దేవైస్సంపిబతేయమః ।
అత్రానో విశ్పతిఃపితా పురాణాఅను * వేనతి ॥ ౧౩॥

పథికృద్భ్యోవిజానతేఽనువేనతి ॥ ౫ ॥

వైశ్వానరే హవిరిదం జుహోమిసాహస్రముత్సగ్ం శతధార
మేతమ్ । తస్మిన్నేషపితరం పితామహం ప్రపితామహం బిభరత్పిన్వ
మానే । ద్రప్సశ్చస్కన్ద పృథివీమను ద్యామిమంచ యోనిమనుయశ్చ
పూర్వః । తృతీయం యోనిమను సంచరన్తం ద్రప్సం జుహోమ్యను
సప్తహోత్రాః । ఇమగ్ం సముద్రగ్ం శతధారముత్సంవ్యచ్యమానం
భువనస్య మధ్యే । ఘృతం దుహానామదితింజనాయాగ్నే మాహి
గ్ంసీః పరమే వ్యోమన్ । అపేతవీత విచసర్పతాతో యేఽత్రస్థపు
రాణా యేచనూతనాః । అహోభిరద్భిరక్తుభిర్వ్యక్తం యమోదదా

* 'పురాణాఽను' ఇతి వా పాఠః.

త్వవసానమస్మై । సవితైతాని శరీరాణి పృథివ్యై మాతురుపస్థ ఆదధే । తేభిర్యుజ్యన్తామఘ్నియాః॥౧౮॥ శునం వాహాశ్శునం నారాశ్శునం కృషతు లాఙ్గలమ్ । శునం వరత్రా బధ్యన్తాగ్ం శునమష్ట్రాముదిఙ్గయ శునాసీరా శునమస్మాసు ధత్తమ్ । శునాసీరావిమాం వాచం యద్దివి చక్రథుః పయః । తేనేమాముపసిఞ్చతమ్ । సీతే వన్దామహే త్వాఽర్వాచీ సుభగే భవ । యథా నస్సుభగా ససి యథా నస్సుఫలా ససి । సవితైతాని శరీరాణి పృథివ్యై మాతురుపస్థ ఆదధే । తేభిరదితే శం భవ । విముచ్యధ్వమఘ్నియా దేవయానా అతారిష్మ తమసస్పారమస్య జ్యోతిరాపామ సువరగన్మ । ప్రవాతా వాన్తి పతయన్తి విద్యుత ఉదోషధీర్జిహతే పిన్వతే నువః । ఇరా విశ్వస్మై భువనాయ జాయతే యత్పర్జన్యః పృథివీగ్ం రేతసాఽవతి । యథాయమాయ హార్మ్యమవపన్పఞ్చ మానవాః । ఏవం వపామి హార్మ్యం యథాఽసామ జీవలోకే భూరయః । చితస్థ పరిచిత ఊర్ధ్వచితశ్శ్రయధ్వం పితరో దేవతా । ప్రజాపతిర్వస్సాదయతు తయా దేవతయా । ఆప్యాయస్వ సం తే ॥౧౯॥

అఘ్నియా అగన్మ సప్త చ ॥౯॥

ఉత్తే తభ్నోమి పృథివీం త్వత్పరీమం లోకం నిదధన్మో అహగ్ం రిషమ్ । ఏతాగ్ం స్థూణాం పితరో ధారయన్తు తేఽత్రా యమస్సాదనా తేమినోతు । ఉపసర్ప మాతరం భూమిమేతామురువ్యచసం పృథివీగ్ం సుశేవామ్ । ఊర్ణమ్రదా యువతిర్దక్షిణావత ఏషా త్వా పాతు నిర్ఋత్యా ఉపస్థే । ఉచ్ఛ్వఞ్చస్వ పృథివి మా వి బాధిథాః సూపాయనాఽస్మై

భవసూపవఞ్చనా । మాతా పుత్రం యథాసిచాఽభ్యేనంభూమఊర్ణుహి ।
ఉచ్ఛ్వఞ్చమానా పృథివీహితిష్ఠసి సహస్రం మిత ఉపహిశ్రయన్తామ్ ।
తే గృహాసో మధుశ్చుతో విశ్వాహాఽస్మై శరణాస్సన్త్వత్ర । ఏణీర్ధానా
హరిణీరర్జునీస్సన్తు ధేనవః । తిలవత్సా ఊర్జమస్మై దుహానా విశ్వాహాస
న్త్వనపస్ఫురన్తీః ॥ ౧౭ ॥ ఏషా తే యమసాదనే స్వధానిధీయతే గృహే ।
అక్షితిర్నామ తే అసౌ । ఇదం పితృభ్యః ప్రభరేమ బర్హిర్దేవేభ్యో
జీవన్త ఉత్తరంభరేమ । తత్త్వమారోహాసో మేధ్యోభవం యమేనత్వం
యమ్యాసంవిదానః । మా త్వా వృక్షౌ సంబాధిష్టాం మా మాతా పృథివి
త్వమ్ । పితౄన్ హ్యత్ర గచ్ఛాస్యేధాసం యమరాజ్యే । మా త్వా వృక్షౌ
సంబాధేథాం మా మాతా పృథివీమహీ । వైవస్వతగ్ంహి గచ్ఛాసి యమ
రాజ్యే విరాజసి । నలం ప్లవమారోహైతం నలేనపథోఽన్విహి । సత్వం
నలప్లవో భూత్వా సన్తర ప్రతరోత్తర ॥ ౧౮ ॥ సవితా తే శరీరాణి
పృథివ్యైమాతురుపస్థ ఆదధే । తేభ్యః పృథివిశంభవ । షడ్ఢోతా
సూర్యం తే చక్షుర్గచ్ఛతు వాతమాత్మా ద్యాంచగచ్ఛపృథివీం చ
ధర్మణా । అపోవాగచ్ఛ యదితత్ర తే హితమోషధీషు ప్రతితిష్ఠా
శరీరైః । పరంమృత్యో అనుపరేహిపన్థాం యస్తేస్వ ఇతరో దేవయా
నాత్ । చక్షుష్మతే శృణ్వతే తే బ్రవీమి మానః ప్రజాగ్ంరీరిషో మోత
వీరాన్ । శంవాతశ్శగ్ంహితే ఘృణిశ్శము తే సన్త్వోషధీః । కల్పన్తాం మే ది
శశ్శగ్మాః । పృథివ్యాస్త్వా లోకే సాదయామ్యముష్య శర్మాసి పితరో
దేవతా ప్రజాపతిస్త్వాసాదయతు తయా దేవతయా । అన్తరిక్షస్య త్వా

దివస్త్వా దిశాం త్వా నాకస్య త్వా పృష్ఠే బ్రధ్నస్య త్వా విష్టపే సాదయా
మ్యముష్య శర్మాసి పితరో దేవతా। ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు తయా
దేవతయా ॥ ౧౯ ॥

అనపస్ఫురన్నిరుత్తర ద్వైవత్యా ద్వే చ ॥ ౭ ॥

అపూపవాన్ ఘృతవాగ్ంశ్చరురేహ సీదతు త్తభ్నువన్పృథివీం ద్యాముతోపరి। యోనికృతః పథికృతస్సపర్యత యే దేవానాం ఘృతభాగా ఇహస్థ। ఏషా తే యమసాదనే స్వధానిధీయతే గృహే౽సౌ। దశాక్షరా తాగ్ంరక్షస్వ తాం గోపాయస్వ తాం తే పరిదదామి తస్యాం త్వా మాదభన్పితరో దేవతా। ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు తయా దేవతయా।
అపూపవానాజ్యవాన్ క్షీరవాన్దధివాన్మధుమాగ్ంశ్చరురేహ సీదతు త్తభ్నువన్పృథివీం ద్యాముతోపరి। యోనికృతః పథికృతస్సపర్యత యే దేవానాగ్ం శృతభాగాః క్షీరభాగా దధిభాగా మధుభాగా ఇహస్థ। ఏషా తే యమసాదనే స్వధా నిధీయతే గృహే౽సౌ। శతాక్షరా సహస్రాక్షరా౽యుతాక్షరా౽చ్యుతాక్షరా తాగ్ం రక్షస్వ తాం గోపాయస్వ తాం తే పరి దదామి తస్యాం త్వా మాదభన్పితరో దేవతా। ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు తయా దేవతయా। ౨౦ ॥

అపూపవానష్టౌ దశ ॥ ౮ ॥

ఏతాస్తే స్వధా అమృతాః కరోమి యాస్తే ధానాః పరికిరామ్యత్ర। తాస్తే యమః పితృభిస్సంవిదానో౽త్ర ధేనూః కామదుఘాః కరోతు। త్వామర్జునౌషధీనాం పయో బ్రహ్మణ ఇద్విదుః। తాసాం త్వా మధ్యా

హాదదే చరుభ్యో అపిధాశవే। ద్రూర్వాణాగ్ం స్తమ్బమాహరైతాం ప్రియతమాం మమ। ఇమాందిశం మనుష్యాణాం భూయిష్ఠా ఽను విరోహతు। కాశానాగ్ం స్తమ్బమాహర రక్షసా మపహత్యై। యస్తత్స్యై దిశః పరాభవన్తు ఘూయస్తో యథా తే నాభవాన్పునః। దర్భాణాగ్ం స్తమ్బమాహర పితృణా మోషధీం ప్రియామ్। అన్వస్యై మూలం జీవా దనుకాణ్ణమథో ఫలమ్ ॥ ౨౧॥ లోకం పృణ తా అస్య్యనూ[illegible]దో హాసః। శంవాతశ్శగ్ం హి తెస్ఘృణీశ్శము తె స్తన్వోషధీః। కల్పన్తాం తే దిశస్సర్వాః। ఇదమేవ మెతో పరామాతిః మారామ్ను కాంచన। తథా శ్రద్దశ్విభ్యాం కృతం మిత్రేణ వరుణేనచ। వరుణో వారయాద్దిదం దేవోవనస్పతిః। ఆర్త్యై నిర్ ఋత్యై ద్వేషాచ్చ వనస్పతిః। విధృతిరసి వి ధారయాస్మదఘా ద్వేషాగ్ంసి శమి శమయాస్మదఘా ద్వేషాగ్ంసి యవ యవయాస్మదఘా ద్వేషాగ్ంసి। పృథివీం గచ్ఛా న్తరిక్షం గచ్ఛ దివం గచ్ఛ దిశో గచ్ఛ సువర్గచ్ఛ సువర్గచ్ఛ దిశో గచ్ఛ దివం గచ్ఛా న్తరిక్షం గచ్ఛ పృథివీం గచ్ఛాపో వా గచ్ఛ యది తత్ర తే హితమోషధీషు ప్రతితిష్ఠా శరీరైః। అశ్మన్వతీ రేవతీర్యద్వై దేవస్య సవితుః పవిత్రం యారాష్ట్రి తృన్నా దుద్వయం తమస్పరి ధాతా పునాతు ॥ ౨౨॥

అథో ఫలం ధాతా పునాతు ॥ ౯॥

ఆరోహతాయుర్జరసం గృణానా అనుపూర్వం యతమానా యతిష్ట। ఇహత్వష్టా సుజనిమా సురత్నో దీర్ఘమాయుః కరతు జీవసేవః। యథాఽహాన్యనుపూర్వం భవన్తి యథర్తవ ఋతుభిర్యన్తి

క్లృప్తాః। యథాన పూర్వమపరో జహాత్యేవాధాతరాయూగ్ంషి కల్ప
యైషామ్ । నహి తే అగ్నే తనువై క్రూరం చకార మర్త్యః । కపిర్బభస్తి
తేజనం పునర్జరాయు గౌరివ। అప నశ్శోశుచదఘమగ్నే శుశుద్ధ్యార
యిమ్। అప నశ్శోశుచదఘం మృత్యవే స్వాహా । అనడ్వాహమన్వారభా
మహే స్వస్తయే। సన ఇన్ద్ర ఇవ దేవేభ్యో వహ్నిస్సన్ పారణో భవ॥౨౩॥
ఇమే జీవా విమృతైరావవర్తిన్నభూద్భద్రా దేవహూతిర్నో అద్య ।
ప్రాఞ్చోఽగామ నృతయే హసాయ ద్రాఘీయ ఆయుః ప్రతరాం
దధానాః । మృత్యోః పదం యోపయన్తో యదైత ద్రాఘీయ ఆయుః
ప్రతరాం దధానాః। ఆప్యాయమానాః ప్రజయా ధనేన శుద్ధాః పూతా
భవథ యజ్ఞియాసః । ఇమం జీవేభ్యః పరిధిం దధామి మానో నుగాదపరో
అర్ధమేతమ్। శతం జీవన్తు శరదః పురూచీ స్తిరో మృత్యుం దధ్మహే పర్వ
తేన। ఇమా నారీరవిధవాస్సుపత్నీ రాఞ్జనేన సర్పిషా సం మృశన్తామ్ ।
అనశ్రవో అనమీవాస్సుశేవా ఆరోహన్తు జనయో యోనిమగ్రే ।
యదాఞ్జనం త్రైకకుదం జాతగ్ం హిమవతస్పరి। తేనామృతస్య మూలే
నారాతీర్జమ్భయామసి । యథా త్వముద్భినత్స్యోషధే పృథివ్యా అధి ।
ఏవమిమ ఉద్భిన్దన్తు కీర్త్యా యశసా బ్రహ్మవర్చసేన । అజోఽస్య
జాస్మదఘా ద్వేషాగ్ంసి యవోఽసి యవయాస్మదఘా ద్వేషాగ్ంసి॥౨౪॥

భవజమ్భయామసి త్రీణి చ ॥౧౦॥

అప నశ్శోశుచదఘమగ్నే శుశుగ్ధ్యారయిమ్ । అప నశ్శోశుచద
ఘమ్ । సుక్షేత్రియా సుగాతుయా వసూయా చ యజామహే ।

అపనశ్శోశుచదఘమ్ ।ప్రయద్భన్దిష్ఠ ఏషాం ప్రాస్మాకాసశ్చసూరయః। అపనశ్శోశుచదఘమ్ । ప్రయద్గ్నేస్సహస్వతో విశ్వతో యన్తిసూరయః ।అపనశ్శోశుచదఘమ్। పరియత్తే అగ్నే సూరయోజాయేమహి పరితేవయమ్। అపనశ్శోశుచదఘమ్॥ ౨౪ ॥త్వగ్ంహి విశ్వతోముఖ విశ్వతః పరిభూరసి । అప నశ్శోశుచదఘమ్ । ద్విషో నో విశ్వతోముఖాతి నావేవపారయ । అపనశ్శోశుచదఘమ్ । సనస్సిన్ధు మివ నావయాఽతి * పర్‌షాస్వస్తయే । అపనశ్శోశుచదఘమ్। ఆపః ప్రవణాదివ యన్తీరపాస్మథ్స్యన్దతామఘమ్ । అపన శ్శోశుచదఘమ్। ఉద్వనాదుదకానీవాపాస్మథ్స్యన్దతామఘమ్ । అపనశ్శోశుచదఘమ్, ఆనన్దాయ ప్రమోదాయ పునరాగాగ్ంస్వాన్గృహాన్ । అపనశ్శోశుచదఘమ్ । నవైతత్ర ప్రమీయతే గౌరశ్వః పురుషః పశుః । యత్రేదంబ్రహ్మ క్రియతేపరిధిర్జీవనాయ కమపన శ్శోశుచదఘమ్॥ ౨౬॥

అఘమఘం చత్వారిచ ॥ ౧౧ ॥

అపశ్యామ యువతిమాచరన్తీం మృతాయ జీవాంపరిణీయమానామ్। అన్ధేనయాతమసా ప్రావృతాఽసి ప్రాచీమవాచీమవ్రయన్నరిష్ట్యై। మమైతాం మార్గ్ంస్తాం ధ్రియమాణా దేవీసతీ పితృలోకం యదైషి। విశ్వవారా నభసా సంవ్యయన్త్యుభౌనోలోకౌ పయసాఽఽవృణీహి। రయిష్ఠామగ్నిం మధుమన్తమూర్మిణ మూర్జస్సన్తం *త్వాపయ సోపసగ్ం సదేమ । సగ్ంరయ్యాసము వర్చసాసచస్వానస్స్వస్తయే,

*పరుషా. * స్వన్తం.

యే జీవా యేచ మృతా యేజాత యేచజన్త్వాః । తేభ్యోఘృతస్యధార యిత్రుం మధుధారావ్యున్దతీ । మాతా రుద్రాణాం దుహితా వసూనాగ్ం స్వసాఽఽదిత్యానామమృతస్యనాభిః । ప్రణువోచంచికితుషే జనాయ మాగామనాగామదితిం వధిష్ట । పిబతూదకం తృణాన్యత్తు । ఓముత్సృజత ॥ ౨౭ ॥

వద్దిష్ట ద్వేచ ॥ ౧౨ ॥

షడ్రైయువాగ్ంసం ప్రవిద్వాన్స్వ నస్మ్యాభ్యావవృథాన్వాజో భాగోయుంవై చతుశ్చత్వారిగ్ంశద్య ఏతస్య త్వత్పశ్చ పరికైతువై దంత్రే నాకేసుపర్ణం యాంతైయే యంధ్యన్తే తపసాఽశ్మవ్వతీ రేవతీ స్సగ్ం రభధ్వమ్మష్టావిగ్ంశతిర్యం తే యత్ర ఉత్తిష్ఠేదం త ఉత్తిష్ఠ ప్రేహ్యశ్మన్యద్వా ఉద్వయమయం పఞ్చవిగ్ం శతిరాయాతుత్రిగ్ం శద్వైశ్వానరే తస్మిన్నద్రిస్సఇమమపైతాహాభిస్యజ్య న్నామఘ్నియా అదితేప్తారంవ ఆ ప్యాయస్వ సప్తవిగ్ంశతిరుత్తేతభ్యోన్మ్యక్షితీన్తేభ్యః పృథివి షడ్ఠోతాపరంమెశగ్మ్యః పృథివ్యా అన్తరిక్షస్య ద్వాత్రిగ్ంశద ఫ్రుపవానసా దశశతదశై తాస్తే త్తేదిశస్సర్వా ఇదమశ్మన్విగ్ంశతిరా రోహత తనువై క్రూరం చకారపునమ్మృత్యవై మానోను గాద్ద్మహ ఇషూ నారీఃపరి త్రయోవిగ్ంశతిరప నస్సుక్షేత్రియా ప్రయద్భన్దిష్ఠః ప్రయద్వగ్నేః ప్రయత్తె అగ్నేత్వగ్ంహి ద్విషస్సనస్సింధుమాపః ప్రవణా దుష్వనాదాన్తన్తాయు నవైతత్రి యత్రేదం చతుర్విగ్ంశతిరపశ్యా మా వృణీహి ద్వాదశద్వాదశ ॥ ౧౩ ॥

పరైయువాగ్ం సమాయాత్వేతాస్తే సప్తవిగ్ంశతిః ॥ ౨౭ ॥

సంత్వాసిఞ్చామియజుషా ప్రజామాయుర్ధనంచ ॥

ఓంశాన్తిశ్శాన్తిశ్శాన్తిః ॥ హరిః ఓమ్॥

సుమఙ్గలీరియం వధూరిమాగ్ం సమేతపశ్యత। సౌభాగ్యమస్యై
దత్వా యాథాస్తం విపరేతన ॥ హరిః ఓమ్ ॥

ఇతి పితృమేధ స్సమాప్తః.

శ్రీ

తైత్తిరీయోపనిషత్

—(:)—

శీక్షావల్లి.

శంన ఇత్యాది శ్శాన్తిః

హరిఃఓమ్॥ శంనో మిత్రశ్శంవరుణః। శంనోభవత్వర్యమా।శంన ఇన్ద్రోబృహస్పతిః।శంనోవిష్ణురురుక్రమః । నమోబ్రహ్మణే । నమస్తే వాయో।త్వమేవప్రత్యక్షం బ్రహ్మాసి । త్వమేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మవది ష్యామి । ఋతం వదిష్యామి । సత్యం వదిష్యామి । తన్మామవతు । తద్వ క్తారమవతు । అవతుమామ్ । అవతు వక్తారమ్ ॥ ఓంశాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః ॥ ౧ ॥

శీక్షాం వ్యాఖ్యాస్యామః।వర్ణస్స్వరః । మాత్రాబలమ్ । సామ సన్తానః ॥ ఇత్యుక్తశ్శీక్షాధ్యాయః॥ ౨ ॥

శీక్షాం పఞ్చ ॥ ౨ ॥

సహనౌయశః । సహనౌ బ్రహ్మవర్చసమ్ । అథాతస్సగ్ంహి తాయా ఉపనిషదం వ్యాఖ్యాస్యామః । పఞ్చస్వధికరణేషు । అధిలోక మధిజ్యౌతిషమధివిద్యమధిప్రజమధ్యాత్మమ్ । తా మహాసగ్ంహితా ఇత్యాచక్షతే । అథాధిలోకమ్ । పృథివీపూర్వరూపమ్ । ద్యౌరుత్తర రూపమ్ । ఆకాశస్సన్ధిః ॥ 3 ॥ వాయుస్సన్ధానమ్ । ఇత్యధిలోకమ్ ।

అథాధి జ్యౌతిషమ్ । అగ్నిః పూర్వరూపమ్। ఆదిత్య ఉత్తరరూపమ్। ఆపస్సన్ధిః । వైద్యుతస్సన్ధానమ్ । ఇత్యధిజ్యౌతిషమ్ । అథాధివిద్యమ్ । ఆచార్యః పూర్వరూపమ్ ॥ ౪ ॥ అన్తే వాస్యుత్తరరూపమ్ । విద్యాసన్ధిః। ప్రవచనగ్ంసన్ధానమ్। ఇత్యధివిద్యమ్ । అథాధిప్రజమ్ । మాతాపూర్వ రూపమ్ । పితోత్తర రూపమ్ । ప్రజాసన్ధిః । ప్రజననగ్ం సన్ధానమ్ । ఇత్యధి ప్రజమ్ ॥౫॥ అథాధ్యాత్మమ్ । అధరాహనుః పూర్వరూపమ్। ఉత్తరాహనురుత్తర రూపమ్ । వాక్సన్ధిః । జిహ్వాసన్ధానమ్ । ఇత్యధ్యా త్మమ్ । ఇతీమామహాసగ్ంహితాః । యఏవమేతా మహాసగ్ంహితా వ్యాఖ్యాతా వేద । సన్ధీయతే ప్రజయా పశుభిః । బ్రహ్మవర్చసేనాన్నా ద్యేన సువర్గేణ లోకేన ॥ ౬ ॥

సన్ధిరాచార్యః పూర్వ రూపమిత్యధిప్రజం లోకేన ॥ 3 ॥

యశ్ఛన్దసామృషభో విశ్వరూపః । ఛన్దోభ్యోఽధ్యమృతాథ్సంబ భూవ । సమేన్ద్రో మేధయాస్పృణోతు । అమృతస్యదేవ ధారణోభూ యాసమ్। శరీరంమే విచర్షణమ్ । జిహ్వామెమధుమత్తమా । కర్ణా భ్యాం భూరివిశ్రువమ్ । బ్రహ్మణః కోశోసిమేధయాపిహితః। శ్రుతంమే గోపాయ । ఆవహన్తీ వితన్వానా ॥ ౭ ॥ కుర్వాణాచీరమాత్మనః । వా సాగ్ంసి మమగావశ్చ । అన్నపానేచసర్వదా ।తతోమేశ్రియమావహ। లోమశాం పశుభిస్సహస్వాహా । ఆమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా । * విమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా। ప్రమాయన్తుబ్రహ్మచారిణస్స్వా

* విమాయన్త్విత్యాది వాక్యచతుష్టయం ద్రావిడైర్నపఠ్యతే.

హా । దమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా । శమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా ॥ ౮ ॥ యశో జనేఽసాని స్వాహా । శ్రేయాన్ వస్యసోఽసాని స్వాహా । తం త్వా భగ ప్రవిశాని స్వాహా । స మా భగ ప్రవిశ స్వాహా । తస్మిన్త్సహస్రశాఖే । నిభగాఽహం త్వయి మృజే స్వాహా । యథాఽఽపః ప్రవతాయన్తి । యథా మాసా అహర్జరమ్ । ఏవం మాం బ్రహ్మచారిణః । ధాతరాయన్తు సర్వతస్స్వాహా । ప్రతివేశోఽసి ప్ర మా భాహి ప్ర మా పద్యస్వ ॥ ౯ ॥

† విత్తన్వానా శమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా ధాతరాయన్తు సర్వతస్స్వాహైకంచ ॥ ౮ ॥

భూర్భువస్సువరితి వా ఏతాస్తిస్రో వ్యాహృతయః । తాసాముహ స్మైతాం చతుర్థీమ్ । మాహాచమస్యః ప్రవేదయతే । మహ ఇతి । తద్బ్రహ్మ । స ఆత్మా । అఙ్గాన్యన్యా దేవతాః । భూరితి వా అయం లోకః । భువ ఇత్యన్తరిక్షమ్ । సువరిత్యసౌ లోకః ॥ ౧౦ ॥ మహ ఇత్యాదిత్యః । ఆదిత్యేన వావ సర్వే లోకా మహీయన్తే । భూరితి వా అగ్నిః । భువ ఇతి వాయుః । సువరిత్యాదిత్యః । మహ ఇతి చన్ద్రమాః । చన్ద్రమసా వావ సర్వాణి జ్యోతీగ్ంషి మహీయన్తే । భూరితి వా ఋచః । భువ ఇతి సామాని । సువరితి యజూగ్ంషి ॥ ౧౧ ॥ మహ ఇతి బ్రహ్మ । బ్రహ్మణా వావ సర్వే వేదా మహీయన్తే । భూరితి వై ప్రాణః । భువ ఇత్యపానః । సువరితి వ్యానః । మహ ఇత్యన్నమ్ । అన్నేన వావ సర్వే ప్రాణా మహీయన్తే । తా వా ఏతాశ్చతస్రశ్చతుర్ధా । చతస్రశ్చతస్రో వ్యాహృతయః । తా యో

విత్తన్వానా విశస్స్వాహా సప్త చ ఇతి ద్రావిడానాం పాఠః.

వేద । స వేద బ్రహ్మ । సర్వేఽస్మై దేవా బలిమావహన్తి॥ ౧౨ ।

అసాల్లోకో యజూగ్ంషి వేదద్వే చ ॥ ౫ ॥

స య ఏషోఽన్తర్హృదయ ఆకాశః । తస్మిన్నయం పురుషో మనోమయః । అమృతో హిరణ్మయః । అన్తరేణ తాలుకే । య ఏష స్తన ఇవావలమ్బతే । సేన్ద్రయోనిః । యత్రాసౌ కేశాన్తో వివర్తతే । వ్యపోహ్య శీర్షకపాలే । భూరిత్యగ్నౌ ప్రతితిష్ఠతి । భువ ఇతి వాయౌ ॥ ౧౩ ॥ సువరిత్యాదిత్యే । మహ ఇతి బ్రహ్మణి । ఆప్నోతి స్వారాజ్యమ్ । ఆప్నోతి మనసస్పతిమ్ । వాక్పతిశ్చక్షుష్పతిః । శ్రోత్రపతిర్విజ్ఞానపతిః । ఏతత్తతో భవతి । ఆకాశశరీరం బ్రహ్మ । సత్యాత్మ ప్రాణారామం మన ఆనన్దమ్ । శాన్తిసమృద్ధమమృతమ్ । ఇతి ప్రాచీన యోగ్యోపాస్స్వ ॥ ౧౪ ॥

వాయావమృతమేకం చ ॥ ౬ ॥

పృథివ్యన్తరిక్షం ద్యౌర్దిశోఽవాన్తరదిశాః । అగ్నిర్వాయురాదిత్యశ్చన్ద్రమా నక్షత్రాణి । ఆప ఓషధయో వనస్పతయ ఆకాశ ఆత్మా । ఇత్యధిభూతమ్ । అథాధ్యాత్మమ్ । ప్రాణో వ్యానోఽపాన ఉదానస్సమానః । చక్షుశ్శ్రోత్రం మనో వాక్త్వక్ । * చర్మమాగ్ంసగ్ం స్నావాఽస్థిమజ్జా । ఏతదధివిధాయ ఋషిరవోచత్ । పాఙ్క్తం వా ఇదగ్ం సర్వమ్ । పాఙ్క్తేనైవ పాఙ్క్తగ్ం స్పృణోతీతి ॥ ౧౫ ॥

* చక్షుశ్శ్రోత్రంమనోవాక్ । త్వక్చర్మమాగ్ంసగ్ంస్నావాఽస్థిమజ్జా । ఇతి ద్రావిడాః పఠన్తి.

సర్వమేకం చ ॥ ౭ ॥

ఓమితి బ్రహ్మ । ఓమితీదగ్ంసర్వమ్ । ఓమిత్యేతదనుకృతిహ స్మవా అప్యోశ్రావయేత్యాశ్రావయన్తి । ఓమితి సామాని గాయన్తి। ఓగ్ం శోమితి శస్త్రాణి శగ్ంసన్తి । ఓమిత్యధ్వర్యుః ప్రతిగరం ప్రతిగృణాతి । ఓమితి బ్రహ్మా ప్రసౌతి । ఓమిత్యగ్నిహోత్రమనుజానాతి। ఓమితి బ్రాహ్మణః ప్రవక్ష్యన్నాహ బ్రహ్మోపాప్నవానీతి। బ్రహ్మైవో। పాప్నోతి ॥ ౧౬ ॥

ఓందశ ॥ ౮ ॥

ఋతం చ స్వాధ్యాయ ప్రవచనేచ । సత్యంచ స్వాధ్యాయప్రవచనేచ । తపశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనేచ । దమశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనేచ ।శమశ్చస్వాధ్యాయప్రవచనేచ । అగ్నయశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనేచ।అగ్నిహోత్రం చ స్వాధ్యాయప్రవచనేచ। అతిథయశ్చస్వాధ్యాయప్రవచనే చ । మానుషంచ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ । ప్రజా చ స్వాధ్యాయప్రవచనేచ । ప్రజనశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ। ప్రజాతిశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ। సత్యమితి సత్యవచారాథీతరః। తప ఇతి తపోనిత్యః పౌరుశిష్టిః । స్వాధ్యాయప్రవచనే ఏవేతి నాకోమౌద్గల్యః।తద్ధి తప స్తద్ధి తపః । ౧౭ ॥

ప్రజా చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ షట్చ ॥ ౯ ॥

అహంవృక్షస్యరేరివా । కీర్తిః పృష్ఠంగిరేరివ।ఊర్ధ్వ పవిత్రో వాజినీవ స్వమృతమస్మి । ద్రవిణగ్ంసవర్చసమ్ । సుమేధా అమృతోక్షితః । ఇతి త్రిశఙ్కోర్వేదానువచనమ్ ॥ ౧౮॥

అష్టాగ్ం షట్ ॥ ౧౦ ॥

వేదమనూచ్యాచార్యోఽన్తేవాసినమనుశాస్తి । సత్యం వద ।
ధర్మంచర । స్వాధ్యాయాన్మాప్రమదః । ఆచార్యాయ ప్రియంధనమా
హృత్య ప్రజాతన్తుంమావ్యవచ్ఛేత్సీః । సత్యాన్నప్రమదితవ్యమ్ । ధర్మాన్న
ప్రమదితవ్యమ్ । కుశలాన్న ప్రమదితవ్యమ్ । భూత్యైన ప్రమదితవ్యమ్ ।
స్వాధ్యాయప్రవచనాభ్యాం న ప్రమదితవ్యమ్ ॥ ౧౯ ॥ దేవపితృకార్యా
భ్యాం నప్రమదితవ్యమ్ । మాతృదేవో భవ । పితృదేవో భవ । ఆచార్య
దేవో భవ । అతిథిదేవో భవ । యాన్యనవద్యాని కర్మాణి । తానిసే
వితవ్యాని । నో ఇతరాణి । యాన్యస్మాకగ్ంసుచరితాని । తానిత్వయో
పాస్యాని ॥ ౨౦ ॥ నో ఇతరాణి । యే కేచాస్మచ్ఛ్రేయాగ్ంసో బ్రాహ్మ
ణాః । తేషాంత్వయాఽఽసనే నప్రశ్వసితవ్యమ్ । శ్రద్ధయాదేయమ్ ।
అశ్రద్ధయాఽదేయమ్ । శ్రియాదేయమ్ । హ్రియాదేయమ్ । భియాదే
యమ్ । సంవిదాదేయమ్ । అథ యది తేకర్మవిచికిత్సావావృత్తవిచి
కిత్సా వాస్యాత్ ॥ ౨౧ ॥ యేతత్రబ్రాహ్మణాస్సంమర్శినః । యుక్తా
ఆయుక్తాః । అలూక్షాధర్మకామాస్స్యుః । యథాతే తత్రవర్తేరన్ ।
తథాతత్ర వర్తేథాః । అథాభ్యాఖ్యాతేషు । యేతత్రబ్రాహ్మణాస్సం
మర్శినః । యుక్తా ఆయుక్తాః । అలూక్షాధర్మకామాస్స్యుః । యథాతే
తేషువర్తేరన్ । తథాతేషు వర్తేథాః । ఏష ఆదేశః । ఏష ఉపదేశః ।
ఏషావేదోపనిషత్ । ఏతదనుశాసనమ్ । ఏవముపాసితవ్యమ్ । ఏవము
చైతదుపాస్యమ్ ॥ ౨౨ ॥

స్వాధ్యాయప్రవచనాభ్యాం న ప్రమదితవ్యం తానిత్వయోపా
స్యాని స్యాత్తేషు వర్తేరన్త్సప్త చ ॥౧౧॥

శంనో మిత్రశ్శం వరుణః । శంనో భవత్వర్యమా । శంన ఇన్ద్రో
బృహస్పతిః । శంనో విష్ణురురుక్రమః । నమో బ్రహ్మణే । నమస్తే వాయో ।
త్వమేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మాసి । త్వామేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మవాదిషమ్ । ఋత
మవాదిషమ్ । సత్యమవాదిషమ్ । తన్మామావీత్ । తద్వక్తారమావీత్ ।
ఆవీన్మామ్ । ఆవీద్వక్తారమ్ । ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః ॥౨౩॥

సత్యమవాదిషం పఞ్చ చ ॥౧౨॥

* శంనశ్శీక్షాగ్ం సహనౌయశ్ఛన్దసాం భూస్సయః పృథివ్యోమి
త్యృతం చాహం వేదమనూచ్యం శంనో ద్వాదశ ॥౧౨॥

శంనో మహ ఇత్యాదిత్యోనో ఇతరాణి త్రయోవిగ్ంశతిః ॥౨౩॥

శంనో మిత్రశ్శం వరుణః ।.........అవతువక్తారమ్॥

ఓం శాన్తిశ్శాన్తిశ్శాన్తిః. హరిః ఓమ్॥

తైత్తిరీయోపనిషది ప్రథమః ప్రశ్నస్సమాప్తః

* ద్రావిడాస్తు అనన్త బ్రహ్మభృగ్వాఖ్యవల్లీత్రయ విశిష్టమేకమేవ ప్రపాఠక ఇత్యాహుః అతః 'సత్యమవాదిషం పఞ్చ చ' ఇత్యస్మాదనన్తరం సహనావవత్విత్యేతత్పఠన్తి.

ఆనన్దవల్లీ

—:o:—

హరిః ఓమ్॥ సహ నావవతు । సహ నౌ భునక్తు । సహ వీర్యం కరవావహై । తేజస్వి నావధీతమస్తు మా విద్విషావహై । ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః ॥

ఓమ్ । బ్రహ్మవిదాప్నోతి పరమ్ । తదేషాఽభ్యుక్తా । సత్యం జ్ఞానమనన్తం బ్రహ్మ । యో వేద నిహితం గుహాయాం పరమే వ్యోమన్ । సోఽశ్నుతే సర్వాన్ కామాన్త్సహ । బ్రహ్మణా విపశ్చితేతి । తస్మాద్వా ఏతస్మాదాత్మన ఆకాశస్సంభూతః । ఆకాశాద్వాయుః । వాయోరగ్నిః । అగ్నేరాపః । అద్భ్యః పృథివీ । పృథివ్యా ఓషధయః । ఓషధీభ్యోఽన్నమ్ । అన్నాత్పురుషః । స వా ఏష పురుషోఽన్నరసమయః । తస్యేదమేవ శిరః । అయం దక్షిణః పక్షః । అయముత్తరః పక్షః । అయమాత్మా । ఇదం పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా । తదప్యేష శ్లోకో భవతి ॥౧॥

అన్నాద్వై ప్రజాః ప్రజాయన్తే । యాః కాశ్చ పృథివీగ్ంశ్రితాః । అథో అన్నేనైవ జీవన్తి । అథైనదపియన్త్యన్తతః ॥ అన్నగ్ం హి భూతానాం జ్యేష్ఠమ్ । తస్మాత్సర్వౌషధముచ్యతే । సర్వం వై తేఽన్నమాప్నువన్తి । యేఽన్నం బ్రహ్మోపాసతే । అన్నగ్ం హి భూతానాం జ్యేష్ఠమ్ । తస్మాత్సర్వౌషధముచ్యతే । అన్నాద్భూతాని జాయన్తే । జాతాన్యన్నేన వర్ధన్తే । అద్యతేఽత్తి చ భూతాని । తస్మాదన్నం తదుచ్యత ఇతి । తస్మాద్వా ఏతస్మాదన్నరసమయాత్ । అన్యోఽన్తర ఆత్మా ప్రాణమ

యః । తేనైష పూర్ణః । సవా ఏష పురుషవిధ ఏవ । తస్య పురుషవిధ
తామ్। అన్వయం పురుషవిధః । తస్య ప్రాణ ఏవ శిరః। వ్యానో దక్షిణః
పక్షః । అపాన ఉత్తరః పక్షః । ఆకాశ ఆత్మా। పృథివీ పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా।
తదప్యేష శ్లోకో భవతి ॥౨॥

ప్రాణం దేవా అనుప్రాణన్తి। మనుష్యాః పశవశ్చ యే। ప్రాణో
హి భూతానామాయుః । తస్మాత్సర్వాయుషముచ్యతే । సర్వమేవ త
ఆయుర్యన్తి । యే ప్రాణం బ్రహ్మోపాసతే । ప్రాణో హి భూతానా
మాయుః। తస్మాత్సర్వాయుషముచ్యత ఇతి । తస్యైష ఏవ శారీర ఆత్మా।
యః పూర్వస్య। తస్మాద్వా ఏతస్మాత్ప్రాణమయాత్ । అన్యోఽన్తర ఆత్మా
మనోమయః । తేనైష పూర్ణః । సవా ఏష పురుషవిధ ఏవ । తస్య పురు
షవిధతామ్। అన్వయం పురుషవిధః । తస్య యజురేవ శిరః । ఋగ్దక్షిణః
పక్షః। సామోత్తరః పక్షః। ఆదేశ ఆత్మా। అథర్వాఙ్గిరసః పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా
తదప్యేష శ్లోకో భవతి ॥3॥

యతో వాచో నివర్తన్తే । అప్రాప్య మనసా సహ ॥ ఆనన్దం బ్ర
హ్మణో విద్వాన్ । న బిభేతి కదాచనేతి। తస్యైష ఏవ శారీర ఆత్మా । యః
పూర్వస్య। తస్మాద్వా ఏతస్మాన్మనోమయాత్ । అన్యోఽన్తర ఆత్మా విజ్ఞాన
మయః । తేనైష పూర్ణః । సవా ఏష పురుషవిధ ఏవ । తస్య పురుష
విధతామ్ । అన్వయం పురుషవిధః । తస్య శ్రద్ధైవ శిరః । ఋతం దక్షిణః
పక్షః। సత్యముత్తరః పక్షః। యోగ ఆత్మా। మహః పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా ।
తదప్యేష శ్లోకో భవతి ॥౪॥

విజ్ఞానం యజ్ఞంతనుతే। కర్మాణితనుతేఽపిచ। విజ్ఞానం దేవాస్సర్వే। బ్రహ్మ జ్యేష్ఠముపాసతే। విజ్ఞానంబ్రహ్మ చేద్వేద। తస్మాచ్చేన్న ప్రమాద్యతి। శరీరే పాప్మనోహిత్వా। సర్వాన్కామాన్థ్సమశ్నుత ఇతి। తస్యైషఏవశారీరఆత్మా। యః పూర్వస్య। తస్మాద్వా ఏతస్మాద్విజ్ఞానమయాత్। అన్యోఽన్తర ఆత్మాఽఽనన్దమయః। తేనైషపూర్ణః। సవా ఏషపురుషవిధ ఏవ। తస్యపురుషవిధతామ్। అన్వయం పురుషవిధః। తస్యప్రియమేవశిరః। మోదోదక్షిణః పక్షః। ప్రమోద ఉత్తరః పక్షః। ఆనన్దఆత్మా। బ్రహ్మపుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా। తదప్యేషశ్లోకో భవతి ॥౫॥

అసన్నేవసభవతి। అసద్బ్రహ్మేతివేదచేత్। అస్తిబ్రహ్మేతి చేద్వేద। సన్తమేనంతతో విదురితి। తస్యైషఏవ శారీరఆత్మా। యః పూర్వస్య। అథాతోఽనుప్రశ్నాః। ఉతావిద్వానముం లోకంప్రేత్య। కశ్చనగచ్ఛతీ 3। ఆహోవిద్వానముం లోకంప్రేత్య। కశ్చిత్సమశ్నుతా 3 ఉ। సోఽకామయత। బహుస్యాం ప్రజాయేయేతి। సతపోఽతప్యత। సతపస్తప్త్వా। ఇదగ్ంసర్వమసృజత। యదిదంకించ। తథ్సృష్ట్వా। తదేవానుప్రావిశత్। తదనుప్రవిశ్య। సచ్చత్యచ్చాభవత్। నిరుక్తం చానిరుక్తంచ। నిలయనంచానిలయనం చ। విజ్ఞానంచావిజ్ఞానంచ। సత్యంచానృతంచ సత్యమభవత్। యదిదంకించ। తథ్సత్యమిత్యాచక్షతే। తదప్యేషశ్లోకో భవతి ॥౬॥

అసద్వాఇదమగ్ర ఆసీత్। తతో వై సదజాయత। తదాత్మానగ్ం స్వయమకురుత। తస్మాత్తథ్సుకృత ముచ్యతఇతి। యద్వై తథ్సుకృ

తత్ । రసో వైసః । రసగ్ం హ్యేవాయం లబ్ధ్వాఽఽనన్దీ భవతి । కో హ్యేవాన్యాత్కః ప్రాణ్యాత్ । యదేష ఆకాశ ఆనన్దో నస్యాత్ । ఏష హ్యేవాఽఽనన్దయాతి ॥ యదా హ్యేవైష ఏతస్మిన్నదృశ్యేఽనాత్మ్యేఽనిరుక్తేఽనిలయనేఽభయం ప్రతిష్ఠాం విన్దతే । అథసోఽభయంగతో భవతి । యదా హ్యేవైష ఏతస్మిన్నుదరమన్తరం కురుతే । అథతస్య భయంభవతి । తత్త్వేవభయం విదుషోఽమన్వానస్య । తదప్యేషశ్లోకో భవతి ॥౭॥

భీషాఽస్మాద్వాతః పవతే । భీషోదేతిసూర్యః । భీషాఽస్మాదగ్నిశ్చేన్ద్రశ్చ । మృత్యుర్ధావతి పఞ్చమ ఇతి । సైషాఽఽనన్దస్య మీమాగ్ంసా భవతి ॥ యువాస్యాత్సాధు యువాఽధ్యాయకః । ఆశిష్ఠో ద్రఢిష్ఠో బలిష్ఠః । తస్యేయం పృథివీసర్వా విత్తస్య పూర్ణా స్యాత్ । స ఏకో మానుష ఆనన్దః । * తేయేశతం మానుషా ఆనన్దాః । సఏకో మనుష్య గన్ధర్వాణామానన్దః । శ్రోత్రియస్యచాకామహతస్య । తేయేశతం మనుష్య గన్ధర్వాణామానన్దాః । సఏకో దేవగన్ధర్వాణామానన్దః । శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య । తేయేశతం దేవగన్ధర్వాణామానన్దాః । స ఏకః పితౄణాం చిరలోకలోకానామానన్దః । శ్రోత్రియస్యచాకామహతస్య । తేయే శతం పితౄణాం చిరలోకలోకానామానన్దాః । సఏక ఆజానజానాం దేవానామానన్దః । శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య । తేయేశతమాజానజానాం దేవానామానన్దాః । సఏకః

* అత్ర మనుష్యపర్యాయేఽపి—శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య । ఇతివాక్యం ద్రావిడాః పఠన్తి.

కర్మదేవానాం దేవానామానన్దః। యేకర్మణా దేవానపియన్తి। శ్రోత్రియస్యచాకామహతస్య। తేయేశతం కర్మదేవానాం దేవానామానన్దాః। స ఏకో దేవానామానన్దః।శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య । తేయేశతం దేవానామానన్దాః । సఏక ఇన్ద్రస్యానన్దః । శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య । తేయే శతమిన్ద్రస్యానన్దాః। సఏకో బృహస్పతేరానన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య । తేయేశతం బృహస్పతేరానన్దాః । సఏకః ప్రజాపతేరానన్దః। శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య। తేయే శతం ప్రజాపతేరానన్దాః । సఏకో బ్రహ్మణ ఆనన్దః । శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య। సయశ్చాయం పురుషే । యశ్చాసావాదిత్యే । స ఏకః । సయ ఏవంవిత్ । అస్మాల్లోకాత్ప్రేత్య । ఏతమన్నమయమాత్మాన ముప సంక్రామతి । ఏతం ప్రాణమయమాత్మానముప సంక్రామతి।ఏతం మనోమయమాత్మానముప సంక్రామతి।ఏతంవిజ్ఞానమయమాత్మానముపసంక్రామతి।ఏతమానన్దమయమాత్మానముపసంక్రామతి।తదప్యేషశ్లోకో భవతి ॥ ౮ ॥

యతో వాచో నివర్తన్తే। అప్రాప్యమనసాసహ। ఆనన్దం బ్రహ్మణో విద్వాన్ । నబిభేతి కుతశ్చనేతి ఏతగ్ంహవావ నతపతి । కిమహగ్ంసాధునాకరవమ్ । కిమహం పాపమకరవమితి । సయఏవం విద్వానేతే ఆత్మానగ్ం స్పృణుతే । ఉభేహ్యేవైషఏతే ఆత్మానగ్ం స్పృణుతే । య ఏవం వేద । ఇత్యుపనిషత్ * ॥ ౯ ॥

* అత్రానువాకాదిబోధకం వాక్యజాతం ద్రావిడై ర... ప్రపాఠకస్యా సమాప్తత్వాత్ ॥

సహనావవతు । సహనౌభునక్తు । సహవీర్యం కరవావహై । తేజస్వినావధీతమస్తుమావిద్విషావహై।ఓం శాన్తిశ్శాన్తిశ్శాన్తిః॥

బ్రహ్మవిదిదమయమిదమేకవిగ్ంశతిరన్నాదన్నరసమయాత్ప్రాణోవ్యానోపాన ఆకాశఃపృథివీపుచ్ఛగ్ంషడ్విగ్ంశతిః ప్రాణంయజుర్ఋక్సామాదేశో ఽథర్వాఙ్గిరసఃపుచ్ఛంద్వావిగ్ంశతిర్యత్శ్రద్ధర్తగ్ం సత్యంయోగోమహ ఉష్టాదశ విజ్ఞానం ప్రియం మోదః ప్రమోద ఆనన్దో బ్రహ్మపుచ్ఛం ద్వావిగ్ం శతిరసన్నేవాథాష్టా విగ్ంశతిరస్తష్షోడశ భీషా ఽస్మాన్మానుష్యో మనుష్యగన్ధర్వాణాం దేవగన్ధర్వాణాం పితృణాం చిరలోకలోకానామాజానజానాం కర్మదేవానాం యేకర్మణా దేవానామిన్ద్రస్య బృహస్పతేః ప్రజాపతేర్బ్రహ్మణః స్సయశ్చ సంక్రామత్యేకపఞ్చాశద్యతః కుతశ్చనైతమేకాదశనవ॥౯॥బ్రహ్మవిన్నవ ॥౯॥ హరిః ఓమ్॥ ఇతి తైత్తిరీయోపనిషది

ద్వితీయః ప్రశ్నః సమాప్తః.

